

Lucas papel tepyaca Jesucristo po'ó

Süis wa la tiji Lucas Teófilo lal.

1-3 Don Teófilo mpes:

Qjuis catjampan nepénowa Jesucristo cus tocoñ, yupj nosis mo'o tjuwine na. Yupj tjunuc yupj la tijiá. Yupj tjepjyacañ yupj tjevelá. Jupj jomozopan waytsja yupj, ne p'a jilal tjowelepj Dios tjevelá. Locopyaya tjowelepj wa cupj qjUILAL pjü tepyalá. Mpes cupj sin popa pülüçj quelel japactsja Jesucristo la tijiá qjuis catjampan tjunuc. Napj nin p'iyá quelel pyactsja. Pajal püs way, tülü way la tji'yüy, nin tji'yüsa pjü tepyalá. Mpes quina 'üçj napj lal pjü pyac. Pjaní pjaní ca mpac, mpes ca jin mü'üsüs jipj. 'Üsüs way jipj pajal. **4** La p'a jin tji'yüsa la tjajay wa Jesucristo po'ó; napj pyac mpes jipj ca jus nlayers t'üç' way nin tepyala.

Ángel lay tepyala Zacarías nt'a.

5 Püna Herodes jepa más püné waytsja Judea nt'a. Jupj tüpü'ü na, yom Zacarías ló sacerdote waytsja Dios wo nt'a. Sacerdotepan pülüçj tapatja. Lovin nepénowa yupj sin popé 'a mulú tsji' la tjajay, locopyaya p'a wa tsji' la tjajay. Newa nepénowa tsji' la tjajay lovin. Zacarías tsji' líjitsja jilal Abías lotsja, yupj 'a mulú tsji' la tjajay na. Zacarías jats'om Elisabet lotsja. Elisabet Aarón püna tüpü'ü popa p'iyatsja püs naya tüpü'ü yupj. (Aarón sacerdote waytsja 'ots'ipj. Sacerdote mwalá waytsja yupj.)

6 Zacarías, Elisabet, manas 'üsüs waytsja Dios lal. Malala tulucj. Lovin pjü la tjajay yupj jis Jepa Dios tjiyyü'tá yupj Popel mo'ó. **7** Newa sin popa cjuwá yupj. Elisabet cjuwá tsjicj way lovin; manas co'müy waytsja yupj quinam.

8 P'a jyawca na, niyom Zacarías tsji' líjitsja jílal tsji' la tjajay Dios wo nt'a, ne Zacarías tsji' la tjiwa yupj jis lal. **9** Sacerdotepan lovin papel la t'apj, niná papel mo'ó tjowelepj tsjan 'üçj la mijicj tsji' la tjajay na. Pjaní pjaní la t'apj yupj. Nin jawas nin la tjajay na, pjaní way la t'ya Zacarías. Jupj papel tjevele yupj Dios wo mo'ó ca mim, ts'ülük' 'üsüs cjumsu ca mü'ümüs ne'aj. Lovin nin la tjajay Dios mpes.

10 Zacarías ts'ülük' 'yümatsja na, gente pajal pülüçj pje'á tjelejeri ne'aj. Dios lal la montsja yupj. **11** Wa mo'ó Zacarías torica nt'a ángel lay tepyala yupj nt'a. Dios jas tjejyama ángel niná la veles Zacarías lal. Mesa Zacarías 'yüma nt'a, li'inyampe torica ángel. **12** Zacarías ma seletsja tsjan la qjuijis ángel tjinyuca na. Pajal lecj tjezá yupj. **13** Mpes ángel tjevele yupj lal:

—Po ma lecj tjezá. Dios lal le montsja yupj ca mya 'as. Jets'om Elisabet yom tsjicj ca popa nsem. Tjac' na, Juan ló nt'as yupj. **14** Pajal ca 'üçj jyas nsem jipj; gente pülüçj 'üçj jisas nsem wa jetjam tjac' mpes. **15** Cupj qjuis Jepa Dios ca mveles yupj püné. Lovin uva 'üsü ma ca mü'üm yupj, guaro ma wa ca mü'üm. Ma tjemya'na na custjay, Dios Cjües yupj jos mo'o ca mpü'üm. Dios Cjües jyü'ta jin ca la mijis yupj. **16** Nin mpes jetjam vele na Dios po'ó, israelpan pülüçj po ca jisas nsem yupj jis Jepa Dios,

ne ca cus ncoñcocj jupj.

17 Ángel tjevele wa:

—Jetjam ca mwalá mim qjuis Jepa Dios jama nt'a. 'Ücj ca 'üsüs la mijis Dios mpes, Elías jinwá. Püna Dios Cjües cus tjep'ya'sa Elías, mpes pajal 'üsüs la tjihi. Nin p'iyá ca nsem jetjam lal. Jetjam ca sin mü'üsüs lis mijis, mpes jis papay ca quelel lis mijicj sejatjampan niswá. Nin mpes wa malala lajay ca cü'ü'süs 'ots'ipj. Yupj ne ma lajaytsja Dios tjevelá püna p'in. 'Üsüs witjacj jinwá ca yola nsem yupj quinam. Jetjam ca nin la mijis. Mpés qjuis Jepa Dios jac' na, nepénowa 'ücj ca cus ncoñcocj jupj —nin tjevele ángel Zacarías lal.

18 Zacarías tjevele ángel lal:

—Pajal co'müy napj. Nats'om co'müy wa jupj. ¿'Onin ne ca jus nley napj ncu t'üç' velen jipj?

19 Ángel wola tjevele:

—Gabriel napj. Lovin Dios wolap'a'a jüs napj, nin mpes ca jus nlayen t'üç' velé napj. Jupj nin tjejyama jipj nt'a. Nin tjejyama la veles 'üsüs ca mya palas. **20** Newa jipj ma tepyon napj tjevelé, mpes lyájasa ca nsem jipj quinam. Ma ca polel mvelen nsem jipj. Napj tjevelé jin tepyala na, niswa ca 'ücj mvelen nsem. Dios jos na ca pjü mpalas napj tjevelé jin —nin tjevele ángel jupj lal.

21 La p'a witjacj pje'á la tjunuc Dios wo nt'a. La tjunuuctsja Zacarías pje'á ncalas. Po yólatsja ma pje'á tjac' mpes. **22** Tjac' na, ma polel véletsja jupj. Nin mpes yupj jus nlaytsja Dios la tjihi Zacarías 'ücj tjinyuca Dios jas tji'yüsa la tjihi, Dios wo mo'ó tóñcatsja na. Jus nlaytsja nin mpes ma polel

véletsja. Newa ma polel tjevele, mpes lovin la seña tjevele p'in.

²³ P'a jawas Zácarías t'üc' tsji' la tjiji ne'aj. Wo nt'a tjemey jupj. ²⁴ T'üc' tepyala ángel tjevelá. Jats'om jupj ts'uyupj jana tepyala jupj, mpes mes cínguiya wo nt'a tjá'asa. Tjevele: ²⁵ "Nejepa Dios ncapj tjepl'ya'sa. Malala ntepalá po jólatsja jupj. Püna la p'a wa yólatsja malala napj, tsjicj cjuwatsja mpes. Ma ca nin yola quinam."

Ángel María nt'a tjemey.

²⁶ Elisabet mes séisiya way tjá'asa na, Dios jas tjejyama jupj ángel Nazaret nt'a, Galilea mpe se jütütj nt'a. Ángel jupj p'i yatsja ni, Gabrielló. ²⁷ Dios jas tjejyama jupj la veles tsjücjüüm lal. Tsjücjüüm María lotsja. Lovin ma yom lal tjuwine jupj. Ma tjowaya custjay. Tjevele p'a jawas José lal ca mwayim. José David popa p'i yá, püs naya tüpü'ü jupj. (David israelpan jis jépatsja pajal püna.)

²⁸ María nt'a tjac' jupj, ángel. Tjevele:
—¡'Ücj jyas t'as! Po 'üsüs la tjiji Dios jipj mpes, jupj ne jipj Jepa Püné. Cyapj cyoñica jupj. Más 'üsüs 'e tepalá pjü nequem jis tepyala lal.

²⁹ Ángel vele tjapjaca na, po lapj nyuca jólatsja María. Ma seletsja jupj tsjan mpes nin tjevele jupj.

³⁰ Mpes ángel tjevele jupj lal:
—¡Po ma lecj tjeyá! Dios po 'üsüs way liji jipj mpes. ³¹ Way tsjicj ca ma'ajam jipj. Yom tsjicj ca ma'nun. Jesús ló ca la nt'an jupj. ³² Püné nsem jupj. Dios Jatjam ló nsem jupj. Jupj David popa p'i yá, püs naya mpü'üm. David tjjiyü'ta nt'a ca müjü'tüs jupj. Qquis Jepa Dios ca ma'ayas müjü'tüs.

33 Israelpan ca jis müjü'tüs lovin. Lovin ca Jepa nsem jupj.

34 María tjevele ángel lal:

—¿'Onin ne nin mpalas? Mvayum tulucj.

35 Ángel wola tjevele:

—Dios Cjües ncuwim jipj nt'a, ca cyapj mp'a'sas. Dios más püné pjü jis lal. Jupj 'üsüs liji gente p'in ma polel lajay jin. P'a nequem jin tulucj ca nsem jipj lal. Jupj püné mpes ca nin nsem la p'in. Jipj lejay mpes tulucj ca nin nsem. Mpés jipj tsjicj Dios juts'a'á ca nsem. Dios Jatjam ló ca nsem jupj.

36 "Jemapj Elisabet yom tsjicj ca ma'nus wa jupj. Co'müy way jupj, mop'in nin. La p'a javeleptsja ma tsjicj way já'asa jupj lovin; nin tulucj jupj quinam. Mes séisia nas tsjicj já'asa jupj. **37** Cjuwá tsjan ma 'üçj la quijis Dios.

38 María wola tjevele:

—Mwü. Dios ni jütüta. Jipj tjevelen jin ca nsem napj lal.

T'üç' tjevele na tjemey ángel jupj mpe.

Elisabet nt'a tjemey María.

39 'Ístaway María 'üçj la tjiji quelel jámatsja mpes, ne leñ way joc' mo'o tjemey pülüçj patja nt'a, Judea mo'ó. María tjemey tjinyuca ncu t'üç' tjevele ángel jomapj po'ó. **40** Zacarías wo wama tjemey. Süs wa la tjiji jomapj Elisabet lal. **41** Jupj María vele tjapjaca na, way tsjicj Elisabet col mo'o já'asa ntolo jupj. Dios Cjües tjac' wa Elisabet nt'a, cus tjep'ya'sa t'üç' la veles Dios mpes.

Dios mpes tjevele Elisabet.

42 'Üçj jostsja mpes yumüçj tjevele niná:

—Dios más 'ücj jyas la tjiji pjü nequem jis lal. Jipj tsjicj way cyol mo'o já'asa 'ücj jos la tjiji wa Dios. ⁴³ Pajal 'üsüs ntepalá, napj Nejepa jamay la nuc tjac' napj nt'a. ⁴⁴ Nin mpes jipj napj lal tjevelen na, tsjicj ncol mo'o já'asa ntolo yupj, 'ücj jostsja mpes. ⁴⁵ Jipj tepyon ángel tjevelá Dios mpes, yupj ne cupj qjuis Jepa Püné. Tepyon t'üç' ca mpalas yupj tjevelá, mpes 'ücj jyas la tjiji yupj.

Dios mpes tjevele María.

⁴⁶ María wola tjevele:

“Napj nola pajal püné way napj Nejepa Dios.

⁴⁷ Po 'ücj najas Dios mpes. Jupj ca la mijis
napj 'ücj ca mpü'üs yupj nt'a.

⁴⁸ Jomozo way napj. Po jólatsja yupj
pajal tsjicj way napj, püné tulucj.

'Üsüs la tjiji napj mpes. Nin mpes pjü way
locopyaya patja ca mvelecj Dios 'ücj najas
la tjiji.

⁴⁹ Pajal jas tjiyocj Dios. Pajal 'üsüs la tjiji
napj mpes, yupj pajal püné mpes.
Ncapj tjep'ya'sa.

Lovin ma malala nyuca liji yupj.
Lovin 'üsüs way p'in liji.

⁵⁰ Jupj quelel jis capj p'ya'sa yupj lal japon.
Püna tapatja jilal nin p'iyá la tjiji,
p'a jawas ca mpatjam jilal nin p'iyá ca la mijis.

Yupj salejepj Dios ca jis capj ntüllüs malala lajay.

⁵¹ Jupj pajal 'üsüs la tjiji, yupj pajal jas tjiyocj mpes.
Na'aj la tecyoye püné jin yola witjacj.

⁵² Jepapan nepénowa tsjicj way yupj la tjiji yupj,
mpes ma jajütütj jis tepyala.

P'a witjacj tsjicj waytsja yupj yas nam,

püné way yupj la tjiji yupj.

⁵³ Nepénowa vecj cya'liñ, mpes Dios se 'aya
tsjan 'üsüs. Jis col pit'a se palá yupj.

P'a wa pülcj jatatj, mpes 'aya secj sin jyama.

⁵⁴ Jis capj tjep'ya'sa israelpan,
yupj ne yupj jomozapan.

Lovin ma jo' pe'e yupj tjevelá yupj jis lal
pajal püna.

Tjevele ca jis capj mp'a'sas, ne nin.

⁵⁵ Nin tjevele yupj püna tapatja jis lal,
cupj ne yupj sin popa.

Nin tjevele Abraham lal, yupj ts'uyupj sin popa
locopyaya tapatja jis lal 'ots'ipj",
nin tjevele María.

⁵⁶ Mes cont'e ne'aj tüpü'ü María Elisabet wo nt'a.
Locopyaya yupj wo nt'a tjemey niswá.

Juan el Bautista tjac'.

⁵⁷ Pülcj tjejyawca na Elisabet quelel myá'natsja
tsjicj way, ne yom tsjicj tjemya'na yupj. ⁵⁸ Ne'aj
patja 'üçjjisastsja pajal Elisabet 'üçj jostsja mpes.
Nin p'iyá 'üçjjisastsja wa yupj jüpülcpan. Jus nlay
Dios pajal cus tjep'ya'sa yupj. ⁵⁹ Tsjicj ts'ac' ocho
tepyala na, tjiquil cus la cori yom tsjicj, pjoloc' tsjicj
t'asiyú t'ü na. Dios Popel jis tjijyü'ta israelpan ca
nin la mijicj niyom tsjictjacj jis lal ts'ac' ocho jis
tepyala na, ne nin la tajay lovin. Yupj quelel tsjicj
ló la t'apj 'ots'ipj. Zacarías ló quelel la t'apj yupj
tsjicj mpes, popay jinwá. ⁶⁰ Jamay ma jostsja nin
ló nsem. Jis wala tjevele:

—Nin tulucj. Juan ló nsem yupj.

⁶¹ Yupj tjowelepj yupj lal:

—¿Tsjan mpes nin? Nin jis lá tulucj jipj pyülüçpan pjü, jipj vyasaspan ma nin jis lá way yup.

⁶² Mpес la seña lal tjowelepj tsjicj popay lal. La tjü'üy 'oyn jostsja ló la t'apj yupj. ⁶³ Mpес tabla tsjicj la tjemyona la pac. Tepyaca: "Juan ló jupj". Ma jus nlaytsja tsjan mpes nin la tjiji.

⁶⁴ Zacarías nin la tjiji na, 'ücj vele tepyala jupj niswá, ne 'üsüs pjac tjevele jupj Dios po'ó. ⁶⁵ Mpес pjü ne'aj patja pajal yólatsja Dios pajal 'üsüs la tjiji mpes; yupj yólatsja pajal püné Dios. Pjü niná tepyalá pjü yuwá tjowelepj joc' mo'ó Judea nt'a. ⁶⁶ Niná tjeipyacaň na, po yólatsja tsjan mpes nin tepyala. Yupj tjowelepj: "Püné ca nsem jupj ca nacj. Pajal 'üsüs ca la mijis jupj ca nacj." T'üç' way qjuis Jepa Dios yom tsjicj niná cus tecyořca, cus tjep'ya'sa pajal.

Zacarías Dios mpes tjevele.

⁶⁷ Zacarías lotsja tsjicj popay. Dios Cjües tjac' Zacarías nt'a, cus tjep'ya'sa t'üç' la veles Dios mpes. Mpес 'ücj Dios mpes tjevele jupj. Niná tjevelá:

⁶⁸ "Üsüs pjac tjowelé qjuis Jepa Dios po'ó. Israel-pan jis Dios jupj.

Cupj ne jupj si jütüta sin popé.

Malálatsja cupj püna p'in, jupj juts'a'á tuluct-sja,

malala la tjijicj mpes.

Perdonar la qjuis tjiji quinam,

ne ca 'üsüs nsem cupj jupj lal lovin.

⁶⁹ David jupj jomozo waytsja püná.

David ncupj qjuis jepa waytsja pajal püna.

David popa pjaní qjuis tje'yaya Dios quinam. Pajal
jas tjiyocj yupj. Jupj qjuis capj p'ya'sa, mpes
'ücj ca mpatjaquecj Dios lal.

⁷⁰ Pajal püna profetapan tjowelepj ca nin mpalas.
Yupj Dios juts'a'atsja. Dios tjevele p'iyá
tjowelepj yupj.

⁷¹ Tjowelepj yupj ca qjuis capj mp'a'sas, qjuis ene-
migopan ma malala la qjuis mijicj ncupj.
P'a witjacj ma quelel la qjuesejay,
ma wa ca polel malala la qjuis mijicj yupj.

⁷² Niná Dios tjevelá püna tapatja jis lal,
cupj ne yupj sin popa p'iyá.
Tjevele ca qjuis capj mp'a'sas,
malala qjuesé palá na.

Ma jo' tepe'e tjevelá. 'Üsüs way tjevelá, t'üc' way
'üsüs ca la mijis cupj mpes, yupj tjevele jin.

⁷³ Nin tjevele Abraham lal, yupj ne püna tüpü'á.
T'üc' ca nin la mijis, tjevele yupj.

⁷⁴ Jupj ca qjuis manus qjuis enemigopan mpe,
ma ca malala qjuis mpalas.

Nin mpes 'ücj ca tsji' la mijicj cupj yupj mpes.
Ma ca lecj meyacj.

⁷⁵ Dios jos jin ca la mijicj cupj.
Larin 'üsüs ca la mijicj, pyatjaquecj na.
Jupj qjuiyus nyuca lovin.
Pjü niná 'üsüs way ca la mijis Dios,
jupj quelel la qjuisiji mpes.

⁷⁶ Natjam tsjicj, Dios ca mveles jipj yupj profeta.
Jipj ca mvelen yupj mpes.
Pajal püné yupj pjü jis lal.

Jupj wolap'a'a ca mim, 'ücj la mijin
jupj ca mim nt'a.

77 Jipj ca sin mü'üsüs la mijin israelpan
'onin ne 'ücj mpatjam Dios lal.

Jupj ca perdonar lis mijis
yupj malala nyuca la tjajay, mpes nin.

78 Qjuis Dios po jola cupj mpes,
malala qjuesé palá mpes, ne
pjani ca jas majamas qjuis capj la p'acj.
Lots'ac' jinwá jupj.

Dios pü'ü mpe ca ncuwim cupj nt'a.
79 Gente te torńca nt'a patja
malala nyuca lajay mpes.

Nca'lirí ca yupj, mpes lacj jeyapj.
Yom niná Dios se jamá,
jupj ca sin 'yüsa lis mijis yupj.

Jis capj jyawca jinwá ca nsem yupj jis lal.
Ca qjuisin 'yüsa la mijis 'onin ne 'üsüs la püt'üs Dios
lal",
nin tjevele Zacarías.

80 Püs tepyala na Zacarías jatjam t'yüna jupj,
püné tepyala. Yom 'üsüs tepyala jupj. 'Üsüs jólatsja
jupj Dios jos jinwá. Wa cjuwá nt'a pü'ütsja lovin,
israelpan jis walap'a'a tjac' nas.

2

Jesús tjac'.

(Mateo 1.18-25)

1 Jepa püné jis tjifyü'ta israelpan. Israelpan popa
tuluctsja jupj. Augusto lotsja jupj. Tjifyü'ta pjü
way jupj si jütüta sin popé ca mal jis lá jis la pac.

2 Lovin ma nin la tjajay yas nam ne'aj; mwalá way
nin la tjajay quinam. (Nin la tjajay na, Cirenio
jepa auxiliar waytsja Siria mo'ó.) **3** Mpes pjü tjil

yupj jis papay, sejamay püna tapatja nt'a, jis lá jis la pac. ⁴ José tjemey wa. Nazaret nepénowa patja mpe tjemey. Galilea mpe jis tjifyü'ta ne'aj Nazaret nt'a. Judea mo'o tjemey yupj, Belén nt'a tjemey, nepénowa patja nt'a. Belén nt'a tüpü'ü israelpan jis jepa David püná. José David popa p'iyatsja, püs naya tüpü'ü yupj. ⁵ María lal tjemey jis lá jis la pac ne'aj. María tjevele ca mwayim yupj lal p'a jawasa. Way tsjicj tjá'asa yupj, María, José popa tulucj. Dios Cjües 'üsüs la tjiji mpes way já'asatsja yupj. ⁶ Ne'aj tapatja na, Belén nt'a, way tsjicj quelel myá'natsja María, ⁷ ne jatjam mwalá tjemya'na yupj. Pülül mpes jas tjivyü'ünü tsjiquis, ne caja mo'o tje'yonsa yupj, caja niná tsjutsj mpestsja, vaca ne'aj jalatsja mpes. Pensión nt'a ma polel tjijinañ yupj, María, José, pajal pülüçj tjiquil mpes. Nin mpes animal pülüçj sa manun nt'a tjijinañ yupj.

Angelpan lay jis tepyala oveja jajamapj nt'a.

⁸ Belén ne'aj p'in tapatja wa niyom p'a wa. Oveja jajamaptsja tsjutsj lejerí nt'a, püste naya. ⁹ Leñ way ángel pjaní lay tepyala yupj nt'a. Qquis Jepa Dios jomozo way yupj. Nin mpes yupj casá po 'üsüs way tjejayawca, Dios pajal jyawca mpes. Pajal lacj tjeypaj noyomes. ¹⁰ Mpes ángel jis wala tjevele: "Po ma locj tjeýa nun. Napj tjacuwis la veles pajal 'üsüs tepyala quinam. Gente pajal 'üçj jisas nsem napj velé mpes. Po 'üsüs ca nsem pjü israelpan mpes. ¹¹ Tsjicj tjemya'na yacjaj, David püna tüpü'ü nt'a. Tsjicj niná ca la mijis nun 'üçj ca mpatjaqué Dios lal. Qquis Jepa yupj. Cristo yupj. Jupj ne Jepa Püné Dios tjevele ca jas majamas nucopj lo p'acj.

12 Tsjan mpes nun ca jus nlayé napj t'üç' velé: tsjicj jas tjuwü'ün ca nucú caja mo'ó, vaca jalá nt'a."

13 Leñ way pülücj lay jis tepyala ángel militarpan, nayapé tjiquil. Pajal pülücj waytsja yupj. Ángel mwalá lal tjelejeri yupj, tjowelepj pajal 'üsüs way Dios. Ninana tjowelepj:

14 "Qjuisas 'üsüs mvelecj Dios po'ó yupj pü'ü nt'a. Dios 'üçj jos gente nepénowa jis lal,
mpes qjuisas wa yupj ma yola pjü mpes."

15 Angelpan pjü tsjun po'o tjil niswá. Tjil na, oveja jajamapj tjowelepj: "Mas Belén nt'a. Mas nucum tsjan tepyalá no'oj, tsjan niná Dios qjuisin tji'yüsa la tjiyi angelpan popem, Dios ne cupj qjuis Jepa Püné."

16 Mpes leñ way tjil. Yus tjunuc María José lal. Tsjicj tjunuc wa, caja mo'o tüpü'ü, caja niná tsjutsj mpestsja, vaca ne'aj jalatsja mpes. **17** Yus tjunuc na, tjil, pjü jis lal tjowelepj angelpan tjowelepj tsjicj po'ó. **18** Pjü tjepliyacañ niyom nenem tjowelepj, pjü yólatsja yupj tjowelepj mpes. **19** María lovin ma jo' tepe'e pjü way niná. Lovin 'üçj jos jola tepyala yupj niná. **20** Oveja jajamapj tjil püna tjiatja nt'a. Pjü tjepliyacañ mpes, pjü tjunuc mpes wa 'üsüs tjowelepj Dios po'ó. Tjowelepj pajal püné way Dios, pajal 'üsüs way yupj. Pjü tepyala ángel tjevele jin p'iyá.

Dios wo nt'a tucuman Jesús.

21 Tsjicj ts'ac' ocho tepyala na, yupj pjoloc' tsjicj way t'asiyú t'ü yupj. Dios Popel jis tjiyyü'ta israelpan nin la mijicj niyom tsjictjacj ts'ac' ocho se palá na, mpes nin la tjajay. Nin jawas Jesús ló la t'apj

yupj, ángel tjevele jin. Tsjicj cjuwatsja na ángel tjevele ca nin ló la nt'acj yupj.

22 P'a jawas tjil yupj, María José lal. Tsjicj tucuman Jerusalén nt'a, Dios wolap'a'a la 'onsos Jesús. Püna Moisés tjifyü'ta quepj ts'ac' cuarenta ma polel jama Dios wo nt'a, tsjicj tjemya'na na. Ts'ac' cuarenta tepyala na, ca mim, ma'ayas Dios mpes. Nin la tjiji na, salá jinwá nsem quepan Dios lal. Mpes ts'ac' cuarenta t'üç' tepyala na, tjil yupj. **23** Dios wo nt'a tucuman tsjiquis, Dios Popel tjevele mpes. Tjevele: "Mwalá popa yom way, Dios juts'a'a nsem yupj". **24** Animal quelel ja'ayaptsja Dios mpes. Dios Popel tjifyü'ta: "Sipipj, castucú tsjictjacj 'üçj wa ca ma'ayacj lo 'ünan Dios mpes". Nin la tjajay yupj.

25 Ne'aj Jerusalén nt'a yom tüpü'ü Simeón ló. 'Üsüs waytsja yupj Dios lal, 'üsüs cus tecyoñca Dios. Po la tjinyuca Dios ca jas majamas Yom pjaní yupj nt'a jis capj la p'acj israelpan. Dios Cjües Simeón cus tecyoñca. **26** Dios Cjües jas tji'yüsa la tjiji yupj la müjüsüm ca niná Jepa Püné Dios se jamatsja. Ma ca mpa'is yupj, ma jus tjinyuca na p'in. **27** Nin jawas Dios wo nt'a tjemey yupj; Dios Cjües tjifyü'ta ca nin la mijis. Ne'aj Jesús jamay, popay tucuman tsjiquis. Ne'aj tjil, Dios Popel tjifyü'ta jin la mijicj tsjicj mpes. Ne'aj tyatja na, **28** Simeón tsjicj tjemya'na. 'Üsüs tjevele Dios po'ó. Tjevele:

29 "Napj Nejepa, napj jipj myozo,
'üçj jipj nt'a jum quinam.

Jipj tjevelen jin la tjejay jipj,
mpes ma nola quinam.

30 Nan mpes jus tjinyuc niná jipj jas tjejyam

qjuis capj la p'acj, 'ücj qjuis la püt'üs jipj lal.

³¹ Pjü jis walap'a'a 'ücj la tjejay niná.

³² Jaw jinwá ca nsem jupj israelpan tulucj jilal.

Sin mü'üsüs la mijis ca Dios po'ó.

Más püné ca la mijis ncupj, israelpan,

cupj ne jipj jits'a'á",

nin tjevele Simeón Jesús po'ó.

³³ Tsjicj popay, jamay yólatsja Simeón pajal 'üsüs tjevele mpes jupj po'ó. ³⁴ Simeón Dios lal la tjemyona wa jupj ca 'üsüs lis mijis conas jis lal. Jamay lal tjevele wa: "Dios tjiyyü'ta malala ca jis mpalas israelpan pülüçj tsjicj niná mpes. Tjiyyü'ta wa tsjicj niná ca jis capj mp'a'sas israelpan p'a wa, mpes pülüçj ca cus ncoñcocj Dios. Dios jas tjejyama tsjicj niná sin la 'üsüs lis mijis Dios jos. Mop'in nepénowa ca malala mvelecj jupj po'ó. ³⁵ Nin mpes p'a witjacj ca jus nlayecj tsjan yola pülüçj witjacj. Jipj 'aplijila ca nsem pajal, jyas mo'o tsjyaca jinwá. Nin ca mpalas tsjicj niná mpes", nin tjevele Simeón Jesús jamay lal.

³⁶ Ne'aj Dios wo nt'a quepj p'a wa tjá'asa, Ana ló jupj, Fanuel jucucus waytsja. Israelpan popa watsja jupj. Ana profétatsja jupj, Dios mpes tjevele. Pajal co'müytsja quinam. Tsjüçjüm waytsja na, tjowaya jupj. Año siete tüpü'ü voyum lal, ³⁷ locopyaya tepe'e voyum. Voyum tepe'e na, jusapj pü'ütsja jupj. Año ochenta y cuatro tyá'atsja jupj quinam. Lovin ma tjemey Dios wo mpe. Jólatsja Dios püné. Jaw na, püste na véletsja Dios lal. La pülüçj laja secj la tjemyona Dios lal. ³⁸ Ana yupj nt'a tjac' quinam. Tjevele tjüwü'i Dios lal, tsjicj jas tjejyama mpes. Locopyaya Ana p'a jis lal tjevele

lovin, tsjicj po'ó. Tsjay püs way la tjunuc yom pjaní ncuwim Jerusalén mo'ó, ca jis capj mp'a'sas, yupj jis enemigopan ma ca jis müjü'tücj.

Nazaret nt'a tjil niswá.

³⁹ Popay, jamay, pjü la tjajay Dios Popel tjifyü'ta jin. Pjü la tjajay na, niswa tjil yupj püna tapatja nt'a. Nazaret ló ne'aj, Galilea se jütütj mpe. Tsjicj lal tjil yupj. ⁴⁰ T'yüna jump, tsjiquis. 'Üsüs jólatsja jump Dios jos jinwá. Po 'üsüs jas tji'yüsa jump. Dios pajal 'üsüs la tjiji jump lal.

Jesús año doce tyá'atsja na, Dios wo nt'a tjemey jump.

⁴¹ Pjü año Jerusalén nt'a tjil popay, jamay, fiesta mpes. "Dios Qquis Capa Nipj Tjemey" lotsja fiesta niná. ⁴² Jesús año doce tyá'atsja na, tjil wa yupj Jerusalén nt'a. ⁴³ Fiesta tecyawaja na, jamay, popay tjil jümücj po'ó, jis wa nt'a jiltsja niswá. Mop'in ne'aj tüpü'ü Jesús, ma tjemey. Jamay, popay, ma salejeptsja ma tjemey jump. ⁴⁴ Yupj yólatsja la p'a jis lal tjemey jump. Pülücj 'a mulú jilt-sja jis wa nt'a, mpes nin. Ts'ac' pjaní ma jus tjunuc jümücj nt'a, mpes la tapal jump yupj sejamicapan tyatja nt'a, jis pülücpán tyatja nt'a wa. ⁴⁵ Lovin ma jus tjunuc, mpes tjil niswá Jerusalén nt'a, newa la tapal jump ne'aj.

⁴⁶ Ts'ac' cont'e tepyala na, Dios wo nt'a la nyüjüsün. Sin 'yüsa lajay jilal tjá'asa. Tjapjaca tjowelepj, jis la tji'yüya 'ots'ipj. ⁴⁷ Tjepjyacañ na jump tjevelá, pjü way yólatsja 'üsüs way jas tji'yüsa. Yólatsja wa 'üsüs jis wala tjevele jump. ⁴⁸ Popay,

jamay jus tjunuc na, ma salejeptsja tsjan mpes ne'aj tjá'asa jupj. Jamay tjevele jupj lal:

—Natjam, po lecj tneyacj jipj mpes, pajal la tepyalacj. ¿Tsjan mpes nin la tjejay cupj qjuis lal?

49 Jesús jis wala tjevele:

—¿Tsjan mpes p'a nt'a la tapalá napj? Dios napj Mpapay. Jupj wo niná. ¿Ncu ma jus nlayé más 'ücj qui'á 'os napj?

50 Yupj ma sin tji'yüsa tsjan mpes nin tjevele jupj.

51 Nazaret nt'a tjemey Jesús niswá yupj jis lal. Pjü tjujütütj la tjiyi jupj. Jupj jamay jola tepyala pjü tepyala. 'Ücj jos jola tepyala jupj. **52** Jesús más 'üsüs jas tji'yüsa lovin. T'yüna wa jupj. Dios más 'ücj jos tepyala jupj lal lovin. Nin p'iyá gente más 'ücj jisas jis tepyala wa jupj lal lovin.

3

Juan tjevele Dios po'ó.

(Mateo 3:1-12; Marcos 1:1-8; Juan 1:19-28)

1-2 (Locopyaya, Jesús püné tepyala na, gente sin 'yüsa la síjitsja Dios po'ó. Custjay ma nin la tjiyi na p'in, Juan wínetsja, véletsja Dios mpes. Dios jas tji'yüsa la tjiyi tsjan la veles. Juan niná Zacarías jatjam p'iyatsja jupj.) Juan wa cjuwá nt'a pü'ütsja. Jupj quelel véletsja na Dios mpes, jepa noypan israelpan tuluctsja. Tiberio jepa más püné waytsja ne'aj. Poncio Pilato jepa auxiliar waytsja Judea mo'ó. Herodes jepa waytsja Galilea mo'ó. Herodes jüpülcj Felipe jepa waytsja Iturea mo'ó, Traconite mo'ó 'ots'ipj. Lisanias jepa waytsja Abilinia mo'ó. Israelpan sin popa nepénowa jepa jatja watsja

yupj. Anás, Caifás lal, sacerdote pan más püné witjacj waytsja yupj.

Tiberio año quince nas tjifyü'ta yupj, Juan quelel véletsja na Dios mpes. ³ Juan jun ta'á tjemey 'üsü püné la nt'a. Jordán lotsja 'üsü püné ne'aj. Ne'aj gente jis walap'a'a tjevele más 'üçj 'aplijila nsem yupj, malala nyuca la tjajay mpes. Más 'üçj yupj ca Dios jos jin la mijicj quinam, tjevele. Juan tjevele yupj ca 'üsüma jis mpa'tas, mpes bautizar jis mpalas ca. Mpés pjü ca jus nlayecj yupj quelel 'üsüs la mijicj quinam, Dios jos jin. Nin mpes Dios ma ca jola nsem yupj püna malala nyuca la tjajay mpes. Nin tjevele Juan yupj jis la.

⁴ Isaías Juan po'ó tepyaca püná. Profeta waytsja yupj, Isaías. Tepyaca popel mo'ó Dios tjevelá. Nin tepyaca yupj Juan po'ó:

“Yom niná wa cjuwá nt'a ca mim. Pajal ca quelel mveles gente jilal napj mpes. Mpés yumüçj ca mveles:
 ‘Qjuis Jepa Püné ca ncuwim.
 Nujola t'as ca nin la müjí quinam yupj jos jin.
 Malala nujola nun, jümüçj la lu'ulú jinwá.
 Po ma malala nujola t'as quinam.
 ‘Üsüs nujola t'as qjuis Jepa Püné jos jinwá’,
 nin ca mveles yupj.

⁵ ‘Nujisas jümüçj viyavin, palavin jinwá quinam Dios lal.
 Ts'entuna nt'a tipit'a la müjí quinam.
 Joc' witjacj, neven 'ots'ipj,
 yumal la müjí quinam.
 La lu'ulú nt'a la t'atsj la müjí.

La toc nt'a jülgül la müjí. Ca jümüçj 'üsüs nsem qjuis Jepa Püné mpes.

Nin p'iyá la müjí nujisas mo'ó.

Qjuis Jepa Püné leñ way ncuwim.

Ma malala nujola t'as.

Dios jola jin nujola t'as.

6 Nin la tjüjí na, gente pjü way ca jus nlayecj
Dios liji yupj 'üçj ca mpatjam jupj lal' ",

nin tepyaca Isaías.

7 Gente pajal pülcj tjiuil Juan nt'a. Jisastsja jupj ca bautizar lis mijis. Jis wala tjevele:

—Nun nin p'iyá latsj jinwá. Nun solejé Dios po ma jos gente malala lajay. Leñ way ca jis capj ntüls. Nin mpes tjuculá nun napj nt'a, napj ca bautizar la numejay. Nujola nun nin lojí mpes, jupj ma ca nucopj ntüls. T'üç' tulucj. Dios selé nun newa ma quelel lojí jupj jos jin. **8** T'üç' way 'aplijila t'as nun, malala la tjüjí mpes, ne ca 'üsüs la müjí quinam Dios jos jin. Po ma nujola t'as nun pajal 'üsüs, nun judiopan mpes. Ma nujola t'as nun pajal 'üsüs, nun Abraham püna tüpü'ü popa mpes. T'üç' tulucj. Dios ca 'üçj la qjuijis niná pwen Abraham ts'uyupj ca mpalas. **9** Dios pajal leñ way ca jis capj ntüls malala lajay. Yupj ma 'üsüs lajay, jupj ca jis capj ntüls yupj pjü way. Yom jupj sine ma vyala jinwá ca la mijis Dios. Jupj sine ma vyala, jyo'o, 'awa mo'o ts'iyá. Nin ca la mijis Dios malala lajay jis lal. —Nin tjevele Juan yupj jis lal.

10 Mpes yupj pajal pülcj la tjü'üy jupj lal:

—¿Tsjan más 'üçj la qjuijicj cupj?

11 Juan jis wala tjevele:

—Po ma la müjí püna la tjüjí jin. Jipj jin quip mat'e tyatj, pjaní ca ma'ayan jas quip cjuwá. Ve tyatj na, nin p'iyá ca la mijin.

¹² Nenéyawa niyom impuesto jat'anquepj tjiquil wa. Jisastsja Juan ca bautizar lis mijis. Juan lal tjowelepj:

—Jipj qjuisin 'yüsa lejay Dios mpes. Qjuis wala mvelen tsjan jos Dios ca cupj la qjuijicj.

¹³ Jis wala tjevele:

—Püna p'in t'emel más pülücj nt'a nun jepa tjiyü'ta lal, niná tüpwe'qué nun. Ninana ma ca la müjí quinam. Jepa tjiyü'ta jinwá p'in ca nta'é jupj mpes. Más pülücj ma ca nta'é.

¹⁴ Militarpan nepenowá tjiquil wa, la tjü'üy wa:

—¿Tsjan jos Dios la qjuijicj cupj?

Juan jis wala tjevele:

—Malala nyuca lojitsja püná, ma nin la müjí quinam. Po ma tüpwe'qué, la p'a lacj jeyapj mpes nun jilal. Po ma ca mvelé yupj malala la tjajay, yupj ma malala la tjajay nam. 'Ücj nujisas t'as t'emel tsji' lojí jaylacj lal.

¹⁵ Judiopan la nuctsja Dios ca jas majamas Yom pjaní jis capj la p'acj. Püna Dios tjevele ca nin la mijis jupj. Ne'aj tapatja nin yólatsja Juan p'iyá niná Yomen Dios se jamá. ¹⁶ Mpes Juan jis wala tjevele pjü jis lal:

—Nam 'a niná Yomen tulucj. Napj bautizar la nusejay 'üsü lal p'in. P'a wa ncuwim más püné napj lal. Nam 'a pajal tsjicj way jupj lal. Po 'üsüs napj lal jupj mpes tsji' lejay. Napj jupj caite syoc la p'in, 'ücj napj lal. Püné jupj pajal. Nun nepénowa nasa quelel lojí Dios jos jin. Jupj ca nu ma'ayas

Dios Cjües. Nun nepénowa newa ma quelel lojí Dios jos jin. Jupj ca nucopj ntülüs.

¹⁷ "Leñ way ca nin la mijis. Ca 'üsüs la mijis jupj 'amá nt'a, ma ca malala mpü'üm ne'aj. Ca ne'aj mo'onsos 'üsüs witjacj, ma ca malala jis mpalas. Pjü malala ca mü'ümüs; jupj 'yüma na, leñ pjacj se wat'ata jupj 'owus –nin tjevele Juan yupj jis lal.

¹⁸ Juan p'a wa nin p'iýá tjevele wa judiopan jis lal; pülcj tjevele. Jupj tjevele más 'üçj yupj más 'üsüs ca la mijicj quinam Dios jos jin. Jis walap'a'a tjevele Dios pajal 'üsüs la tjiji yupj mpes.

¹⁹ Juan cus tjeve'le yupj jis jepa ne'aj, jepa niná Herodes ló. Cus tjeve'le vosas lal tjowaya mpes, vosas Herodías lotsja. Pjü way Herodes malala nyuca la tjiji mpes wa cus tjeve'le jupj. ²⁰ Herodes ma jostsja Juan tjevelá. Nin mpes p'a wa malala la tjiji: cawilta mo'o tje'yonsa Juan.

Juan bautizar la tjiji Jesús.

(Mateo 3.13-17; Marcos 1.9-11)

²¹ Custjay cawilta mo'o 'onsa secj p'in, Juan bautizar la tjiji Jesús. La p'a pülcj bautizar lis tjiji na, Juan bautizar la tjiji wa Jesús. Bautizar tepyala na, Jesús Dios lal tjevele. Dios lal tjevele na, tsjun po'o tsjicj way la tücüeme, jun cjol tepyala. ²² Nepé Dios Cjües palá tjac' Jesús jay nt'a la 'osos. Sipipj jinwá justa lay tepyala jupj. Tsjun po'o nepé vele pjactsja: "Jipj napj Natjam. Quelel la 'ejay pajal napj. Pajal 'üsüs najas jipj lal."

Qui'á sin tapac püna tapatja jis lá, José yupj popa p'iýá püs naya tüpü'ü.

(Mateo 1.1-17)

23 Jesúz quelel sin mü'üsüs la mijis na, nasa way
año tréinteya tyá'atsja jupj.
Gente yólatsja jupj ne José jatjam.
José niná Elí jatjam waytsja jupj.

24 Elí Matat jatjam waytsja;
Matat Leví jatjam waytsja;
Leví Melqui jatjam waytsja;
Melqui Jana jatjam waytsja;
Jana José jatjam waytsja;

25 José Matatías jatjam waytsja;
Matatías Amós jatjam waytsja;
Amós Nahúm jatjam waytsja;
Nahúm Esli jatjam waytsja;
Esli Nagai jatjam waytsja;

26 Nagai Maat jatjam waytsja;
Maat Matatías jatjam waytsja;
Matatías Semei jatjam waytsja;
Semei José jatjam waytsja;
José Judá jatjam waytsja;

27 Judá Joan'an jatjam waytsja;
Joan'an Resa jatjam waytsja;
Resa Zorobabel jatjam waytsja;
Zorobabel Salatiel jatjam waytsja;
Salatiel Neri jatjam waytsja;

28 Neri Melqui jatjam waytsja;
Melqui Adi jatjam waytsja;
Adi Cosam jatjam waytsja;
Cosam Elmodam jatjam waytsja;
Elmodam Er jatjam waytsja;

29 Er Josué jatjam waytsja;
Josué Eliezer jatjam waytsja;
Eliezer Jorim jatjam waytsja;

Jorim Matat jatjam waytsja;
³⁰ Matat Leví jatjam waytsja;
Leví Simeón jatjam waytsja;
Simeón Judá jatjam waytsja;
Judá José jatjam waytsja;
José Jonán jatjam waytsja;
Jonán Eliaquim jatjam waytsja;
³¹ Eliaquim Melea jatjam waytsja;
Melea Mainán jatjam waytsja;
Mainán Matata jatjam waytsja;
Matata Natán jatjam waytsja;
³² Natán David jatjam waytsja;
David Isaí jatjam waytsja;
Isaí Obed jatjam waytsja;
Obed Booz jatjam waytsja;
Booz Salmón jatjam waytsja;
Salmón Naasón jatjam waytsja;
³³ Naasón Aminadab jatjam waytsja;
Aminadab Aram jatjam waytsja;
Aram Esrom jatjam waytsja;
Esrom Fares jatjam waytsja;
Fares Judá jatjam waytsja;
³⁴ Judá Jacob jatjam waytsja;
Jacob Isaac jatjam waytsja;
Isaac Abraham jatjam waytsja;
Abraham Taré jatjam waytsja;
Taré Nacor jatjam waytsja;
³⁵ Nacor Serug jatjam waytsja;
Serug Ragau jatjam waytsja;
Ragau Peleg jatjam waytsja;
Peleg Heber jatjam waytsja;
Heber Sala jatjam waytsja;

36 Sala Cainán jatjam waytsja;
 Cainán Arfaxad jatjam waytsja;
 Arfaxad Sem jatjam waytsja;
 Sem Noé jatjam waytsja;
 Noé Lamec jatjam waytsja;
 37 Lamec Matusalén jatjam waytsja;
 Matusalén Enoc jatjam waytsja;
 Enoc Jared jatjam waytsja;
 Jared Mahalaleel jatjam waytsja;
 Mahalaleel Cainán jatjam waytsja;
 38 Cainán Enós jatjam waytsja;
 Enós Set jatjam waytsja;
 Set Adán jatjam waytsja,
 Dios p'iyá Adán la tjiji jupj.
 Nintsja püna tapatja jis lá, José ne yupj popa p'iyá,
 püs naya tüpü'ü jupj.

4

Diablo jostsja Jesús ca malala nyuca la mijis. Ma la tjiji jupj.

(Mateo 4.1-11; Marcos 1.12-13)

¹ 'Üsü püné la nt'a tjá'asa Jesús. Niná 'üsü Jordán
 ló. Nepé tjemey quinam jupj. Pjü la tjiji Dios
 Cjües jostsja jinwá. Quina Dios Cjües tjifyü'ta Jesús
 lo winin campa way 'in, ² pjü jis wa cjuwá nt'a.
 Mpés tjemey Jesús. Ts'ac' cuarenta ne'aj wínetsja
 jupj. Ne'aj tjá'asa na diablo tjac' jupj nt'a. Jostsja ca
 Jesús malala nyuca la mijis, mpes malala tjevele
 Jesús lal. Jesús ne'aj tjuwine na, ma tjelyaja jupj.
 Mpes t'üç' ts'ac' cuarenta na, pajal vecj pé'etsja
 jupj. ³ Ninana diablo tjevele jupj lal:

—Jipj Dios Jatjam p'iyá, 'ücj ca müjü'tün niná pe ca ve mpalas, ne nin ca nsem.

⁴ Jesús ma la tiji diablo tjevele jin. Jupj wola tjevele p'in:

—Dios vele jupj Popel mo'ó: ‘Gente ma ca mpatjam ve mpes p'in. Pjü way Dios tjevele mpes ca mpatjam yupj.’

⁵ Yacjaya diablo tjemyana Jesús campanya nt'a. Jupj la tiji Jesús 'ücj nyúcatsja pjü patja nt'a nosis mo'ó. Leñ way tjinyuca pjü. ⁶ Diablo Jesús lal tjevele:

—Napj ca mya 'a jipj ca müjü'tün pjü patja nt'a. Napj ca mya 'a pjü yupj jatatj 'üsüs yustapj. Püné nsem jipj yupj 'üsüs lajay mpes. PJü niná napj nats'a'á quinam. Napj le t'a lal 'ücj 'ya napj. ⁷ Najas jipj nawalap'a'a palá mpi'tjim. Najas jipj ca mvenen napj pajal püné. Nin la tjejay na, pjü way niná jipj jits'a'á nsem.

⁸ Jesús jupj wola tjevele ma ca nin la mijis.

—Satanás jipj, jutja napj mpe —tjevele—. Dios Popel vele: ‘Dios Jepa más püné pjü jis lal. Nujola tapalas püné jupj p'in. Ma ca nin nujola nsem la p'a p'in püné Dios jinwá. Dios jos jin la müjí la p'in.’

⁹ Locopyaya diablo tjemyana Jesús Jerusalén nt'a. Ne'aj Dios wo casá pajal campanya nt'a tijiyünsa jupj. Tjevele Jesús lal:

—Dios Jatjam jipj, 'ücj palá ntolo quepé. ¹⁰ Dios Popel vele:

‘Dios ca müjü'tüs jupj angelpan
yupj ca mya jamacj jipj.

¹¹ Jis mas mpes ca mya ma'nucj
ne ma ca mpojom jipj pe lal.

Ma ca malala mya palas'
–nin tjevele diablú.

¹² Jesúś ma la tjiji diablo tjevele jin. Nin p'in wola tjevele:

—Dios Popel vele wa: ‘Ma ca malala nyuca la mijin ma jola jinwá, la nuc ncu jipj Jepa Dios ca cyapj mp'a'sas’.

¹³ Diablo po jostsja Jesúś malala nyuca la mijis, mpes la pülcj malala tjevele jupj lal. Mop'in Jesúś ma malala la tjiji. Mpes diablo pjü la tjiji na, tjemey, li nucutsja 'ona 'üçj la cuwis niswá.

Jesúś tsji' la tjiji Dios mpes Galilea mo'ó.

(*Mateo 4.12-17; Marcos 1.14-15*)

¹⁴ Locopyaya Jesúś Galilea nt'a tjemey niswá. Dios Cjües cus tjepl'ya'sa pjü 'üçj la mijis. Mpes Jesúś pajal 'üsüs la tjiji. Pjü ne'aj tapatjá jas tjowelepj Jesúś. ¹⁵ Jis wa judiopan 'a si mulú nt'a, sin tji'yüsa lis tjiji jupj lovin. Pjü 'üsüs tjowelepj Jesúś po'ó.

Nazaret nt'a majisastsja Jesúś tjevelá.

(*Mateo 13.53-58; Marcos 6.1-6*)

¹⁶ Nazaret nt'a tjemey Jesúś, püna tüpü'ü nt'a tsjicj waytsja nam. Ne'aj judiopan 'a si mulú nt'a tjemey jupj, pjü sábado na la tjiji jinwá. Ne'aj jis walap'a'a toñica, mo'o la veles jupj. ¹⁷ Tja'ayapj nt'ya jupj Dios Popel Isaías tepyaca püná. Isaías profeta waytsja jupj. Mpes Jesúś la tyü'pa popel, la tepyala pjaní way Isaías tepyacá. Tjinyuca na, mo'o tjevele jupj. Nin tjevele:

¹⁸ “Dios la ntjet'á jis wala la veles cjuwá jis lal.

Napj velé Dios ca 'üsüs la mijis yupj mpes quinam.

Dios Cjües ncapj p'ya'sa nin la mejay.

Dios nin tjejyama la veles ntji'lini jis lal.

Velé 'üçj jis la winin quinam.

Velé yun cjuwá jis lal, 'üçj januc liji Dios.

Nepénowa yupj jis enemigopan
po malala nyuca lis tjajay.

Dios nin tjejyama sin majam yupj,
'üçj ca mal jis enemigopan nepé.

¹⁹ Nin tjejyama la veles jupj quelel la siji,
quelel jis capj p'ya'sa yupj.
Nin liji jupj quinam, velé napj."

²⁰ Jesús t'üç' mo'o tjevele. Dios Popel jun t'yo'na, tje'yaya yom ne'aj tsji' liji. Tjá'asa Jesús, sin 'yüsa la mijis. Pjü wa mo'ó 'a jis tjimyula witjacj pajal jus tjunuc yupj. ²¹ Jupj yupj jis lal tjevele: "Püna tepyaca niná Dios Popel yupj. Niná yupj Popel tjevelá, t'üç' tepyala yacjaj. Jupj tepyaca napj nin po'ó", tjevele Jesús.

²² Pjü tjowelepj 'üsüs tjevele yupj. Po yólatsja 'onin ne pajal 'üsüs way tjevele. Jis la tjü'üy yuwá: "¿Tsjan mpes nin vele yupj p'iyá niná Yomen Dios se jamá? José jatjam p'in yupj."

²³ Yupj nin yólatsja mpes, Jesús tjevele: "Napj selé tsjan quelel welé nun napj lal. Niná nun welé lovin. Nun quelel welé: 'Doctor jipj, mpes mya ts'ucun jipj p'iyá'. Nun quelel welé: 'Üsüs la mijin jipj qui'á, püna tüpüt' nt'a. Cupj tjepjya'aquecj pajal 'üsüs la tjejay Capernaum nt'a. Qjuisas nin p'iyá la mijin qui'á.'

²⁴ "Nin welé, mop'in ma quelel la nojí. Lovin nin profetapan jis lal. Püna tapatja nt'a, ma jisas yupj. T'üç' way niná. ²⁵ Nin p'iyatsja Elías lal. Elías tüpü'ü na püná, año cont'e, mes séisiya ma tjive,

mpes jun ta'á po cjuwatsja jis la las. Qui'á Israel nt'a nequem pülücj jis vayum tulucj tapatja. T'üç' way niná. ²⁶ Dios ma jas tjejyama Elías yupj nt'a jis capj la p'acj. Quepj p'a nt'a tüpü'ü nt'a jas tjejyama yupj. Quepj niná Sarepta nt'a tüpü'ü yupj, Sidón mpe se jütütj nt'a. Israelpan popa tuluctsja yupj, quepan.

²⁷ "Eliseo p'a profeta watsja. Jupj tüpü'ü na, pülücj malala jisastsja Israel mo'ó, jis pjoloc' tjamaia mpes. Jas tüpwes ma jis tji'yü'sa yupj. Pjaní way p'in tji'yü'sa, salá tepyala. Naamán lotsja yupj. Siria mpe 'eseptsja yupj, israelpan popa tuluctsja", nin tjevele Jesús, Nazaret mo'o tapatja jis lal.

²⁸ Jupj tjevele tjepjyacaň na ts'a tji'in pajal. Nin p'iýa pjü way wosis nt'a tyatja ts'a tji'in. (Israelpan waytsja yupj, mpes yólatsja Dios más 'üsüs jis capj tjep'ya'sa yupj la p'a jis lal. Nin mpes ma jisastsja Jesús tjevelá.) ²⁹ Sin tjüjünsüpj, ntji'lín yupj, pje'á la ts'i pülücj patja nepé. Quelel ja'ünantsja yupj. Tjaman yupj never pacá nt'a, la pala'á la ts'i mpes. ³⁰ Newa ma la tajay yupj quelel lajaytsja jinwá. Yupj culupwen nipj tjemey, tjuwine tjemey yupj.

Jesús más püné lapanenpan jis lal.

(Marcos 1.21-28)

³¹ Nazaret nepé palavin tjemey Capernaum nt'a. Pülücj patja ne'aj. Galilea mpe se jütütj. Sábado na sin tji'yüsa lis tjiyi ne'aj. ³² Yupj pajal nin yólatsja yupj pajal 'üsüs sin tji'yüsa lis tjiyi mpes. Jupj tjevele 'üçj lo jütütj jinwá, mpes nin.

³³ Ne'aj, wosis mo'ó, judiopan 'a si mulú nt'a, yom tjá'asa, lapanen yupj jos mo'o tüpü'ü. Lapanen malala jos jin la tjiyi yomen. Yümüçj la tipiya:

34 —Jipj Jesú斯 Nazaret mpe 'esepj. ¡Ma qjuisas jipj! ¿Tsjan pjucj tjacuy cupj nt'a? ¿Ncu pjü malala qjuis lo jay tjacuy jipj? Napj selé pjacj ne jipj. Dios juts'aá way jipj. Pajal 'üsüs way jipj.

35 Jesú斯 yumücj tjevele lapanen lal:

—¡Lyájasa t'as! ¡Jutja jupj jos mpe! —tjevele.

Leñ way lapanen yom palá ts'iya yupj jis walap'aá. Yom nepé tjemey. Lapanen ma malala la tjihi quinam jupj lal, püna la tjihi jinwá. **36** Pjü way yólatsja 'üsüs tepyala mpes. Yuwá tjowelepj: “¿'Oyn ne nin vele jupj? Jepa jinwá jyü'ta lapanen. 'Ücj lo jütüjt jinwá si jütüta yupj, ne pje'á jil, jupj jyü'ta jin.” **37** Pjü jis lal tjowelepj niná tepyalá, mpes pjü tjepjyacań Jesú斯 po'ó Capernaum mo'ó, Capernaum ne'aj p'in 'ots'ipj.

Jesú斯 tji'yü'sa la tjihi Simón pwisam.

(Mateo 8.14-15; Marcos 1.29-31)

38 Yacjaya Jesú斯 tjemey wosis mpe, niná wosis judiopan 'a si mulú nt'a. Simón wo nt'a tjemey. Wama tjemey. Ne'aj Simón pwisam malala jostsja jupj, pajal si 'awatsja jupj. Nin mpes wa nt'a tapatja la tjomon Jesú斯 cü'u'süs la mijis jupj. **39** Mpes Jesú斯 tjac', tońca malala jos nt'a. Cus tjeve'le 'owus, mpes tji'yü'sa quinam. Simón pwisam leñ way jas tjihyünса, jis tje'yaya jis la las. Nas tji'yü'sa quinam, ne nin.

Jesú斯 jis tji'yü'sa lis tjihi malala jisas pülcj.

(Mateo 8.16-17; Marcos 1.32-34)

40 T'yaja na, la p'a tjiquil Jesú斯 nt'a. Pjü tucuman malala jisas yupj sin popé. Pjü p'a casá malala jisas tucuman yupj. Jesú斯 po la tje'yot'a pjü witjacj, jis tji'yü'sa lis tjihi jupj. **41** Lapanenpan nepénowa

jisas nepé tjil, pülücj nepé tjil. Tjil na, la tupuyupj, tjowelepj: “¡Dios Jatjam jipj!” Mpes Jesús jis capj tjeve'le lapanenpan. Yupj salejeptsja yupj niná Jepa Püné Dios tjevele ca jas majamas jis capj la p'acj judiopan. Nin mpes Jesús ma jis tje'yaya jis la veles yupj.

*Jesús tjevele Dios po'ó Galilea mo'ó.
(Marcos 1.35-39)*

⁴² Tjejyawca na, pje'á tjemey Jesús jusapj, pjü lení nt'a. Mop'in gente la tapal yupj. Tjiquil yupj nt'a. Ma quelel jas tjajam yupj yupj mpe. ⁴³ Mpes yupj yupj jis lal tjevele: “Dios jos p'a nt'a jum 'ots'ipj, nepénowa patja nt'a. Ca mvelé Dios pajal 'üsüs la tjiyi yupj mpes. Jis walap'a'a ca mvelé Dios ca müjü'tüs nosis nt'a. Dios nin tjejyama nin la veles.”

⁴⁴ Mpes newa jun ta'á jámatsja judiopan tapatja nt'a. Jis wa judiopan 'a si mulú nt'a tjevele Dios tjevelá yupj jis walap'a'a. Nin líjitsja lovin.

5

Jesús niyom jis lal tjevele ncul, ca cus ncoñcocj yupj.

(Mateo 4.18-22; Marcos 1.16-20)

¹ P'a jyawca na, Jesús 'üsü püné la nt'a toríca. Genesaret lotsja 'üsü püné. (Pajal campwila waytsja, pajal la püné.) Ne'aj toríca na, pülücj 'a jis tjimyula yupj nt'a. Jesús jis wala tjevele Dios tjevelá. Tjepjyacañ, ne cus tjeletjatj. ² Ne'aj barco mat'e 'üsü püné la nt'a tsyu'pa tjetja tjinyuca. Leñtsja barco wa mo'ó. Niyom cjur pje'á la coy, jis barco ne'aj tsupapj yas nam. Jis ataraya japatsj

quinam. ³ Barco pjaní wama tjemey Jesús. Simón juts'a'á waytsja barcas. Jesús Simón lal la tjemyona jupj ca nsoctes barcas, ca tsjicj way mim 'üsü la mpe. Jesús 'etjele barco mo'ó, nepé sin 'yusa lis tjiji.

⁴ T'üç' jis lal tjevele na, tjevele Simón lal:

—'Üsü campwila nt'a tjemyana barcas. Nun jis ataraya mo'o la ts'iyá, cjul pje'á la coy.

⁵ Simón jupj wola tjevele:

—Nejepa, püste cus tüpwes quelel pje'á la tecyojec; lovin leñ. Jipj velen mpes p'in niswa ca mo'o la nts'i na'ataraya.

⁶ Nin la tjajay na, cjul pajal pülücj jis ntji'lin. Ataraya po tipit'a mpes, quelel lo comyatsja quinam. ⁷ Mpés Simón, jupj jomicapan jis lal wa, jis walap'a'a la tjamayapj niyom p'a barco mo'ó. Jisastsja ncul jis capj la p'acj. Tjiquil na, cjul pajal pülücj la tocoy wa, mpes barco manas tipit'a cjul lal. Pajal tü waytsja, mpes quelel pwila jama barcas. ⁸ Simón Pedro niná tjinyuca na, tüic' jin tjüjünsü Jesús wolap'a'a. Palá nipi'tje jipj. Tjevele:

—Nejepa, más 'üçj napj nepé ca mim jipj. Malala napj, jipj 'a 'üsüs.

⁹ Pajal jólatsja pajal pülücj pje'á la tecyoye cjulun quinam. Püna ma polel pje'á la tecyoye. Seletsja pajal 'üsüs la tjiji Jesús, mpes nin tjevele jupj. Niyom p'a wa nin p'iyá yólatsja cjul pajal pülücj pje'á la tocoy mpes. ¹⁰ Nin p'iyá jólatsja wa Jacobo, Juan 'ots'ipj, yupj ne Zebedeo jatjampan. Simón lal 'a mulú tsji' lajaytsja lovin.

Jesús tjevele Simón lal:

—Po ma lecj tneyá. Cjul pje'á le coytsja püna p'in. Quina p'a casá ca la mijin. Jipj ca mvelen la p'a jis lal Dios mpes, mpes yupj ca cus ncoñcocj Dios — nin tjevele Jesús.

¹¹ Nin mpes yupj jis barco 'üsü la nt'a tjaman. Tsupapj na, pjü jatja tjl. Yupj quelel sa corítsja Jesús lovin. (Quina ma cjul pje'á la coy pátjatsja; quina tsji' lajaytsja Jesús mpes.)

Jesús tji'yü'sa la tjiyi yom jüp'üy tjamaja.

(Mateo 8.1-4; Marcos 1.40-45)

¹² Jesús p'a nt'a pülucj patja nt'a tjá'asa na, yom tjac' jupj nt'a. Malala jostsja pajal. Jüp'üy tjamaja lovin, palá tinca jüp'üy popé. Jupj Jesús tjinyuca na, palá nipi'tje Jesús wolap'aá. La tjemyona:

—Nejepa, jipj polel ni 'ü'sa lejay. Jipj jyas na ca nin nsem.

¹³ Mpes Jesús pjwel la tepyacta, po la tje'yot'a. Tjevele:

—Najas. 'I tjü'ü'süs quinam.

Leñ way tji'yü'sa, jüp'üy 'üsüs tepyala jupj.

¹⁴ Locopyaya Jesús tjiyyü'ta jupj:

—Ma ca mvelen p'a lal nin tepyalá. Jutja sacerdote nt'a. Jupj ca jis nucus. Ca la mpalas ncu malala lo nuc p'yüy po'ó. Ca mveles 'üsüs quinam. Niná la tjejay na, jipj ca ma'ayan Dios mpes, jupj 'i tjü'ü'sa la tjiyi mpes. Pajal püna Moisés tjiyyü'ta tsjan ca ma'ayacj, jis p'üy jis tji'yü'sa na. Jupj tjiyyü'ta jin ca la mijin. Pjü la tjejay na, la p'a ca jus nlayecj jipj t'üç' way 'i tjü'ü'sa quinam —tjevele Jesús.

¹⁵ Newa pajal pülucj 'üsüs tjowelepj Jesús po'ó. Campa tapatja tjeptyacañ wa Jesús pajal 'üsüs la

tiji. Mpes pajal pülücj 'a jis tjimyula yupj nt'a jis la pjac yupj tjevelá, jis la 'ü'süs wa tjiquil, malala jisastsja mpes. ¹⁶ Mop'in Jesús la pülücj jusapj tjemey la veles yupj Popay Dios lal. Nin tüpü'ü yupj.

*Ma polel 'utaná tji'yü'sa la tiji Jesús.
(Mateo 9.1-8; Marcos 2.1-12)*

¹⁷ P'a jyawca na Jesús sin 'yüsa líjitsja. Fariseopan nepénowa ne'aj tyatja wa yupj nt'a. Niyom Moisés popel sin 'yüsa lajay ne'aj tyatja wa. Pülücj waytsja yupj. Galilea nepé tjiuil nepenowá. Pjü nepénowa patja mpe tjiuil yupj. Judea nepé tjiuil wa nepenowá. Jerusalén nepé tjiuil wa nepenowá. Qjuis Jepa Dios cus tecyoñica Jesús, mpes 'ücj si 'ü'sa líjitsja malala jisas.

¹⁸ Wama tjá'asa Jesús yupj jis lal. Locopyaya niyom p'a wa tjiuil, yom ma polel 'utaná tucuman hamaca lal. Yupj quelel jamantsja malala jos wa mo'ó, Jesús nt'a, Jesús wolap'a'a la püntüs yupj. Mpes pajal la tapal yupj 'oyne 'ücj wama mal. ¹⁹ Cjuwatsja. Pülücj tyatja mpes ma tjunuc 'oyne wama la winin. Mpes wa casa'á tjl, wo jay tjujulul yupj. Nin la tajay na, wo jay nepé palá tüpüntüpj malala jos hamaca lal. Jesús wolap'a'a tüpüntüpj pülücj tyatja culupwen nt'a.

²⁰ Jesús jus nleya yupj topon yupj polel cü'ü'süs la mijis. Jupj tjevele malala jos lal:

—Natjam, napj perdonar la 'ejay malala nyuca la tjejay Dios lal. Ma nin nola quinam.

²¹ Niyom Moisés popel sin 'yüsa lajay malala jin yólatsja Jesús tjevelá. Nin p'iyá fariseopan. Yólatsja: “Jupj tjevelá malala Dios lal. Jupj ma polel

perdonar liji malala nyuca la tjiji. Dios p'in nin liji."

²² Jesúus jus nleya yupj nin yólatsja, mpes jis wala tjevele:

—¿Tsjan mpes nujola napj tjevelé malala Dios lal? Nin tulucj. ²³ Napj 'üçj velé: 'Napj perdonar la 'ejay malala nyuca la tjejay Dios lal'. Napj 'üçj wa velé: 'Jin tjifyünsa, tjuwine jipj'. ¿Cana más costa la veles? ²⁴ Nin p'iyá ca mvelé wa malala jos lal, mpes nun ca jus nlayé napj 'üçj perdonar lejay nosis nt'a. Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejyamá —nin tjevele Jesúus.

Mpes yupj tjevele yom ma polel 'utanatsja lal:

—Jin tjifyünsa, jipj hamaca nt'ya nt'an, jutja wya nt'a.

²⁵ Leñi way malala jos tji'yü'sa. Jas tjifyünsa yupj jis walap'a'á, hamaca yupj tüpü'ü casá nt'ya, tjemey wo nt'a. Po 'üsüs way tjevele Dios po'ó, 'üsüs tepyala mpes. ²⁶ Pjü ne'aj tyatja pajal yólatsja pajal 'üsüs tepyala mpes, ne 'üsüs tjowelepj Dios po'ó. Yólatsja Jesúus püné. Mpes tjowelepj: "Loving ma nin tjinyucucj cupj yas nam".

Jesúus jostsja Leví ca cus ncoñcos.

(Mateo 9.9-13; Marcos 2.13-17)

²⁷ Locopyaya pje'á tjemey Jesúus. Yom tjinyuca, tsji' líjitsja jepa mpes. T'emel t'e'éncatsja lovin jepa mpes, impuesto jaylacj. Wa nt'a t'emel t'e'éncatsja nt'a tjá'asa. Yom niná Leví lotsja yupj. Jesúus yupj lal tjevele:

—Ncapj tecyoñica jipj. Najas ncapj cyoñ lovin.

²⁸ Mpes jas tjifyünsa, pjü jatja tjemey. Cus tecyoñica Jesúus.

29 Locopyaya Leví pülüçj la las la tjiji yupj wo nt'a Jesús mpes. Pülüçj jis lal tjevele ncul yupj wo nt'a. Leví jostsja la p'a ca jus nlayecj püné Jesús yupj lal, mpes nin la tjiji. Pülüçj tjiquil, yupj nepénowa niyom impuesto jaylacj jat'anqueptsja, Leví jinwá. Niyom p'a wa tjiquil wa. Yupj jis lal tjatja, tjalaá. **30** Fariseopan ma jisastsja yupj nin la tjajay. Tjowelepj Jesús discipulopan jílal malala nin, yupj 'a mulú tjalaá yupj jis lal. Nin p'iyá tjowelepj wa Moisés popel sin 'yüsa lajay.

—¿Tsjan pjucj lojá impuesto jaylacj jat'anquepj jis lal, malala nyuca lajay jis lal wa? —nin la tjü'üy yupj.

31 Jesús jis wala tjevele:

—'Ücj jisas ma jisas doctor. Malala jisas doctor jisas yupj. Napj doctor jinwá malala lajay jis lal. **32** Napj niná nin lejay Dios jos jinwá. Napj tjacuwis la veles malala lajay jis lal. Napj velé yupj jis lal Dios jos yupj 'aplijila nsem malala nyuca la tjajay mpes. Napj velé Dios jos yupj 'üsüs ca la mijicj quinam yupj jos jin. La p'a wa 'üsüs lajay quinam, napj ma nin velé yupj jis lal —nin tjevele Jesús.

Jesús discipulopan p'a casá lajay püna tapatja jis lal.

(Mateo 9.14-17; Marcos 2.18-22)

33 Nin mpes yupj tjowelepj yupj lal, yupj fariseopan nepenowá, Moisés popel sin 'yüsa lajay nepenowá. Yupj tjowelepj:

—Juan discipulopan la pülüçj ma jalá, quelel javelepj p'in Dios lal. Nin p'iyá lajay fariseopan jis discipulopan. ¿Tsjan mpes jipj discipulopan lovin jalá, lovin myü'üñ?

³⁴ Jesúس tjevele jupj discipulopan ma nin lajaytsja custjay. P'a jyawca na ca nin la mijicj. Ninana tjevelá:

—Yom judío woya na, jupj jomicapan jiquil wa cus la coñ jupj. Pajal 'ücj jisas jatja, jalá wa yupj. Nin p'iyá napj discipulopan jis lal. Napj yupj jis lal pü'üs quinam. 'Ücj javelepj napj lal, mpes 'ücj jalá. ³⁵ P'a jyawca na, p'a casá ca nsem. La p'a ca ncul, ca ma tjililiñ. Leñ ca nsem napj. Nin tepyala na, napj discipulopan ma ca nlajacj nenéyawa, ca mvelecj p'in Dios lal.

³⁶ Parábola tjevele Jesúס sin la 'üsüs jis la jay. Sin tji'yusa lis tjiji tsjan mpes jupj lal japon ma polel nin p'iyá lajay püna tapatja la tjajay jinwá. Ninana Jesúś tjevelá:

—Nin p'iyá nun nusin quip seyasa to'á na, nusin quip seyasa ma cüemá nusin quip pül way po pwitjí mpes. Nin lojí, malala se palá manas. Seyasa way la tücüeme nsem; ma'ajapj malala wa nsem. Pülül po pwitjí ma yuwal justa nsem pülül pül lal. ³⁷ Nin p'iyá wa judiopan uva 'üsü seyasa jatatj na. Uva 'üsü seyasa ma ca mo'o nt'ucj pjoloc' pül mo'ó. Nin lajay, pjoloc' pül ca ma'apcas 'üsü myolca mpes. Tje'yapta na, uva 'üsü ca jus ncocom. Pjoloc' malala mpalas wa. ³⁸ Más 'ücj uva 'üsü seyasa pjoloc' seyasa mo'ó ca mo'o nt'ucj. ³⁹ Nepénowa uva 'üsü pül tjimyü'üñ lovin. Seyasa ma jisas yupj. Nin lovin. Yupj javelepj pül way po 'üsüs —nin tjevele Jesúś.

*Jesús 'üç jyü'ta wa sábado na.
(Mateo 12.1-8; Marcos 2.23-28)*

¹ Sábado pjaní Jesús trigo lejerí culupwen nipj tjemey jupj discipulopan jis lal. Sábado ts'ac' niná judiopan ma tsji' lajay. Jesús discipulopan trigo nepénowa sey jat'anqueptsja, tjuduljun, tjalá. (Üctsja niná nin la tjajay yupj ne'aj. Jümüçj tjelyawuň na, 'üçj p'a sine popé tjalá yupj.)
² Mop'in fariseopan nepénowa ma jisastsja nin la tjajay sábado na. Tjowelepj:

—¿Tsjan pjucj nin lojí? Dios Popel vele ma polel t'yanacj sábado na, ts'ac' niná ma tsji' lijicj.

³ Jesús jis wala tjevele:

—Dios Popel vele David la tijjá pajal püna. ¿Ncu lovin ma mo'o tjowelé niná? (David israelpan jis jepa waytsja. 'Üsüstsja jupj Dios lal.) Ts'ac' pjaní jupj vecj pé'etsja. Noyomes jupj cus tocoři wa, vecj tecya'lini' wa yupj. ⁴ Mpes jupj wama tjemey Dios wo mo'ó; ne'aj pan nt'ya, tjelyaja. Jis tje'yaya wa niyom cus tocoři. Pan niná israelpan tja'ayapj Dios mpes. Dios Popel tjevele sacerdotepan p'in 'üçj jalá pan niná. P'a witjacj ma polel jalá yupj. David sacerdote tuluctsja; newa nin Dios ma ts'i tji'ina jupj tjelyaja mpes.

⁵ Jesús tjevele wa yupj jis lal:

—Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejyamá. Napj 'üçj jyütütj tsjan 'üçj jis la jay sábado na, ts'ac' ma tsji' lijicj na.

*Jesús tji'yü'sa la tjiyi sábado na.
(Mateo 12.9-14; Marcos 3.1-6)*

6 P'a sábado na, Jesús wama tjemey judiopan 'a si mulú nt'a. Sin tji'yüsa lis tjiji. Yom ne'aj tjá'asa wa mo'ó, mos li'inyampe c'a. Ma polel le páctatsja jupj.

7 Niyom p'a wa ne'aj tyatja wa, Moisés popel sin 'yüsa lajay nepenowá, fariseopan nepenowá. Pajal jus tjunuc Jesús, quelel januctsja ncu 'yü'sa la mijis sábado na, ts'ac' niná ma tsji' lajay yupj. Po jisastsja Jesús ca malala la mijis, mpes ca 'ücj jat' mvelecj Jesús malala. **8** Jesús seletsja nin yólatsja yupj. Jupj tjevele yom mos ma polel le pacta lal:

—Jin tjiyyünsa. Culupwen nt'a was jipj.

Mpes yom jas tjiyyünsa, culupwen nt'a tjac', torńca jupj. **9** Jesús tjevele wa niyom ne'aj tyatja jis lal:

—Napj nu la 'yüy cana más 'ücj lejay sábado na, ts'ac' niná ma tsji' lijicj. ¿Ncu más 'ücj 'üsüs lejay, ncu más 'ücj malala lejay? ¿Ncu más 'ücj se p'acj 'ücj la püt'üs jupj, ncu más 'ücj 'yünan jupj?

10 Jesús pjü yus tjinyuca na, mos ma polel le pacta lal tjevele:

—Myas la tepyacta.

Mpes mos la tepyacta quinam. Mos tji'yü'sa jupj. **11** Niyom ne'aj tyatjá pajal ts'a tji'in. Yuwá tjowelepj 'oyn nyuca malala la quijicj Jesús lal.

Jesús niyom dóceya lis t'ya, tsji' la mijicj jupj mpes.

(*Mateo 10.1-4; Marcos 3.13-19*)

12 P'a jawas Jesús joc' mo'o tjemey la veles Dios lal. Newa püste cus tüpwes Dios lal tjevele jupj.

13 Tjejyawca na, jupj discipulopan jis lal tjevele ncul. Yupj sin popé dóceya lis t'ya jupj. Jupj apostolpan waytsja yupj; jupj sin tjejyama tsji' la

mijicj yupj mpes. ¹⁴ Jupj apostolpan popa pjaní Simón lotsja. Jesús p'a ló la t'ya yupj locopyaya. Pedro yupj ló la t'ya wa. P'a apóstol Andrés lotsja, Simón tsüipe yupj. Jacobo lotsja pjaní wa. Juan lotsja pjaní wa. Felipe pjaní wa, Bartolomé pjaní wa. ¹⁵ Mateo p'a wa, Tomás p'a wa, Jacobo p'a wa, yupj ne Alfeo jatjam. Simón p'a wa. Simón quelel le palánatsja jepa lal, jepa israelpan sin popa tulucj, ne nin. Nin mpes “Israel Mpes Jola” lotsja wa yupj. ¹⁶ Judas p'a wa, yupj ne Jacobo jatjam. Judas Iscariote p'a wa. P'a jawas Judas Iscariote Jesús enemigo tepyala yupj. Jis capj tjep'ya'sa Jesús enemigopan jis la tjilil yupj.

*Püliçj sin 'yüsa lis tjiji Jesús.
(Mateo 4.23-25)*

¹⁷ Jesús yupj apostolpan lis t'ya na, palavin tjemey yupj jis lal. Yumal nt'a torčca yupj. Ne'aj yupj discipulopan pajal püliçj tyatja. P'a wa pajal püliçj tyatja wa. Judea jun ta'á nepé tjiquil, nepénowa Jerusalén mpe tjiquil. P'a witjacj Tiro nepé tjiquil, püliçj patja mpe. P'a püliçj patja nepé tjiquil wa nepenowá, Sidón ló ne'aj. Tiro, Sidón, pajal cámpatsja. 'Üsú püné ne'aj p'in tapatja yupj. Pjü tjiquil jis la pjac Jesús tjevelá. Tjiquil wa Jesús ca cü'ü'süs lis mijis, yupj malala jisastsja mpes. ¹⁸ Yupj sin popa nepenowá lapanenpan malala lis tjajay lovin. Jesús jis tji'yü'sa lis tjiji wa yupj. ¹⁹ Jesús po la tjo'otj na, jis tji'yü'sa yupj. Mpes pjü quelel po la 'otsja yupj, püliçtsja pajal. Pjü malala jisas pjü jis tji'yü'sa, Jesús po la tjo'otj na p'in.

Jesús sin tji'yüsa lis tjiji tsjan mpes ca 'ücj jisas nsem.

(Mateo 5.1-12)

20 Locopyaya Jesús yus tjinyuca jupj discípulopan, tjevele:

"Nun nepénowa pjü cjuwá, mpes pajal 'ücj nujisas nsem.

Dios 'ücj nu jyü'ta cjuwá na.

21 Nun nepénowa vecj co'liqué, mpes pajal 'ücj nujisas nsem.

'Üsüs ca nu ma'ayas Dios.

Nun lu puyú na, 'ücj nujisas nsem.

Locopyaya mwi'iqué ca. (Nin ca la mijis Dios.)

22 P'a wa ma jisas nun, ncapj coñcó mpes, 'ücj nujisas nsem. Ma jisas nun culá yupj nt'a, nun ncapj coñcó mpes, 'ücj nin. Malala javelepj nun po'ó ncapj coñcó mpes, 'ücj nujisas nsem. Javelepj malala nun, nun ncapj coñcó mpes, 'ücj nujisas nsem. Napj ne niná Yomen Dios jas tjejyamá.

23 "Ninana lajay na nun jis lal, 'ücj nujisas t'as. Viyá lo tolono 'ücj nujisas mpes. Po 'üsüs ca nu ma'ayas Dios tsjun po'ó 'üsüs la tjüjí mpes. T'üç' way niná. Nin p'iyá püna canapatjá yupj sin popa p'iyá malala lis tajay wa profetapan.

24 "Ma ca 'üsüs nsem nepénowa jis lal. Nun nepénowa pülücj to'á. Mpes malala ca nu mpalas. Po quina way p'in 'ücj nujisas nun.

P'a wa ma ca nu ma'ayas Dios.

25 Malala ca nu mpalas nun nepenowá. Pjü nujisas, pjü to'á quinam.

P'a jawas cjuwá ca nsem.

Malala ca nu mpalas nun nepénowa. Wüi'iqué quinam.

P'a jawas 'aplijila ca nsem nun pajal. La mpuyucj ca.

²⁶ Pjü 'üsüs nusin javelepj lovin, malala ca nu mpalas. Nin p'iyá püna canapatjá yupj sin popa p'iyá 'üsüs sin tjowelepj la tsuwilpan sin po'ó püná. Profetapan nenem ma t'üç' tjowelepj. Dios mpes tjowelepj tulucj yupj.

Dios jos cupj quelel la sijicj cupj qjis enemigopan.

(Mateo 5.38-48; 7.12)

²⁷ "Napj najas más 'üsüs la müjí nun yupj jis lal. Nun quelel pjo'oqué napj velé, nin velé napj nun jis lal: quelel lis müjí nun jis enemigopan. Nepénowa ma jisas nun, ma nin nujola t'as. Nun ca jis capj mp'a'sá newá. ²⁸ Nepénowa malala javelepj nun sin po'ó ca nacj, yupj jisas ca malala nu mpalas. Nun ma ca nin p'iyá la müjí yupj jis lal. Nun ca mvelé nujisas 'üsüs ca jis mpalas yupj. Yupj javelepj nun malala, ma nin nujola t'as. La moná nun Dios lal jupj ca jis capj mp'a'sas.

²⁹ "La p'a nupjocj pjani tyüla na, nun ca ma'ayá ma'ajapj tyüla wa. Nusin quip pje'apa tjüi'le, t'ya, nusin quip wampa ca ma'ayá ntji'lim wa. ³⁰ La p'a la mon na nun jis lal, nun ca jis ma'ayá yupj. Nin ca la müjí pjü jis lal. La p'a nun nuts'a'á nt'ya naya, ma ca la moná jupj ma'ayas niná.

³¹ "Tsjan niná nujisas la p'a lajay nun jis lal, nin p'iyá la müjí yupj jis lal. ³² La p'a quelel la nusejay nun ca nacj, mpes nun quelel la sojí wa yupj. Ma quelel la nusejay nun, nun ma wa quelel la sojí

yupj ca nacj. Dios ma ca mwi'im nin lojí mpes. Malala lajay nin p'iyá lajay yupj. La p'a queel la sajay yupj, yupj queel la sajay wa yupj. Dios jos nun más 'üsüs la müjí yupj jis lal.³³ La p'a 'üsüs lajay nun mpes ca nacj, mpes nun 'üsüs lojí wa yupj mpes. Ma 'üsüs lajay nun mpes, nun ma wa 'üsüs lojí yupj mpes ca nacj. Dios ma ca mwi'im nin nin lojí mpes. Malala lajay nin p'iyá lajay yupj. Dios jos nun más 'üsüs la müjí yupj jis lal.³⁴ La p'a nun jis lal le moná ca nacj. Nun 'oyá yupj la tjemyona, newa nujola p'a jawasa yupj t'e'éncatsja ca nca'as, ma'ayas. Dios ma ca mwi'im nin lojí mpes. Malala lajay nin p'iyá lajay yupj. La p'a yupj jis lal le monana, yupj ja'ayapj wa. Yola p'a jawasa yupj t'e'éncatsja ca nca'as, ma'ayas yupj. Dios jos nun más 'üsüs lojí yupj jis lal.

³⁵ "Queel lis müjí nun jis enemigopan. Jis capj mp'a'sá p'a wa. La mon na, jis ma'ayá nun. Ma nujola t'as p'a jawasa yupj natj ca nca'acj, ma'ayacj. Nin lojí na, po 'üsüs ca nu ma'ayas Dios yupj pü'ü nt'a. Dios más püné pjü jis lal. Nin lojí na, Nupopay Dios jinwá lojí nun. Jupj jatjampan nun, yupj jucucuspan nun. Jupj 'üsüs la siji wa malala lajay. Nepénowa ma wi'iñ yupj se 'aya mpes, newa 'üsüs la siji wa yupj.³⁶ Malala se palá na, nun jis Papay Dios queel jis capj p'ya'sa. Nin p'iyá 'üsüs la müjí nun.

*Dios jos ma welé la p'a malala.
(Mateo 7.1-5)*

³⁷ "Po ma tjowelé la p'a malala. Nun welé la p'a malala, Dios ca mveles nun p'in malala wa. Po ma tjowelé p'a po'ó más 'üçj Dios ca cus ntülüs. Nun

nin welé, Dios ca mveles más 'ücj yupj ca nucopj ntülüs wa nun. Perdonar la müjí p'in la p'a malala nyuca la tjiji, ne Dios ca perdonar la numijis wa nun.

³⁸ "Tja'ayá p'a wa jos, ne Dios ca nu ma'ayas. Yom 'üsüs 'yaya jinwá ca ma'ayas. Quiliyú pit'a. Tipit'a na, mo'o t'a liji. Nin la tjiji na, syolsol, niswa pit'a, palá soca nas. Nin jin ca nu ma'ayas Dios. Nun p'a wa 'oyá jinwá, nin jinwá ca nu ma'ayas Dios", nin tjevele Jesús.

Ma sin 'yüsa, ma polel sin 'yüsa lajay.

³⁹ Jesús parábola mpes sin 'yüsa lis tjiji niswá. Ninana tjevelá: "Yom jun tulucj ma polel cyacaná yom p'a jun tulucj wa. Nin la qjuijis, manas ts'entuna mo'o palá jis ntüncüs ca. Nin p'iyá nun jilal. ⁴⁰ Si 'üsü püné tulucj yupj jas tji'yüsa la tjiji lal. 'Üsüs jas tji'yüsa na, yuwal nsem yupj jas tji'yüsa la tjiji lal la p'in. Nin lovin", tjevele Jesús.

Nun malala lojí, ma polel sin 'yüsa lojí 'oyn nyuca ca 'üsüs la mijicj la p'a wa.

⁴¹ Jesús tjevele wa: "¿Tsjan pjucj jele jetjam malala liji, newa ma jele más malala lejay jipj yupj lal? Nin p'iyá niná, tsjan tsjicj way jetjam junma tneyaca nyuc; yo püné jipj jinma tneyaca ma nyuc. ⁴² Jetjam lal velen: 'Natjam, najas jipj ca ma'ayan napj ca pje'á la nts'i tsjan tsjicj way jinma tneyaca'. Jipj ma nyuc yo püné jipj jin mo'ó. Nin p'iyá lejay jipj. Jipj pajal malala, niná nin lejay mpes. Jipj malala wa, la p'a malala jinwá. Mya 'ü'süs ca jipj. Po ma malala la mijin quinam, püna la tneyaca jinwá. Locopyaya ca jus nlayen 'onin ca cus mp'a'san p'a", nin tjevele Jesús.

*'Üsüs witjacj 'üsüs lajay, 'üsüs wa javelepj.
(Mateo 7.17-20; 12.34-35)*

⁴³ Jesús p'a wa sin tji'yüsa lis tjiji. Tjevele: "Yo wolas 'ücj la las, ma ca wolas malala mvalas. Jupj wolas malala, ma ca nepénowa 'ücj la las mvalas jupj. ⁴⁴ Nun nucú na wolas velař, nun jus nlayé ncu 'ücj la las jupj wolas. Nun solejé tunun mwicj ma higo vyala. Jül ma 'anpüpj vyala jupj. ⁴⁵ Nin p'iyá gente jis lal. Yom 'üsüs, 'üsüs wa jola. Nin mpes vele wa 'üsüs way. Yom malala, malala jola jupj. Nin mpes jupj vele wa malala. Nun nujola, niná p'in welé. Nin p'iyá pjü way jis lal", nin tjevele Jesús.

*Jesús tjijyü'ta jin lijcj na, 'üsüs nsem cupj qjuilal.
(Mateo 7.24-27)*

⁴⁶ Jesús tjevele wa yupj jis lal: "¿Tsjan mpes nun welé napj nun jis Jepa, mop'in ma lojí napj jyütütj? Napj jyütütj ma lojí, nun jis Jepa tulucj napj. ⁴⁷ Nasa ca mvelé 'oyn nyuca liji napj jyütütj jin liji. Napj nt'a jac' jupj, pjoca napj velé. Pjoca na, nin liji napj vele. ⁴⁸ Jupj yom wo 'üsüs jas tjijyünsa jinwá. Pajal campwila tsjomis tyoca mwalá way p'in, pwen já'asa nas tyoca jupj. Yo t'ol pe casá lejeň la tjiji. Locopyaya wosis tjecyawaja, 'ücj la tjiji. T'üç' la tjiji na, 'üsü püné t'yüna, pajal yumüçj wo nt'a palá tjac' 'üsüs. Newa ma si cüts'itsja wosis, 'üsüs tóïcatsja mpes. Nin p'iyá 'üsüs pü'ü napj jyütütj jin liji.

⁴⁹ "Yom p'a wa pjoca wa napj velé ca nacj, jupj ma liji napj jyütütj jin. P'a yom wo jas tjijyünsa jinwá jupj. Ma tsjomis tyoca. 'Amá casá jas tjijyünsa jupj la p'in. Locopyaya wosis tecyawaja.

T'üç' la tjiji na, 'üsü püné t'yüna, pajal yumüçj wo nt'a palá tjac' 'üsüs. Leñ way tyüla wosis. Jas tüpwes malala tepyala wosis. Nin p'iýá malala pyala niná, jupj ma liji napj jyütütj jin."

7

*Campa mpe tji'yü'sa la tjiji Jesús.
(Mateo 8.5-13)*

¹ Jesúz pjü tjevele yupj jis la pjac. T'üç' tjevele na, Capernaum nt'a tjemey jupj. ² Ne'aj jepa militar tüpü'ü. Israelpan popa tuluctsja jupj. Romano militar waytsja jupj. Jépatsja jupj niyom cien jis lal. Jupj mozo malala jostsja pajal, nasa quelel pé'etsja jupj. Jepa militar pajal quelel líjitsja jupj jomozo. ³ La p'a wa jupj wola tjowelepj Jesúz 'üçj 'yü'sa liji. Mpes jupj sin tjejyama niyom nepénowa Jesúz nt'a. Niyom nenem israelpan noypan waytsja yupj. Jepa militar sin tjejyama yupj, jis la mon Jesúz ncuwim, jupj jomozo 'yü'sa la mijis.

⁴ Ne'as tjl na Jesúz nt'a, pajal la tjomon Jesúz lal, jupj ca cus mp'a'sas. Tjowelepj:

—Jepa militar po 'üsüs jupj, mpes ca nin la mijin jupj mpes. ⁵ Israelpan popa tulucj jupj, mop'in po quelel la qjuisiji cupj. Qjuis wa 'a qjuisí mulú nt'a jas tjijyünsa jupj.

⁶ Jesúz tjemey yupj jis lal. Ne'aj way p'in tjemey na, jepa militar wo nt'a, jepa militar jomicapan p'a witjacj sin tjejyama Jesúz nt'a. Jupj mpes tjowelepj:

—Nejepa, ma najas pajal costa nsem jipj mpes. Pajal 'üsüs way jipj. Napj 'üsüs tulucj. Más 'üçj ma nawá mo'ó cuy jipj. ⁷ Nin mpes wa ma tjacuwis

napj jipj nt'a. Napj nin nola 'üsüs tulucj napj. Najaś jipj ca müjü'tün la 'ü'süs jupj la p'in, ne ca cü'ü'süs napj namozo. ⁸ Napj selé jipj 'ücj jyütütj. Nin p'iyá napj nejepa ni jütüta. Napj lejay jupj vele jin. Napj jyütütj wa niyom militar nepénowa. Pjaní lal velé jutja, mpes jama. P'a lal velé was, mpes jac'. Namozo lal velé nin la mijis, mpes nin liji –nin tjevele jepa militar.

⁹ Jesús nin tjapjaca na, jupj jólatsja pajal 'üsüs tjevele jepa militar. Pajal pülücj cus tocoń jupj tjuwine nt'a. Jupj la nujuya, tjevele yupj jis lal:

—Pajal 'üsüs pyona jupj, jupj ne israelpan popa tulucj. Lovin ma tjinyuc israelpan popa pjaní más 'üsüs way tepyona jupj lal. T'üç' way niná —tjevele Jesús.

¹⁰ Tjil niyom nenem jepa militar sin tjejyamá. Jepa militar wo mo'ó tjil na, jupj jomozo 'ücj já'asa jus tjunuc. Jesús tji'yü'sa la tjiyi jupj campa mpe. Jupj tjiyyü'ta mpes p'in tji'yü'sa jupj.

Jesús yom tepe'á jas tjiyyünsa, mpes niswa tüpü'ü jupj.

¹¹ Locopyaya p'a nt'a pülücj patja nt'a tjemey Jesús. Naín ló ne'aj. Jupj discipulopan cus tocoń, la p'a pajal pülücj cus tocoń wa. ¹² Naín t'asiyú tjüwücj tóicatsja. Ne'as tjil na, tjüwücj jun vilicj nt'a, yom tepe'e pje'á jacumantsja la toc tjinyuca Jesús. Yom tepe'á, jupj pjaní jamay jatjam waytsja. Jupj jamay voyum tepe'e wa jupj püna p'in, mpes malala tepyala quepan pajal. Pülücj cus tocoń jupj, ne'aj tapatjá sin popé. Jatoc nt'a tjil. ¹³ Qquis Jepa Jesús yom jamay jus tjinyuca na, pajal jólatsja malala tepyala mpes. Yom jamay lal tjevele:

—Po ma la tipiya.

(Jesús seletsja 'üsüs ca la mijis, mpes nin tjevele.)

¹⁴ Jesús cacaste nt'a tjac', cacaste po la tje'yot'a jupj. Niyom cacaste jacumantsja jis tyantaná. Nin la tajay na, Jesús tjevele tepe'e lal:

—Natjam, jin tijyünsa.

¹⁵ Mpes yom tepe'á nyucunú tepyala. Jas tjiyünsa, tjá'asa quinam, jis wala tjevele wa. Jesús tjevele jamay lal:

—Já'asa quinam jetjam.

¹⁶ Pjü way niná tjunuc pajal yólatsja Jesús pajal 'üsüs la tiji, yólatsja jupj pajal püné. 'Üsüs tjowelepj Dios po'ó. Yuwá tjowelepj: "Profeta püné way jupj. Quina israelpan jis capj tjep'ya'sa Dios."

¹⁷ Pjü way Judea mo'o tapatja, pjü sin tji'yüsa Jesús jas tijyünsa tepe'á, niswa tüpü'ü. Judea ne'aj p'in tapatja, sin tji'yüsa wa niná.

Jesús sin tji'yüsa lis tiji jupj p'iyá ninana Dios tjevele ca jas majamas.

(Mateo 11.2-19)

¹⁸ Juan jus nleya wa Jesús jas tijyünsa tepe'á, niswa tüpü'ü. Juan bautizar líjitsja püna p'in. Jupj discipulopan tjowelepj jupj lal nin tepyalá. Tjowelepj wa jupj lal pjü way Jesús pajal 'üsüs líjitsja.

¹⁹ Juan jupj discipulopan mát'eya jis lal tjevele jis la cuwis, sin tjejyama qjuis Jepa Jesucristo nt'a jis la veles jupj lal. Tjevele ca nin la veles: "¿Ncu jipj ninana Dios tjevele ca jas majamas cupj nt'a? ¿Ncu p'a wa la nucum?" ²⁰ Mpes Juan discipulopan Jesús nt'a tjal. Ne'as tjal na, tjowelepj:

—Juan el Bautista qjuisin tjejyama jipj nt'a. Tjevele ca nin mvelecj: ¿Ncu jipj ninana Dios

tjevele ca jas majamas cupj nt'a? ¿Ncu p'a wa la nucum?

²¹ Yupj ne'aj tjatja na, pülüçj malala jisas jis tji'yü'sa lis tjiji Jesús. Pajal si tsjunú, jis tji'yü'sa la tjiji wa. Lapanenpan malala lis tjaxay yupj nepenowá. Jesús jis tji'yü'sa la tjiji wa yupj. Pülüçj yun cjuwá 'üsüs januc la tjiji jupj. Juan discipulopan tjunuc Jesús la tjijá. ²² Mpes Jesús tjevele Juan sin tjejyama jis lal:

—Lowa, tjowelé Juan lal nun tjapja'aqué napj nt'a, tjowelé nun tjunucú wa. Yun tulucj 'üçj januc quinam. Ma polel jiltsja 'üçj lyawuñ quinam. Jis p'üy tjamaja jis tji'yü'sa wa quinam. Jis pjats' la topj 'üçj pjyacañ quinam. Tecya'liñ nepenowá sin tjüjünsüpj wa 'üçj jis la püt'üs quinam. Napj velé wa t'emel cjuwá jis lal Dios 'üsüs la tjiji yupj mpes. Pjü niná lejay napj, Dios tjevele jin. ²³ Tjowelé wa Juan lal: jupj newa pyona napj mpes, 'üçj jos nsem jupj pajal —nin tjevele Jesús Juan sin tjejyama jis lal.

²⁴ Tjil niyom nenem. Tjil na, Jesús tjevele Juan po'ó ne'aj tjatja jis lal. “¿Tsjan mpes tjalawú nun Juan nt'a, jupj wa cjuwá nt'a tüpü'ü na? ¿Tsjan mpes quelel nucutsja jupj? ¿Ncu visyú si lapjüna jinwatsja jupj? ¿Ncu nenéyawa p'a casá jólatsja? Nin tulucj. ²⁵ ¿Tsjan mpes tjalawú jupj nt'a? ¿Tsjan quelel nucutsja? ¿Ncu 'üsüs sa capyatsja? Nin tulucj. Niyom 'üsüs sin quípetsja pajal pülüçj jatatj lovin. Jis wa po 'üsüs yustapj nt'a patja yupj. ²⁶ ¿Tsjan mpes tjalawú Juan nt'a? ¿Tsjan quelel nucutsja? ¿Ncu profeta quelel nucutsja? Nin. T'üç' way profeta jupj. Más püné jupj p'a profetapan jis lal. ²⁷ Dios Popel tjevele Juan po'ó pajal püna.

Dios tjevele Juan jupj jomozo. Tjevele ca jas mاجamas jupj, ne ca 'ücj la mijis napj cuwistsja mpes. Tjevele Juan ca mveles napj mpes, mpes la p'a ca nus nucucj napj tjacuwis na. Ninana tjevelá:

'Tjapjaca jipj. Namozo se jam,
mwalá ca mim jipj lal.

'Ücj la mijis mpes, más 'üsüs ca nsem jipj jay na.'

²⁸ Juan más püné pjü püna tapatja jis lal, quina patja jis lal wa. Nin p'in, pjü way Dios si jütüta sin popé más noypan yupj jupj lal. Nin p'iyá tsjictjacj Dios si jütüta sin popé, más noypan yupj jupj lal", tjevele Jesús.

²⁹ (Pjü tjepjyacaň Jesús tjevelá, pjü tjowelepj 'üsüstsja yupj jis lal Dios si jütüta. Nin p'iyá tjowelepj wa impuesto jat'anquepj. Juan bautizar lis tiji yupj yas nam. ³⁰ Mop'in fariseopan ma jisastsja Juan bautizar la siji, mpes ma bautizar lis tiji. Niná Dios jostsja yupj la mijicj ma jisastsja yupj. Nin p'iyatsja Moisés popel sin 'yüsa lajaj.)

³¹ Mpes Jesús tjevele: "¿'Oyn nyuca lajay quina patjá? ¿Pjacj jinwá yupj? ³² Tsjictjacj jinwá yupj, pülücj 'a si mulú nt'a. Tsjictjacj nenem ts'a 'in la p'a tsjictjacj jis lal, la p'a ma quelel pjelaň mpes. Mpes yumücj javelepj la p'a jis lal: 'Nun ma quelel pjwelequé fiesta lijicj jinwá. Ma wa quelel pjwelequé tyoquécj jinwá. Cupj flauta la ttipjyusacj. ¿Tsjan mpes ma tjüpwelequé, fiesta nt'a lajaj jinwá? Locopyaya pajal tülü way tjenejets'equecj. Pajal 'aplilila jinwá la tijicj. ¿Tsjan mpes ma la tupuyú, nujamica tepe'e jinwá?' Nin javelepj tsjictjacj, pjelaň na.

³³ "Nin p'iyá javelepj quina patjá Juan lal, napj lal 'ots'ipj. Juan el Bautista tjac' na, la pülücj ve ma tjelyaja. Uva 'üsü lovin ma tjümü'ü yupj. Mpes nun welé: 'Lapanen yupj jos mo'o pü'ü. Nin mpes nin liji yupj.' ³⁴ Locopyaya napj tjacuwis. Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejayamá. Napj ma lejay Juan liji jin. Ve lya napj. Uva 'üsü mü'üs napj. Newa nin malala wa welé napj nin po'ó. Nun welé napj pajal lya lovin. Welé 'üsü mü'üs, ne maná. Nun welé niyom impuesto jata'epj sejamica napj. Malala nyuca lajay sejamica napj, welé nun. Malala welé cupj cjay manas mpes. Nun ma solejé tsjan nujos nun. ³⁵ Cupj cjay manas 'üsüs lijicj. 'Üsüs tepyala Juan la tjiji mpes. 'Üsüs wa tepyala napj la tjejay mpes. Nin mpes ca jus cülayé cupj qjuiyólatsja 'üsüs. Nin lovin 'üsüs lajay jis lal", tjevele Jesús.

Fariseo wo nt'a tjemey Jesús. Quepj pjaní 'üsüs la tjiji Jesús mpes.

³⁶ Yom pjaní Simón lotsja. Jupj fariseo watsja. Jupj tjevele Jesús lal yupj jostsja Jesús ncuwim, nla-jas yupj lal. Mpes fariseo wo nt'a tjemey. Tjá'asa, tjelyaja Jesús. ³⁷ Ne'aj p'in, pülücj patja nt'a, quepj tüpü'ü. Pjü salejeptsja malala nyuca la tjiji yupj yas nam. Niyom pülücj lal wínetsja yupj. Quepj jus nleya Jesús fariseo wo nt'a já'asatsja, lyájatsja yupj. Nin mpes ne'aj tjemey wa. Botella pajal 'üsüs justa teque'e yupj. Niná botella pe mpestsja, pe alabastro lotsja. Perfume botella jul tóñcatsja. ³⁸ Jesús cjüip'a'a tjemey, torńca quepan, tsjom jyatsja nt'a. La tipiya yupj, quepan. Jesús tsjom jas tji'its'a jun la puyupj lal. Jay ts'üil lal tsjom tjicjyúcja. Tsjom po la tje'yot'a yupj wola mpes. Perfume lal jas tjecjyo'la

wa. Tjüwü'i jupj Dios 'ücj perdonar liji malala nyuca lajay. Nin mpes tjac' jupj Jesús nt'a.

³⁹ Fariseo tjinyuca wa quepj la tijá. Fariseo p'iyá Jesús lal tjevele ncuwim, nlajas. Niná tjinyuca na, jólatsja: "Profeta tulucj yom niná. Profeta ca jus nlayers pjacj niná jupj po le 'et'é. Ca jus nlayers malala jupj. Malala nyuca liji quepj niná."

⁴⁰ Jesús seletsja nin jólatsja jupj, mpes jupj tjevele:

—Simón, napj quelel velé jipj lal.

Fariseo tjevele:

—Mwü.

⁴¹ Mpes Jesús parábola tjevele jupj lal. Jas tji'yüsa la tiji Dios nasa perdonar la tiji quepan. Nin mpes quepj pajal quelel liji jupj. Ninana parabolas:

—Yom pjaní t'emel prestar lis tiji niyom mat'eyá, p'a jawas t'emel ca nca'actsja, jaylacj la mijictsjä yupj. Pjaní way quinientos jaylacj ca la mijistsja, ma'ajapj cincuenta way p'in ca jaylacj la mijistsja. ⁴² Mop'in manas jis t'emel cjuwá. Ma polel jaylacj la tajay. Nin mpes yom tjevele 'ücj lovin t'emel ma jaylacj lajay yupj.

Jesús la tji'yüya fariseo lal:

—¿Cana pajal quelel la mijis yomen?

⁴³ —Más pülcj way leveltsja, más ca quelel la mijis jupj ca nacj —tjevele Simón.

—T'üç' tjevelen jipj —tjevele Jesús.

⁴⁴ Jesús la nujuya, quepj tjinyuca, newa Simón lal tjevele.

—Tjinyuca jipj quepj niná —tjevele jupj—. Jupj pajal quelel la niji. Nin tulucj jipj lal. Jipj ma quelel la nejay. Napj wya mo'ó tjacuwis na, 'üsü ntsjam

la patsj ma ntje'an jipj. Quepj niná ntsjam tji'its'a jun la puyupj lal, jay ts'üil lal ntsjam tjicjyücia.
45 Jipj ma po la tje'yotj namas. Quepj niná janmacj ntsjam po la tje'yot'a jupj wola mpes nas tjacuwis na, pajal quelel la niji mpes. **46** Aceite pjaní jaylacj lal ma nay jas tjecjyolol nay pjucj. Perfume pülcj jaylacj lal ntsjam jas tjecjyo'la jupj. **47** T'üç' way malala nyuca la tjihi jupj yas nam, la pülcj malala nyuca la tjihi. Ma ca nin nola niswá. Pjü la tjihi, pjü perdonar la tjejay napj. Jupj pajal quelel la niji, mpes ca jus nlayers niná. P'a wa tsjicj way p'in quelel la niji. Nin mpes ca jus nlayers pjaní way p'in perdonar la tjejay jupj.

48 Jesús quepj lal tjevele wa:

—Napj perdonar la 'ejay malala nyuca la tjejay. Ma nin nola quinam.

49 La p'a Jesús lal tjalá. Yupj yólatsja: “¿Tsjan mpes Jesús 'üçj perdonar liji quepj malala nyuca la tjihi?”

50 Jesús tjevele quepj lal:

—Tepyon mpes 'i tjü'ü'sa, 'üçj ca cus ncoñcon Dios. 'Üsüs mim.

8

Nequem nepénowa cus tocoñ Jesús.

1 Locopyaya Jesús tjuwine Galilea mo'ó la veles ne'aj tapatja jilal. Pülcj patja nt'a tjemey, más 'in la' way patja nt'a tjemey 'ots'ipj. Lovin p'a nt'a tjemey jis lal la veles Dios po'ó. Pjü jis walap'a'a tjevele tsjan 'üsüs tepyala quinam Dios 'üsüs la tjihi mpes. Tjevele Dios ca müjü'tüs nosis casá.

Püna p'in Jesús niyom dóceya lis t'ya, ca yupj tsji' la mijicj jupj mpes. Yupj cus tocoñ Jesús. **2** Nequem

nepenowá cus tocoñ wa jupj. Jesús tji'yü'sa lis tjiji yupj yas nam malala jisastsja mpes. Lapanenpan nepénowa malala lis tjajay püná. Jis tji'yü'sa lis tjiji wa jupj. Quepj pjaní María lotsja. Magdalá mpe 'eseptsja jupj. Lapanenpan siéteya pje'á la ts'iya Jesús María jos mpe. ³ Quepj p'a wa Juana lotsja. Chuza jats'om waytsja jupj. Chuza Herodes auxiliar waytsja jupj. Quepj p'a wa Susana lotsja. Cus tecyońca wa. P'a wa nequem pülüçj cus tocoñ wa. Yupj yuts'a'á tja'ayapj 'üçj la püt'üs Jesús, 'üçj jis la patj wa Jesús apostolpan dóceya.

Pülüçj pwyacarń Dios tjevelá. Nepénowa lajay jupj tjevelá, nepénowa ma nin lajay.

(Mateo 13.1-23; Marcos 4.1-20)

⁴ Pajal pülüçj 'a jis tjimyula Jesús nt'a. Newa p'a mpe tjiquil p'a wa pülüçj patja mpe. Pülüçj 'a si mulutsja na, parábola tjevele Jesús, sin la 'üsüs jis la jay. Ninana Jesús tjevelá: ⁵ “Yom setel sine wínetsja. Na'aj li ts'iyá sínetsja jupj. Mpes sine na, setel nepenowá palá tinca jümüçj casá. Mpes palá ta'á tjajatsj setel. Tsipyaya tjalá wa setel niná. ⁶ Setel nepenowá peme casá palá tinca. Tecyojo na, ts'its'e tepyala 'üsü pja mpes. ⁷ Setel nepenowá jam nt'a palá tinca. 'A mulú si t'ünü. Pajal qjuisiyama tepyala, mpes jupj sínetsja ma si t'ünü. ⁸ Setel nepenowá 'amá 'üsüs casá palá tinca. Tecyojo, jis t'yüna. Pülüçj tjevelań yupj. Setel pjaní sine popé setel cien tjevelań", tjevele Jesús.

Parábola t'üç' tjevele na, yumüçj tjevele: “Najas pjü tjapja'aqué, pjü nusin tjü'üsüs napj tjevelé”.

9 Locopyaya jupj discipulopan la tjü'üy jupj lal tsjan sin 'yüsa lis tjiji parábola mpes. Yupj salejeptsja ma setel po'o tjevele jupj.

10 Jesús jis wala tjevele: "Dios ma se 'aya pjü gente sin 'yüsa 'oyn nyuca jyü'ta jupj. Jupj nu 'yaya nun ca nusin mü'üsüs niná. P'a jíjal parábola mpes sin 'yüsa lejay la p'in. Mpes t'üç' ca nsem niná: 'Yupj januc, newa ma yola se palá tsjan mpes januc niná.'

Yupj pjyacaň, mop'in ma sin 'yüsa.'

11 "Ninana nusin 'yüsa lejay parábola mpes: setel Dios tjevelá jinwá. **12** Setel nepenowá jümüçj casá palá tinca, nepénowa pjyacaň jinwá. Dios tjevele tjepjyacaň yupj. Locopyaya diablo jac', t'e'enca yupj tjepjyacaň. Yo' pe'e liji jupj. Diablo ma jos yupj japon Dios tjevelá. Ma jos yupj ca 'üçj mpatjam Dios lal.

13 "Setel peme casá palá tinca, nepénowa pjyacaň jinwá 'ots'ipj. Dios tjevelá pjyacaň na, po 'üçj jisas japon yupj. Mop'in ma lajay Dios jos jin. Tsjutsj ts'ül cjuwá jinwá yupj. Tsjicj way japon la p'in. Locopyaya diablo malala vele yupj jis lal, mpes yupj quelel malala nyuca lajay. Malala nyuca quelel lajay na, ma nin lajay Dios tjevele jin.

14 "Setel nepenowá jam mo'o palá tinca, nepénowa pjyacaň jinwá 'ots'ipj. Dios tjevele tjepjyacaň. Newa ma lajay Dios tjevele jin. Pajal nin yola malala pyala mpes. Po jisas t'emel. Po jisas yupj ca 'üçj jisas nsem nosis nt'a. Nin mpes ma 'üsüs lajay yupj, Dios jos jin.

15 "Setel p'a wa 'amá 'üsüs casá palá tinca, nepénowa pjyacaň jinwá yupj 'ots'ipj. Yupj pjya-

cañ Dios tjevelá. Ma yo' pe'e. Po 'üsüs witjacj yupj. Ma la tsuwil. Malala pyala na, newa 'üsüs lajay Dios jos jin. Nin mpes t'üç' lajay Dios tjevele jin", nin tjevele Jesús Dios Popel pjyacañ mpes.

*Dios jos gente ca sin mü'üsüs yupj velá.
(Marcos 4.21-25)*

¹⁶ Jesús p'a parábola tjevele yupj jis lal. Ninana tjevelá: "Yom yo je si müjü na, ma tsjo'oy lal jun t'yo'na. Ma cjan 'alá 'yonsa yupj. Campanya si jünsa, mpes pjü wama jiquil pjü 'üçj januc yupj 'owus. ¹⁷ Nin p'iyá Dios ma pjo'na yupj quelel sin 'yüsa liji. Püna ma jis tje'yaya sin la 'üsüs, niná pjü way ca sin mü'üsüs la mijis. Püna ma sin tji'yüsa, niná ca jus nlayecj. Niná 'üçj ca jus nucucj nsem. ¹⁸ Mpес 'in tjajama 'üsüs tjapja'aqué Dios velá. Nun quelel nusin 'yüsa, p'a wa ca nusin mü'üsüs la mijis yupj. Nin p'iyá pjü jis lal. Dios jisas, mpes ca sin mü'üsüs. Nepénowa ma quelel sin 'yüsa. Pjyacañ p'in. Mpес ma ca polel sin 'yüsa Dios mpes. Sey c'a ca la mijis yupj. Yupj yola yupj sin 'yüsa Dios mpes, sin 'yüsa tulucj yupj", nin tjevele Jesús.

*Jesús pajal quelel liji Dios jos jin lajay.
(Mateo 12.46-50; Marcos 3.31-35)*

¹⁹ Jesús jamay tjac' jus la nuc, jüpülcpan tjiqul wa yupj nt'a. Mop'in ma polel ne'as tjal Jesús nt'a, pülcjan tantan tjetja mpes. ²⁰ Nin mpes ne'aj tjetja sin popa pjaní tjevele yupj lal:

—Jemay pje'á tońca, pyülücpán pje'á lejeńi wa yupj. Quelel jis januc yupj.

²¹ Jesús yupj wola tjevele:

—La p'a wa namay jinwá yupj napj lal, mpülücpán jinwá yupj napj lal. Yupj pjyacañ Dios velá, lajay wa jupj vele jin —nin tjevele Jesú.

Jesús tjijyü'ta lüpjü, 'üsü püné 'ots'ipj.

(*Mateo 8.23-27; Marcos 4.35-41*)

22 P'a jyawca na, barco wama tjemey Jesú jupj discipulopan jis lal. Tjevele yupj jis lal:

—Mas 'üsü püné na'aj po'ó.

Mpes tjal. Pajal la püné, pajal campwila waytsja 'üsüs. **23** Tjal na 'üsü casá, tüpü'ü, tjejyá Jesú barco mo'ó. Tjejyá na, pajal jas tjelyapjünü lüpjüs 'üsü püné nt'a. 'üsü la tjepjetpjets'é mpes 'üsü wama tjemey barco mo'ó, mo'o ca mpit'as. Nasa quelel pwila jama barcas. **24** Mpes jupj discipulopan jupj nt'a tjal, jas tiquilquil, tjowelepj:

—Qjuis Jepa, qjuis Jepa, qjuis qjues nt'ancam.

Jesús tsyülüümü, jis capj tjeve'le lüpjü, 'üsü 'ots'ipj. Mpes lüpjü 'üt'ün nasa tepyala. Nin p'iyá 'üsü tji'yü'sa quinam. **25** Discipulopan jis lal tjevele Jesú:

—¿Tsjan mpes ma poné napj ca nucopj mp'acj?

Lacj tjeypaj yupj. Pajal yólatsja Jesú la tjiijí mpes. Yuwá tjowelepj: “T'üç' way yom niná pasal püné way. 'Üçj si jütüta lüpjü, 'üsü püné 'ots'ipj, ne nin lajay jupj jyü'ta jin.”

Jesús pje'á lis ts'iya lapanenpan.

(*Mateo 8.28-34; Marcos 5.1-20*)

26 Locopyaya 'üsü na'aj po'ó tjal, Gadara mo'ó. Gadara 'üsü na'aj po'ó Galilea lal. **27** Barco mpe pje'á tjemey Jesú. 'Amá casá toñca naya, yom tjac' pülüçj patja nepé la nüjüsü Jesú. Lapanenpan tapatja yom jos mo'ó, tjüjütütj jupj. Püs way jas

pjütpjüt' tüpü'ü yupj. Ma wo mo'ó tüpü'ü; panteón nt'a tüpü'ü. ²⁸ Jupj Jesús jus tjinyuca na, yumüçj la tipiya, tüic' jin tjüjünsü Jesús wolap'a'á. Yümüçj tjevele:

—¿Tsjan mpes napj nt'a tjacuy? Jesús jipj. Dios Jatjam jipj. Más püné way Dios pjü jis lal. La 'e mon ma malala la mijin napj lal.

²⁹ Yom jactsja na, Jesús tijiyü'ta ca pje'á mim lapanen yom jos mpe, mpes nin tjevele yomen. Püna la pülüçj lapanen pajal malala la tiji yupj lal, mpes gente ne'aj patja tjajamapj yupj. Mos t'asiyú tsupaptsja, tsjom t'asiyú tsupaptsja wa cadena mpes, acero mpes wa. Mop'in tsjan mpes tsupaptsja t'anca yupj, ne lapanen tjemyana yupj wa cjuwá nt'a. ³⁰ Jesús la tji'yüya yupj lal:

—¿Tsjan lyá jipj?

Yom tjevele:

—‘Pülüçj’ napj nlá.

Lapanenpan pülüçj jos mo'o tapatja ne nin. ³¹ Lapanenpan pajal la tjomon Jesús lal yupj ma ca jis müjü'tüs mal jul pajal campwila mo'ó, lapanenpan jis capj tyüla nt'a. ³² Ne'aj p'in yupj tjelejeñ nt'a malana pülüçj tjelyawur, tjalá yupj neven nt'a. Lapanenpan pajal la tjomon Jesús lal yupj ca jis ma'ayas mal malana jisas mo'ó. Jesús jis tje'yaya nin la mijicj yupj. ³³ Tjil yom jos mpe. Malana jisas mo'o tjil yupj. Nin la tjajay na, malana pjü ts'equeneñ neven palavin; 'üsü püné mo'o tjil yupj. Jis qjues t'anca, tecya'lir.

³⁴ Malana jajamapj niná tjunuc na, ts'equeneñ yupj. Pülüçj patja nt'a tjowelepj nin tepyalá. Wa pjaní pjaní lejeñ nt'a tjowelepj wa yupj. ³⁵ Mpes

pülüçj tjil jis la nuc tepyalá. Jesús nt'a tjil. La nyüjüsün yomen, 'in lacasana lapanenpan yupj jos mo'o tapatja. Jesús wolap'a'a tjá'asa. Sacapyá quinam yupj, 'üçj jólatsja quinam. Lacj tneyapj yupj nin tepyala mpes. ³⁶ P'a witjacj tjunuctsja Jesús tji'yü'sa la tjiji yomen. Mpes tjowelepj la p'a jis lal 'onin ne yom niná tji'yü'sa quinam. 'In lacasana lapanenpan yupj jos mo'o tapatja. ³⁷ Nin mpes pjü Gadara mo'o tapatjá, pjü la tjomon Jesús ca mim yupj nepé. Pajal lacj tneyapj, ne nin la tjomon yupj. Mpes barco wama tjemey Jesús, tjemey niswá Galilea nt'a.

³⁸ Custjay ma tjemey na p'in, niná yomen, lapanenpan yupj jos mpe tjil p'iýá, tjevele Jesús lal. La tjemyona Jesús lal yupj ca ma'ayas yupj lal jama. Jesús ma jostsja yupj ca mim quinam. Jesús yupj wo nt'a jas tneyama, tjevele:

³⁹ —Niswa wya nt'a jutja. La p'a jis lal ca mvelen pajal 'üsüs way la tjiji Dios jipj mpes.

Mpes tjemey yomen, la tjiji Jesús tjevele jin. Pjü jis wala tjevele ne'aj pülüçj patja nt'a. Tjevele pajal 'üsüs way la tjiji Jesús yupj mpes.

*Jesús jas tijiyünsa tepe'á. Niswa tüpü'ü la tjiji.
Quepj püs way malala jos tji'yü'sa la tjiji wa.*

(Mateo 9.18-26; Marcos 5.21-43)

⁴⁰ Jesús 'üsü na'aj po'ó ne'as tjemey na, pülüçj 'a jis tjimyula ne'aj. Po 'üçjjisastsja Jesús la nyüjüsün. Püs way la tjunuc yupj ncuwim. ⁴¹ Ne'aj yom tjac' Jairo ló. Jepa waytsja yupj judiopan 'a si mulú nt'a. Jupj wola 'amá 'alá tje'yonsa Jesús wolap'a'á. Pajal la tjemyona Jesús lo cuwis yupj wo nt'a. ⁴² Jupj jucucus nasa quelel pé'etsja ne nin. Jairo

popa pjaní waytsja yupj, aňo dóceya tyá'atsja yupj quinam. Mpes tjemey Jesús. Tjemey na, pülüçj jis capj tocoři, cus tjeletjatj.

⁴³ Ne'aj tjac' wa quepj malala jos. Aňo dóceya newa 'os tepyálatsja, ma tji'yü'sa. Pjü yupj t'emel jis tje'yaya doctor witjacj, leméliyu jaylacj. Pjü ma polel 'yü'sa la tjajay yupj. ⁴⁴ Yupj Jesús cjüip'a'a tjac' quinam, jas quip po'o velař po la tje'yot'a. Leň way tji'yü'sa yupj. 'Os tjapjaja.

⁴⁵ Jesús jis la tji'yüya ne'aj lejeři jis lal:

—¿Pjacj nin po la tje'yot'a?

Pjü tjowelepj ma nin la tjajay yupj. Pedro tjevele:

—Nejepa, pülüçj tantan t'asiyú lejeři jipj nt'a, cyapj jaletjatj. Pülüçj jin po la 'otj.

⁴⁶ Niswa tjevele Jesús:

—T'üč' way pjaní way nin po la tje'yot'a. Pjaní tji'yü'sa la tjejay jin najastsja napj.

⁴⁷ Quepj jus nléyatsja ma polel pjo'na, ne tjac'. Ticyüçüyü, pajal lecj tjeyá mpes. Yupj wola 'amá 'alá tje'yonsa Jesús wolap'a'a. Pjü jis walap'a'a tjevele tsjan mpes po la tje'yot'a Jesús. Tjevele leň way tji'yü'sa yupj, po la tje'yot'a na. ⁴⁸ Jesús tjevele yupj lal:

—Ncucus, jipj tepyon napj polel 'i 'ü'sa lejay, mpes 'i tji'ü'sa jipj. Ma nin jele t'as. 'Üsüs mim quinam jipj.

⁴⁹ Newa quepj lal véletsja na, yom tjac' jepa wo mpe, tjevele jepa lal:

—Tepe'e cyucus. Po ma pajal la tjemyona qjuis Jepa lal quinam.

⁵⁰ Jesús nin tjapjaca na, Jairo lal tjevele:

—Po ma lecj tjeyá. Mponen p'in napj polel cyapj p'yacj ne cü'ü'süs ca jupj. (Jupj seletsja jupj ca 'üsüs la mijis, mpes nin tjevele.)

⁵¹ Wo nt'a tjac' na, Jesús ma jis tje'yaya pjü way wama tjal, cus la cori. Nepénowa cus tocoñ p'in, Pedro pjaní way, Juan pjaní way, Jacobo p'a wa, tsjicj jamay p'a wa, popay p'a wa. ⁵² La p'a pülüçj pajal yumüçj la puyuptsja. 'Aplijílatsja tsjicj tepe'e mpes. Jesús tjevele yupj jis lal:

—Po ma la tupuyú. Ma tepe'e, tjejyá p'in. (Jupj seletsja jupj ca 'üsüs la mijis, mpes nin tjevele.)

⁵³ Yupj tjuwi'iñ, la tjüpüts'ün Jesús. Salejeptsja t'üç' way tepe'e tsjiquis. ⁵⁴ Jesús pjü sin tjejyama tjal yupj. Tsjicj tepe'á mos ntjüi'le, yumüçj tjevele:

—Tsjicj, jin tjiyuënsa.

⁵⁵ Mpes jupj cjües tjac' niswá quinam. Leñ way jas tjiyuënsa, nyucunú tepyala. Jesús jis tjiyuü'ta lo 'ayas lo las tsjiquis. ⁵⁶ Tsjicj jamay, popay po yólatstsja Jesús 'üsüs la tjihi mpes, mop'in nin Jesús jis tjiyuü'ta ma jis la veles p'a jis lal ninana tepyalá.

9

*Niyom dóceya sin tjejyama Jesús, tsji' la mijicj
Dios mpes.*

(*Mateo 10.5-15; Marcos 6.7-13*)

¹ Jesús 'a jis tjimyula lis tjihi jupj discipulopan dóceya. Jis tje'yaya 'üçj pje'á la ts'i pjü lapanenpan. Jis tje'yaya wa 'üçj si 'ü'sa lis mijicj malala jisas.

² Nin la tjihi na, sin tjejyama jis la veles pülüçj jis walap'a'á Dios mpes. Jis tjiyuü'ta ca nin mvelecj 'onin si jütüta Dios. Sin tjejyama malala jisas la 'ü'süs lis mijicj 'ots'ipj. ³ Ninana Jesús tjevele yupj

jis lal: “Nun NASA lowú tsji' lojí napj mpes, ma ca nt'a nun p'a jawasa nujos mpes. Po ma tjacaj t'o, 'opopa ma t'o wa, ve ma t'o wa, t'emel ma t'o wa. Ma wa ca mát'eya nsem nusin quip. ⁴ Wa pjaní nt'a ja'ayapj nu la püt'üs nun, janmacj upj wo nt'a mpatjaqué yupj patja nepé lowú nas.

⁵ ”Nepénowa ma ca jisas nsem nun tjuculá. Ma ca jisas nsem nun welé napj mpes. Nenéyawa nin ca nsem pülüçj patja nt'a. Mpés lowa yupj mpe. Lowú na, nun jis tsjam sin tjowowojoj, ca palá ntüncüs pjüpjüs. Nin mpes ca sin mü'üsüs la müjí Dios ma japon jinwá yupj quinam”, nin tjevele Jesús niyom upj sin tjejyama jis lal. ⁶ Mpés tjl niyom dóceya. ‘A mulú patja nt'a tjelyawuñ. T'üç' tjowelepj na, p'a nt'a tjl lovin. Newa pülüçj jis walap'a'a tjowelepj tsjan 'üsüs tepyala quinam Dios la tjiji mpes. Malala jisas jis tji'yü'sa lis tajay wa yupj.

*Judiopan jis jepa ma seletsja pjacj ne Jesús.
(Mateo 14.1-12; Marcos 6.14-29)*

⁷ Herodes tjapjaca wa Jesús la tjiji po'ó. Tjapjaca wa upj apostolpan la tajay po'ó. Herodes jepa waytsja Galilea nt'a. Pajal lapj jólatsja upj tjapjaca mpes. Ma seletsja upj pjacj ne Jesús. Nepénowa javeleptsja Jesús ne Juan el Bautista. Juan tepe'e püna p'in. Yupj tjowelepj Juan jas tjiyyünsa, niswa pü'ütsja. ⁸ Nepénowa javeleptsja Jesús ne Elías. Elías profeta püné püna tüpü'ü upj. Nepénowa javeleptsja p'a profeta Jesús. Tjowelepj upj püna tepe'e, jas tjiyyünsa, niswa pü'ü p'in upj.

⁹ Herodes ma tepyona yupj tjowelepj. Tjevele: “Juan tulucj upj. Juan mwen taná tjejyocj,

tji'yünan yupj. ¿Pjacj niná? Jupj ne pajal 'üsüs liji mpes javelepj." Herodes po quelel nyúcatsja Jesús.

Jesús pülücj jis tje'yaya tjala.

(Mateo 14.13-21; Marcos 6.30-44; Juan 6.1-14)

¹⁰ Apostolpan tjiquil Jesús sin tjejyama mpe. Tjiquil na, Jesús lal tjowelepj tsjan la tajay yupj. Püna p'in sin tjejyama tsji' la mijicj yupj mpes. Quina Jesús yupj jis lal tjemey Betsaida nt'a, pülücj patja nt'a. Yusapj tjal yupj. ¹¹ Mop'in yusapj tuluct-sja. Pajal pülücj jus nlay yupj tjemey, mpes yupj nt'a tjal yupj. Jupj 'ücj jos la nüjüsü yupj. Tjevele wa yupj jis lal 'oyn nyuca jyü'ta Dios. Malala jisas jis tji'yü'sa lis tiji 'ots'ipj.

¹² T'awaná tepyala, nasa quelel t'yaja. Mpés Jesús apostolpan dóceya tjiquil yupj nt'a, tjowelepj yupj lal:

—Pjü sin tjejyama, ne'aj ca mal jis wa nepénowa lejerí nt'a, jis wa pjaní pjaní lejerí nt'a 'ots'ipj. Ca la mpalacj ca'aj 'ücj ca mpatjam, müjünañ. Ve jaylacj ca la mijicj jis la las yupj. Cjuwá jis wa qui'á.

¹³ Jesús jis wala tjevele:

—Nun p'iýá jis ma'ayá nlajacj.

Niyom tjowelepj:

—Pan cíñquiya tya'acj p'in, cjul mát'eya tya'acj p'in. ¿Ncu jyas cupj ca nlaca ve jaylacj la mijicj pjü jis la las?

¹⁴ Niyom pajal pülücj, sey cinco mil ne'aj tjetja ne nin. Más 'in pülücj waytsja ca nacj, más 'in la' way ca nacj. Pülücj pajal. Jesús tjevele yupj discipulopan jis lal:

—Jis müjü'tü majatjum pjü. Cincuenta cincuenta 'a mulú ca majatjum yupj. 'Ücj nepénowa

más 'in pülücj 'a mulú jatja, nepénowa más 'in la' way jatja yupj –tjevele Jesús.

¹⁵ Discipulopan nin la tjajay. Jis tjüjütütj pjü majatjum, mpes tyatja yupj. ¹⁶ Jesús pan cíñquiya nt'ya, nt'ya wa cjul mat'eyá. Tsjun po'o tjinyuca, tjevele Dios lal tjüwü'i ve tje'yaya mpes. T'üç' tjevele na, la tjelepta taná pansas. Nin p'iyá cjul la tüküeme wa. Jis tje'yaya discipulopan jis la 'ayas ne'aj tyatjá. ¹⁷ Yupj pjü way t'üç' tjalá. Pjü jis col pit'a tepyala yupj. Ma polel pjü tjalá yupj. Yupj ma tjalá, quiliyú mo'o t'olon quinam discipulopan. Quiliyú dóceya tipit'a pan tsjictjac lal, cjul tsjictjac lal wa.

Pedro tjevele Dios jas tjejyama Jesús nosis nt'a.

(Mateo 16.13-19; Marcos 8.27-29)

¹⁸ P'a jyawca na, Jesús jusapj Dios lal tjevele. Discipulopan ne'aj p'in tyatja yupj nt'a, ne yupj jis la tji'yüa:

—¿Pjacj ne napj jin javelepj gentas?

¹⁹ Yupj yupj wola tjowelepj:

—Nepénowa javelepj jipj Juan el Bautista p'iyá. Nepénowa javelepj jipj Elías, püna tüpü'ü p'iyá. P'a wa javelepj profeta p'a wa jipj. Püna 'i tipü'í, jin tijiyünsün, niiswa püt', nin javelepj gentas.

²⁰ Jesús nin p'iyá la tji'yüa discipulopan jilal:

—Ne nun ¿pjacj ne napj jin nujola nun?

Pedro wola tjevele:

—Cristo jipj. Jipj ne Jepa Püné Dios tjevele ca jas majamas qjuis capj la p'acj. Jipj mpes ca 'üsüs mpatjaquecj Dios lal.

²¹ Jesús pajal jis tijiyü'ta ma ca nin mvelecj p'a lal. ²² Tjevele:

—Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejyamá. Dios jos pajal malala ca ma palas napj quinam. Co'müypan ma ca jisas nsem napj. Nin p'iyá sacerdote noypan. Nin p'iyá Moisés popel sin 'yüsa lajay. Ma ca jisas napj yupj. La p'a ca ma 'ü'nacj. Ntjü'ünan tyan, ts'ac' cont'e naya ca nin müjünsű. Ca mpü'üs niswá.

²³ Jesúس tjevele wa pjü yupj discipulopan jis lal:

—Nun popa quelel ncapj cyoñca, ma ca nin la mijis yupj jos jinwá. Nin ca la mijis napj lejay jinwá. Napj cruz po'ó ca ma pats'. Malala ca mpalas wa yupj, ncapj cyoñca mpes. Yupj ca jas mü'üsüs napj mpes. Pjü jyawca ca jola nsem 'üçj nsem yupj lal malala pyala yupj lal, ncapj cyoñca mpes. ²⁴ Nepénowa ca quelel jis capj mp'a'sacj yupj p'iyá. Ma ca jisas malala se palá, mpes ca mvelecj napj lal japon tulucj. Yupj ma ca mpatjam Dios lal. Nepénowa nca'liñ napj lal japon mpes. Más 'üsüs ca jis mpalas yupj la p'a jis lal. Yupj lovin ca mpatjam Dios lal. ²⁵ Nepénowa pülucj jatatj nosis nt'a, mop'in ma polel patja Dios lal. Pjü way jatatj nosis nt'a ca nacj. Newa 'üsüs tulucj pjü niná, yupj ma polel patja mpes.

²⁶ "Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejyamá. Nun nu tjemaycas napj mpes, ne mayca wa ca nsem napj nun mpes, niswa tjacuwis na. Nun nu tjemaycas napj velé mpes, ne mayca wa ca nsem napj nun mpes, niswa tjacuwis na. Niswa cuwis na, pjü ca nucucj pajal püné way napj, Mpapay jinwá. Ncuwis Dios angelpan jis lal. ²⁷ Nepénowa nun popa ca nucú Dios ca müjü'tüs nosis nt'a. Custjay ma taca'lliqué na p'in, nun ca nucú niná. T'üç' niná —tjevele Jesús.

*Jesús jas jaw tepyala Dios mpes.
(Mateo 17.1-8; Marcos 9.2-8)*

²⁸Ts'ac' ocho tjejyawca na, más 'in pülücj ca nacj, más 'in la' way ca nacj, joc' mo'o tjemey Jesús la veles Dios lal. Pedro lal tjemey, Juan lal tjemey wa, Jacobo lal tjemey wa. ²⁹Jesús Dios lal véletsja na, yupj wola p'a casá justa tepyala. Jas quip pje tepyala, tjejyawca, menmené jinwá. ³⁰Leñ way niyom mát'eya lay jis tepyala, Moisés pjani way, Elías ma'ajapj, püna tapatja yupj. ³¹Jisas jaw yustapj lay jis tepyala yupj, Dios pü'ü nt'a yustapj jinwá. Jesús lal tjowelepj. Tjowelepj 'onin ca mpa'is yupj Jerusalén nt'a. Dios jostsja ca nin mpalas ne quina ca nsem, tjowelepj yupj.

³²Pedro po ja vyatsja. Nin p'iýá niyom p'a wa. Tjiijinaň yupj. Jis tsyülüümü na, tjunuc Jesús po 'üsüs jas jaw jústatsja. Tjunuc wa niyom mát'eya ne'aj lejeňtsja yupj lal. ³³Locopyaya niyom mát'eya quelel jiltsja Jesús nepé. Jiltsja na, Pedro Jesús lal tjevele:

—Nejepa, po 'üsüs qui'á jyatjaquecj. Ts'epjel cónt'eya ca sin müjünsüm cupj. Pjaní way jipj mpes ca nsem, pjaní wa Moisés mpes ca nsem, pjaní wa Elías mpes ca nsem.

Pedro molo tjevele yupj. ³⁴Nin véletsja na, mol lay tepyala, palá tjac' yupj jis capá nt'a. Mol t'asiyú tońica, mpes discipulopan pajal lacj tjeypaj. ³⁵Mol nepé vele pjactsja. Tjevele: "Niná napj Natjam. Napj la t'ya yupj. Tjapja'aqué yupj velá." ³⁶T'üç' tjevele na, Jesús jusapj tońica tjunuc yupj. Nin tepyala na, discipulopan ma tjowelepj la p'a jis lal yupj tjunuc joc' mo'ó. Yuwá p'in tjowelepj niná.

*Jesús más püné lapanenpan jis lal.
(Mateo 17.14-21; Marcos 9.14-29)*

³⁷ Yaya joc' mpe palavin tjiquil. Palavin tjiquil na, pajal pülcj Jesús nt'a tjiquil la nyüjüsüñ.

³⁸ Yom pjani yupj sin popa yumcј tjevele:

—Po najas jipj ca cus mp'a'san natjam. Napj mpopa pjani wayupj. Jusapj wayupj. ³⁹ Lapanen tjüi'le upj neneyawá. Ntjüi'le na, leñ way li piyú natjam. Jun jyu'ya, pajal cyücüyú wa, mpes lampe p'yoya. Lapanen malala liji upj lovin. Ma queel jama upj. ⁴⁰ Napj la tjemyon jipj discipulopan jis lal yupj ca pje'á la nts'iyacj lapanen. Ma polel nin lajaytsja yupj.

⁴¹ Jesús jis wala tjevele:

—Nun ma poné napj lal. Malala nujola pajal. Pajal püs li nuc nun ca mponé napj lal. Püs way tüpü'üs nun lal quinam.

Tjevele wa yom lal:

—Jetjam lal ncuwim napj nt'a.

⁴² Yom jatjam jactsja na, lapanen palá la ts'iya upj. Jun jyu'ya, cyücüyú la tjiji. Jesús cus tjeve'le lapanen. Tji'yü'sa la tjiji yom jatjam, niswa tje'yaya popay. ⁴³ Pjü ne'aj po yólatcja pajal 'üsüs la tjiji Jesús. Pajal püné Dios, yólatcja yupj.

Newa nin yólatcja, Jesús pjü way 'üsüs la tjiji mpes. Mop'in nin, upj tjevele upj discipulopan jilal:

⁴⁴ —Nusin tjü'üsüs niná napj ca mvelé. Napj p'iýá niná Yomen Dios jas tjejyamá. Dios ca ma'ayas niyom ca malala la ma jicj yupj jisas jinwá.

45 Yupj ma sin tji'yüsa jupj tjevelá. Dios ma jis tje'yaya sin tji'yüsa, mpes nin. Yupj lacj tneyapj mpes ma quelel la 'üytsja jupj tsjan mpes nin tjevele.

Jesús tjevele pjacj más püné nsem.

(Mateo 18.1-5; Marcos 9.33-37)

46 Discipulopan pajal nin yólatsja cana yupj popé más püné nsem. **47** Jesús jus nléyatsja nin yólatsja yupj, mpes tsjicj way tecyumaná, t'empe way tji-jyünsa. **48** Tjevele yupj jis lal:

—Najas nun ma nujola noypan nun p'iyá. Najas 'üsüs lojí la p'a jis lal napj mpes. 'üsüs lojí na tsjicj niná lal, t'üç' way 'üsüs lojí wa napj lal. 'üsüs lojí na napj lal, t'üç' way 'üsüs lojí wa Dios lal, jupj ne nin tjejyama qui'á. Nin mpes velé nun popé más 'in tsjicj way jin jola jupj p'iyá pjü way jis lal, más püné way jupj p'a lal —nin tjevele Jesús.

Dios mpes tsji' lajay, pjü Dios ts'uyupj jis lal tsji' lajay.

(Marcos 9.38-40)

49 Juan tjevele Jesús lal:

—Nejepa, jus tjinyucucj yom p'a wa lapanenpan pje'á li ts'iyatsja jupj. Jipj lyá tjevele mpes lapanenpan pje'á la ts'iya. Tjevelecj jupj lal ma nin ca la mijis jupj, ma ncuwa popa ne.

50 Jesús tjevele jupj lal:

—Po ma müjü'tü jupj ma ca nin la mijis. Jupj p'a casá jola nun lal tulucj, nucopj p'ya'sa p'in jupj — nin tjevele Jesús.

Jesús ma ts'i tji'ina Samaria mo'o tapatja jis lal.

⁵¹ Leñi way Dios quelel myánatsja Jesús tsjun po'ó yupj pü'ü nt'a. Püna p'in Dios tjevele 'ona ca mpalas. Mpes Jesús po quelel jámatsja Jerusalén nt'a. Jostsja ca Dios jos jin mpalas. ⁵² Jesús mwalá sin tjejyama niyom nepenowá Samaria nt'a, pülüçj patja nt'a. Quelel 'üçj lajaytsja ne'aj way mpü'üm, majas Jesús yupj discipulopan jis lal. ⁵³ Ma polel nin la tajay yupj. Samaria mo'o tapatja ma jisastsja ne'aj ncuwim Jesús, Jerusalén nt'a quelel jámatsja mpes. (Samaria mo'o patja ma jisas Jerusalén mo'o patjá.) ⁵⁴ Jesús discipulopan mat'eyá, Jacobo pjaní way, Juan p'a wa, jus nlay yupj ma jisastsja Jesús ncuwim, mpes yupj tjowelepj Jesús lal:

—Qquis Jepa ¿ncu jyas ncupj jyü'tüçj 'awa palá nyacas tsjun nepé, jis mü'ümüs yupj pjü?

⁵⁵ Nin tjowelepj mpes Jesús la nujuva, yus tjinyuca, jis capj tjeve'le. Malálatsja yupj lal nin la mijicj yupj. Tjevele:

—Nun ma solejé pajal malala welé, niná welé na. ⁵⁶ Napj niná Yomen Dios jas tjejyamá. Napj tjacuwis jis capj la p'acj nosis casá patjá, ca yupj mpatjam Dios lal. Ma najas malala se palá ne ca ma mpatjam Dios lal —nin tjevele Jesús.

Nin tjevele na, p'a nt'a pülüçj patja nt'a tjil yupj.

Jesús tjevele 'oy nnyuca 'üçj sa coñ yupj.

(Mateo 8.19-22)

⁵⁷ Jümüçj casá jiltsja na, yom pjaní tjevele Jesús lal:

—Napj ca cyapj ncoñ jun ta'á jipj quelel jay nt'a.

⁵⁸ Jesús tjevele costa way cus la coñ yupj. Tjevele:

—Gato selván yupj jis jomwen jul jinañ, tsipyaya yupj jis tsintsil lajay. Nin tulucj napj lal; napj nawá 'a cjuwá. Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejyamá.

⁵⁹ Jesús tjevele yom p'a wa lal:

—Ncapj tecyorica.

Yom niná tjevele:

—Ntje'aya la nuc mpa'is mpapay p'in. Tepe'e na ca cyapj ncoñ.

⁶⁰ Jesús tjevele ma polel la nuc yupj cus la coñ. Tjevele:

—La p'a wa 'ücj 'amá jis la toc jis pülücj tepe'e na. Yupj p'iyá tecya'liñ jinwá, yupj ma japon Dios lal. Jipj ca mim, mvelen pjü jis walap'aá Dios mpes. Ca mvelen Dios ca yupj jis Jepa nsem quinam.

⁶¹ Yom p'a wa Jesús lal tjevele:

—Nejepa jipj. Cyapj ncoñ p'a jawas. Ntje'aya mis mvélé jum wa nepé mwalá way p'in.

⁶² Jesús tjevele yupj lal:

—Püna la tjejay po jyas custjay, jipj ma polel lejay Dios 'i jütütá. Nin p'iyá jipj le ts'ec na ma cjüipe nyuc jipj. Cjüipe nyuc, jipj ma polel 'üsüs tsji' lejay.

10

*Jesús niyom setenta sin tjejyama tsji' la mijicj
Dios mpes.*

¹ Locopyaya qjuis Jepa Jesucristo niyom p'a wa lis t'ya, tsji' la mijicj Dios mpes. Setenta lis t'ya yupj. Mwalá sin tjejyama yupj yupj quelel jámatsja nt'a. Mat'e mat'e sin tjejyama. Pülücj patja nt'a sin tjejyama. Pjaní pjani patja nt'a sin tjejyama wa. Jun ta'á yupj quelel jámatsja nt'a sin tjejyama yupj. ² Niyom setenta jis lal tjevele: "Pülücj 'ücj ca

cus ncoñcocj Dios, quina ma sa coñ yupj custjay. Pülüçj velan̄ jinwá yupj. Namozopan po pjaní way. Costa way pjü jilal la cuwis yupj. La moná Dios lal mozopan más pülüçj ca sin majamas, más pülüçj jilal ncul Dios nt'a.

³ "Lowa quinam. Nusin tji'yüsa: napj p'iyá nusin jyam malala witjacj nt'a. Napj selé nun ma polel nucopj p'o'sá nun p'iyá. Oveja tsjictjacj jinwá nun. Coyote jinwá ts'a 'in yupj. ⁴ Lowú na, po ma t'emej t'o nun. Po ma ve t'o nun. 'Ücj jis la t'as caitas, mop'in caite p'a wa ma ca nt'a. Nujola t'as Dios mpes tsji' lojí. Po ma nu tyantaná nu la lapaná.

⁵ "Wo pjaní wama lowú na, lovin mwalá way mvelé: 'Dios pajal 'üsüs la siji wosis niná nt'a patja jilal, ne yupj ma ca malala nyuca yola ncu ca malala mpalas'. ⁶ Ca nacj wa nt'a pü'ü quelel 'üsüs pü'ü Dios lal, mpes yupj ca 'üsüs mpü'üm nun nin tjowelé mpes. Yupj ma quelel 'üsüs pü'ü Dios lal, ma ca nin cüpalas nun tjowelé. Nun p'in ca 'üsüs mpatjaqué custjay. Ma ca malala nyuca nujola nun pjü mpes. ⁷ Nun mwalá tjüjünaqué nt'a newa müjünaqué. Tjalajá, müsiqué wa yupj nu ja'ayapj. Pjaní tsji' liji na p'a wa mpes, p'a wa ca ma'ayas yupj, tsji' la tjiji jaylacj. Nun tsji' lojí napj mpes. Nin mpes 'ücj nu ja'ayapj yupj. Po ma wosis wosis nlawú la moná müjünaqué ne'aj. Po ma p'a la tjomoná, nasa to'á quinam 'ücj jünaque nt'a.

⁸ "Ca nacj pülüçj patja nt'a lowú na, yupj ca jisas tjuculá, ca jisas ca nacj nun welé yupj jis lal Dios po'ó. Nin tepyala na, lovin tjalajá yupj nu ja'ayapj.

⁹ Ne'aj way ninana ca la müjí Dios mpes tsji' lojí mpes. Malala jisas jis tjü'ü'süs lis tjüjí. Ne'aj patja

jis lal tjowelé: ‘Dios jyü'ta. Quelel jyü'ta quinam nun nt'a.’ ¹⁰ Nenéyawa pülüçj patja nt'a tjalawú na, yupj ma ca jisas nsem nun tjuculá, ma ca jisas nsem nun welé yupj jis lal Dios po'ó. Nin tepyala na, jis wa nepé jümüçj campalanya lowa. Tjowelé: ¹¹ “Üpjü qjuis tsjom pü'ü nun potjaqué popé se wowojocj. Nun ma jisastsja cupj tjevelecj Dios mpes, ne nin la tijicj. Nusin tji'yüsa niná: Dios jyü'ta. Quelel nu jyü'tatsja wa nun, nin p'in ma nujostsja.’ Nin ca mvelé nun.

¹² “Yupj ne'aj patja ma jisastsja nun tjowelé Dios mpes, Dios pajal ca jis capj ntüls p'a jawas, malala lajay jis capj tyüla na. Nin liji na, más malala nsem yupj jis lal Sodoma mo'o tapatja jis lal. T'üç' niná”, nin tjevele Jesús.

¹³ Tjevele wa pülüçj patja nepénowa mpes: “Malala ca nu mpalas, Corazín mo'o potjaqué. Malala wa ca nu mpalas nun, Betsaida mo'o potjaqué. Pajal nola nun mpes. Napj namozopan pajal 'üsüs la tjajay nun nt'a, gente p'in ma polel lajay jinwá. Nun nujola Tiro mo'o patja pajal malala. Sidón mo'o patja pajal malala, nujola nun. Nun p'in malala. Napj namozopan pajal 'üsüs la cüjaytsja yupj nt'a, nun nt'a la tjajay jinwá, yupj püna ca 'aplijila cüpalastsja malala la tjajay mpes. Nasa ca sin 'üçüipaptsja pülül si tsutsca, nasa 'üpü sin 'üçjololtsja wa 'aplijila mpes. Yupj nasa quelel la cüjaytsja Dios. ¹⁴ Dios pajal ca nucopj ntüls p'a jawas, malala lajay jis capj tyüla na. Nin liji na, más malala nu mpalas Sidón mo'o patja jis lal. ¹⁵ Nin p'iýá velé wa Capernaum nt'a patja jis lal. Nun

ma ca nlawú Dios pü'ü nt'a. Tecya'lin patja nt'a ca nlawú", nin tjevele Jesús pülüçj patja nepénowa mpes.

¹⁶ Tjevele wa jupj sin tjejyama jis lal: "Nun napj mpes welé. Mpes pwyacañ na nun welé, pwyacañ wa napj velé. Ma jisas nun, ma wa jisas napj. Ma jisas napj, ma wa jisas Dios. Jupj nin tjejyama", nin tjevele Jesús.

Niyom setenta niswa tjiquil.

¹⁷ Tjil niyom setenta, Jesús sin tjejyama mpes. Niswá tjiquil na, po 'üçj jisastsja yupj. Tjowelepj:

—Qquis Jepa, pajal 'üsüs qquis tepyala tjeleque na. Jipj lyá velecj na, 'üsüs polel lijicj. 'Üçj pje'á li ts'iyacj lapanenpan jipj lyá velecj na.

¹⁸ Jesús yupj jis lal tjevele:

—Satanás jepa jupj lapanenpan jis lal. Nun tsji' la tjüjí na napj mpes, napj tjinyuc Satanás palá tjejaca tsjun nepé. Menmené jinwá palá tjejaca. Püné waytsja püná. Malala tepyala jupj quinam.

¹⁹ T'üç' way napj la tjejay más püné way nun diablo lal. Qquis enemigo way jupj. Diablo latsj jinwá jupj, tsjev jinwá jupj. Quelel malala la siji gentas. Mop'in püné tulucj jupj nun jis lal. Napj la tjejay nun 'üçj malala lojí diablo, latsj jay jotsjá jinwá. Diablo polel malala liji, newa ma ca nin nujola t'as. Napj la tjejay nun 'üçj jü'tü ma nin la mijis jupj. Jupj ma polel malala la numijis. ²⁰ Nun polel pje'á lo ts'iyá lapanenpan, mop'in nin, ma nin mpes 'üçj nujisas t'as. Nun lovin ca mpatjaqué Dios lal. Nin mpes Dios nun jis lá tepyaca tsjun po'ó. Nin tepyala mpes 'üçj nujisas t'as nun —nin tjevele Jesús.

*'Ücj jostsja Jesús jupj Popay lal.
(Mateo 11.25-27; 13.16-17)*

21 Nin tjevele na, Jesús pajal 'ücj jos tepyala Dios Cjües la tjiji mpes. Jesús tjevele Dios lal: "Mpapay, Jepa pajal püné way jipj tsjun po'ó, nosis casá nin wa. Nepénowa pajal pülüçj salejepj jin yola. Pajal sin 'yüsa jin yola. Niná sin 'yüsa tulucj. Jipj ma jis tje'yan sin tji'yüsa niná jipj lejay. La p'a wa tsjictjacj jinwá. Yusapj ma sin 'yüsa. Jipj sin tji'yüsa lis tjejay la p'in, mpes nin salejepj niná jipj lejay. Jipj pajal 'üsüs. Jipj jyastsja mpes nin quinam. 'Üctsja jipj lal", nin tjevele Jesús jupj Popay Dios lal.

22 Jupj tjevele wa: "Mpapay pjü way ntje'aya. Lenpjacj ca jus cülayes pjacj ne napj. Ma salejepj napj ne Dios Jatjam. Mpapay p'in selé. Lenpjacj ca jus cülayes pjacj ne napj Mpapay. Napj p'in selé. Napj quelel sin 'yüsa lejay nepenowá. Yupj p'in salejepj pjacj ne napj Mpapay", nin tjevele Jesús.

23 Nin tjevele na, jupj taná tjinyuca, tjevele wa jupj discipulopan jis lal: "Nun nucú quinam, niná püna tjowelepj ca nin mpalas. Dios pajal 'üsüs la tjiji nun mpes nun nucú jupj lijá quinam. **24** T'üç' way profetapan pülüçj püna tapatjá, po quelel januctsja nun nucú, lovin ma tjunuc yupj niná. Po quelel pjyacańtsja nun pjo'oqué, lovin ma tjepjyacań yupj niná. Nin p'iyatsja jepa noypan pülüçj jis lal." Nin tjevele Jesús niyom setenta jis lal, yupj niswa tjiquil na.

Dios jos 'üsüs lijicj pjü jis lal.

25 Yom pjaní ne'aj tońca, jupj seletsja Moisés popel. Quelel la 'yüyatsja jupj Jesús lal, mpes ca jus

nlayes ncu t'üç' vele Jesús Dios mpes. Yom tjevele Jesús lal:

—¿Tsjan más 'üçj la mejay napj ne Dios la mijis 'üçj mpü'üs lovin jupj lal?

²⁶ Jesús jupj wola tjevele:

—¿Tsjan tepyaca Moisés püná, Dios qjuis tji-jyü'tá? ¿Tsjan mo'o velen jipj Dios Popel mo'ó?

²⁷ Yom Jesús wola tjevele:

—Dios Popel vele jipj 'pajal ca quelel la mijin Dios, jipj Jepa Püné. Pajal ca tsji' la mijin jupj mpes lovin. Ca jupj jos jin la mijin. Lovin ca jele mpalas jupj pajal 'üsüs. Jupj Popel vele wa jipj ca quelel lis mijin ne'aj patjá. Jipj p'iýá quelel la 'ejay jinwá ca quelel lis mijin yupj' —nin tjevele yom niná Jesús lal.

²⁸ Jesús tjevele jupj lal:

—T'üç' tjevelen jipj. Lovin nin la cüjay, 'üsüs ca mpü'üm lovin Dios lal.

²⁹ Yom niná jostsja la p'a ca yola nsem jupj 'üsüs la tji'yüya, mpes tjevele wa Jesús lal:

—Dios jos napj quelel lejay ne'aj patjá. ¿Pjacj ne'aj pü'ü napj lal?

³⁰ Jupj nin la tji'yüya mpes, Jesús jas tji'yüsa la tjiyi más 'üçj pjü way jupj wo jin popa jola t'as. Más 'üçj quelel la siji pjü. Ninana Jesús tjevelá:

—Yom israelpan popa palavin tjemey Jericó nt'a. Jerusalén mpe tjemey jupj. Jümüçj nt'a pwecapan ntji'lín jupj. Pjü tepequeñ jupj tya'atsjé, tjat' wa jas quip, jas pjütpjüt' tepyala. Mo'o süp jupj, ne tjil yupj. Nasa way pe'e naya, tjil yupj. ³¹ Yacjaya nepé tjac' wa yom pjaní, sacerdote. Israelpan popa watsja jupj. Ne'aj way quelel jámatsja jupj la p'in. Yom pajal mo'o 'üsüp tjinyuca na, campapj

way tjemey jümüçj nt'a, tjemey. ³² Locopyaya, p'a wa tjac', yom levita. Israelpan popa watsja yupj. Nenéyawa Dios wo nt'a tsji' la tiji. Jus tjinyuca wa yom pajal mo'o 'üsüp, ne campapj way tjemey wa jümüçj nt'a. ³³ Locopyaya p'a wa nepé tjac', yom Samaria mpe 'esepj yupj, israelpan jis enemigo. Yom pajal mo'o 'üsüp nt'a tjac' yupj. Po jólatsja malala tepyala mpes. ³⁴ Yom mo'o 'üsüp nt'a tjemey. 'At'anca mo'o ts'yuca aceite, vino 'ots'ipj, leméliyu mpes. 'At'anca nt'a tsyu'pa yupj. Soysoy casá tje'yonsa. Wa jinañ nt'a tjemyana yupj, tjejyama yupj. ³⁵ Ya quelel jámatsja yupj, yom Samaria mpe 'esepj. Mpés t'emel c'amát'eya tje'yaya yomen wa juts'aá. Pülüçj jaylactsja yupj jis lal t'emel c'a. Tje'yaya na, tjevele: "In tjejyama yupj. Más pülüçj jaylacj pyala yupj jyaman, jaylacj ca la mejay napj, niswa tjacuwis na' —nin tjevele yupj.

Jesús t'üç' tjevele quinam niná tepyala mpes.
³⁶ Jupj tjevele yom Moisés popel seletsja lal:

—Niyom cónt'eya sin popé ¿cana quelel la tiji yomen niná pwecapan ntji'lin? ¿Cana quelel la tiji yupj, ne'aj way pü'ü jinwá? ¿'Oyn jele jipj?

³⁷ Yom tjevele:
 —Yom cus tjep'ya'sa, niná quelel la tiji yupj.
 Jesús tjevele:
 —Nin p'iýá la mijin jipj. Quelel lis mijin pjü, jipj enemigopan 'ots'ipj.

Más 'üçj la pjac Jesús velá.

³⁸ Jesús newa jámatsja discipulopan jis lal. Pülüçj patja nt'a tjemey yupj. Ne'aj quepj jostsja Jesús ncuwim yupj wo nt'a sin mü'üsüs lis mijis Dios

mpes. Marta lotsja jupj, quepan. ³⁹ Jupj t'olapj María lotsja. María Jesús jun 'asa'á tjá'asa, tjapjaca qjuis Jepa Jesús jas tji'yüsa la tjiji. ⁴⁰ Marta ma nin la tjiji. Pajal pülücj líjitsja jupj. Ma polel pjü la qjuijis. Mpes tjemey Jesús nt'a, tjevele:

—Nejepa ¿ncu ma jele nt'alapj ma tsji' liji napj lal? Tjifyü'ta ca ncapj mp'a'sas jupj.

⁴¹ Qjuis Jepa Jesucristo tjevele jupj lal:

—Marta, pajal nin jele jipj, 'aplijila jipj pülücj lejay mpes. ⁴² Más 'ücj pjani ninam lejay. Tjapjaca napj velé, jin tjü'üsüs 'onin ne Dios jipj Jepa nsem. Jipj pyülücj niná nin liji. Más 'ücj jupj lal si 'üsü Dios vele jin, tsji' liji lal. Jupj jas tji'yüsa ma polel lo ta'es p'ampa.

11

Jesús sin 'yüsa lis tjiji la veles Dios lal.

(Mateo 6.9-15; 7.7-11)

¹ P'a jyawca na, Jesús Dios lal véletsja. Tecyawaja tjevele na, jupj discípulo pjani tjevele jupj lal:

—Qjuis Jepa, qjuisin mü'üsüs la mijin la veles Dios lal. Juan el Bautista sin tji'yüsa lis tjiji jupj discipulopan la veles Dios lal. Qjuisas wa qjuisin 'yüsa la mijin wa ncupj.

² Jesús tjevele yupj jis lal:

—Dios lal welé na, nin p'iýá ca mvelé:

‘Qjuis Papay, tsjun po'o püt’.

Po qjuisas pjü ca mvelecj jipj pajal 'üsüs.

Jipj p'in 'üsüs pjü jis lal.

Qjuisas leñ way Jepa nsem jipj pjü jis lal.

³ Qjuisas wa qjuesé 'an qjuis la las pjü jyawca na.

⁴ Malala nyuca la tjijicj,

qjuisas perdonar la qjuesejaj.
 La p'a malala la qjuisiji na, lovin perdonar lijicj
 jupj malala la qjuis tjiji.
 Qjuis capj tjep'ya'sa wa cupj ma ca
 quelel malala nyuca la mijicj'
 –nin tjevele ca nin mvelecj Dios lal.

⁵ Jesúsin 'yüsa lis tjiji wa Dios quelel 'yaya jupj
 ts'uyupj la mon. Tjevele:

—Ca nacj nun popa pjaní ca mim püste mo'oya
 jupj jomica nt'a. Ca mveles jomica lal: 'Najamica,
 pan cont'e ma 'en. ⁶ Najamica p'a wa campa nepé
 tjac' quinam. Cjuwá napj tsjan cü'ayá, cülajas jupj.'

⁷"Ca nacj jupj jomica ca mveles wa nepé: 'Po ma
 la tjemyona quinam. Jun t'yolon jun vilicj quinam.
 Napj nts'uyupj napj lal patja ncjan nt'a. Ma polel
 nin jyünsü la 'ayas jipj.' ⁸ Ca nacj jomica quelel
 liji mpes 'yaya tulucj. Jupj jomica newa le moná
 mpes p'in ca ma'ayas jupj. Nin mpes jupj ca jas
 müjünsüs, ma'ayas jupj. Pjü jos ca ma'ayas. ⁹ Mpes
 nin velé nun jis lal, newa la moná Dios lal nun, ne
 jupj ca nu ma'ayas nun la tjomoná. Ma leñ way nu
 'yaya, newa la moná, ne jupj ca nu ma'ayas nun
 la tjomoná. Nujissas Dios nucopj mp'a'sas, newa la
 moná niná Dios lal. Newa lo moná na, jupj ca nin
 la mijis. ¹⁰ Nun lo moná Dios lal, nin ca nt'anqué.
 Nun lovin p'in lo moná, jupj ca nu ma'ayas. Nun
 newa lo moná Dios nucopj mp'a'sas, jupj ca nin la
 mijis nun mpes.

¹¹"Nun ca jus nlayé niná. Nun popa pjaní jatjam
 tsjicj ve le moná na, ma ca pe ma'ayas jupj. Cjul le
 moná na, ma ca ma'ayas lotsjim. ¹² Pejey le moná
 na, ma ca tsjev ma'ayas. ¹³ Nunpan malalapan,

mop'in solejé 'oyn nyuca 'üsüs jis ma'ayá nun sin popa tsjictjacj. Nun jis Papay tsjun po'ó, 'üsüs way yupj, malala tulucj. Nin mpes nun ca jus nlayé yupj ca nu ma'ayas yupj Cjües, nun lo moná na –nin tjevele Jesús yupj discipulopan jis lal.

*Dios mpes p'in 'üsüs liji Jesucristo.
(Mateo 12.22-30; Marcos 3.20-27)*

¹⁴ Jesús pje'á la ts'iya lapanen yom jos mpe. Yom jos mo'o tüpü'ü na, yom ma polel vele la tjiji. Lapanen pje'á tjemey na, yom 'üçj vele tepyala niswá. Pülüçj tjunuc niná tepyalá. Yólatsja pajal 'üsüs Jesús nin la tjiji. ¹⁵ Nepénowa p'in malala tjowelepj: “Beelzebú se p'a'sa Jesús, mpes 'üçj pje'á li ts'iýá lapanenpan. Beelzebú jepa püné lapanenpan jis lal.”

¹⁶ P'a witjacj quelel salejeptsja ncu t'üç' way Dios mpe tjac' Jesús. Ma topon yupj. Mpés jisastsja Jesús ca pajal 'üsüs la mijis gente p'in ma polel lajay jinwá. Nin mpes quelel sin mü'üsüstsja ncu Dios jas tjejyama. ¹⁷ Jesús seletsja niná yólatsja yupj. Mpés yupj sin tji'yüsa lis tjiyi Dios mpes p'in pajal 'üsüs la tjiji. Jupj tjevele yupj jis lal: “Yuwá nyucunuñ jepa pjaní si jütüta nt'a, ne'aj malala ca mpalas pajal. Nin p'iyá wa pjaní nt'a. Yuwá nyucunuñ, ma polel 'üsüs patja yupj. Malala ca jis mpalas. ¹⁸ Nin p'iyá Satanás lal. Jupj nucunú waytsja yupj mpes p'iyá, yupj enemigopan 'üçj ca malala la qjuijicj yupj. Nun welé Beelzebú ncapj p'ya'sa, ne nin mpes 'üçj pje'á lis ts'i lapanenpan. Ma quelel nin la qjuijis yupj. ¹⁹ Mop'in nin welé nun. Nun welé Beelzebú ncapj p'ya'sa. Nun welé nin mpes 'üçj pje'á li ts'i lapanenpan. Nin tulucj.

Nun popa nepenowá pje'á la ts'i wa lapanenpan. ¿Pjacj jis capj p'ya'sa yupj? Yupj p'iyá ca mvelecj malala welé nun pajal. ²⁰ Dios ncapj p'ya'sa. Nin mpes 'ücj jyütütj pje'á jil lapanenpan. Jupj ncapj p'ya'sa, nun 'ücj ca nusin la 'üsüs Dios quelel Jepa já'asa quinam nun nt'a.

²¹ "Diablo yom jas tjiyocj jinwá yupj. Jupj ty'a tsjan mpes 'ücj lo palan. Pajal mo'o li nucuna ncu jiquil enemigopan. Nin liji, yupj juts'a'á 'ücj jatja. P'a wa ma polel lo cuwis la ta'es yupj juts'a'am. ²² Nin p'in, napj más nin tjiyocj yupj lal, más 'ücj le palan napj yupj lal. T'e'é napj yupj ty'a tsjan mpes 'ücj lo palan, t'e'é wa yupj juts'a'á. Se 'a niyom napj lal tjiquil. Niná napj lejay diablo lal.

²³ "Nun ca nujola cüpalas diablo ncapj p'ya'sa tulucj. Jupj ma jos napj lejay, mpes napj ne'enemigo yupj. Jupj ma gente cyuna Dios nt'a, napj lejay jinwá. Jupj liji yupj ma jis la winin Dios nt'a", nin tjevele Jesús.

*Ma Dios lal patja, diablo 'ücj jac'yupj nt'a.
(Mateo 12.43-45)*

²⁴ P'a wa tjevele Jesús yupj jis lal. Tjevele Dios leñ yupj jisas mo'ó, ca malala jis mpalas. Tjevele: "Lapanen yom jos mpe jama na, 'üsü pja nt'a jama wine. Le palá ca'aj 'ücj ca mpü'üm. Lovin ma si nucú, mpes vele: 'Püna tüpü'üs nt'a ca mis niswá. Yom nt'a ca mis.' ²⁵ Yom nt'a tjemey na, wosis 'üsüs la tjajapjun jinwá yomen yupj lal. Leñ ne'aj yom jos mo'ó. Dios ma pü'ü yupj jos mo'ó. Mpes wosis pajal 'ücj la tjajay jinwá yupj lapanen lal. ²⁶ Mpes jama lapanen. Lapanenpan p'a wa jis lal jac'. Siete jilal jac'. Más malala yupj mwalá way lal. Pjü yupj

yom jos mo'o jil jis la püt'üs. Mpes locopyaya más malala pyala yomen püna lal. Püna lapenan pjaní way p'in jupj jos mo'o tüpü'ü", nin tjevele Jesús.

Dios vele jin lajay ca 'ücj jisas nsem.

²⁷ Jesú斯 nin tjevele na, quepj pjaní yümüçj tjevele Jesús lal 'in campapé. Pülüçj ne'aj tjatja popa waytsja jupj. Jupj jólatsja Jesús tjevele pajal 'üsüs. Mpes tjevele:

—Po 'ücj jos nsem jemay 'i tjimanunu mpes, 'e tje'aya tsots'.

²⁸ Jesú斯 jupj wola tjevele:

—P'a casá velé napj. Gente Dios tjevelá pjyacan, jupj vele jin lajay wa, pajal 'ücj jisas nsem yupj pjü.

Majapon Dios jas tjejyama Jesús, malala.

(Mateo 12.38-42; Marcos 8.12)

²⁹ Más pülüçj jun 'asas tjiquil Jesús nt'a. Pülüçj waytsja yupj pajal. 'A jis tjimyula ne'aj. Jesús tjevele yupj jis lal: "Nun quina potjaqué malala pajal. Nun lo moná napj 'üsüs la mejay gente p'in ma polel lajay jinwá. Nin mpes ca nusin mü'üsüs Dios nin tjejyama napj, nin welé nun. Ma ca nin la mejay napj. Pjaní way p'in ca la mijis Dios nun nucú mpes. Püna Jonás lal la tiji jinwá, nin wa ca la mijis napj lal. Jonás profeta waytsja püná.

³⁰ 'Üsüs tepyala Jonás lal mpes Nínive nt'a tapatja salejeptsja Dios jas tjejyama jupj. Lovin ma nin pyala, Jonás lal tepyala jinwá. Nin p'iyá 'üsüs ca ma palas napj, mpes quina patjá ca jus nlayecj Dios nin tjejyama. Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejyamá.

³¹ "P'a wa ca mveles wa nun malala. Pajal püna quepj jepa já'asatsja Sur mo'ó Egipto nt'a. Jupj

p'iyá ca nin mveles. Pajal campa mpe tjac' yupj lo pjac Salomón tjevelá. Salomón p'a wa jépatsja Israel mo'ó pajal püna. Salomón pajal selé waytsja Dios tjevelá. Nin mpes quepj quelel pjócatsja yupj tjevelá. Nin tulucj nun lal. Nun lal 'os quinam. Más püné napj Salomón lal. Newa nun ma quelel pjo'oqué napj velé. P'a jawas Dios ca mveles ncu t'üc' malala la tjajay pjü. Nin jawas tjejyawca na, quepj niná ca ntojom nun jis lal Dios wolap'a'á. Ca mveles nun malala. Nun ma quelel pjo'oqué, ne nin.

³²"P'a wa ca mvelecj wa nun malala. Nínive mo'o tapatja topón Jonás tjevelá. 'Aplicila jis tepyala malala la tjajay mpes. Yupj nasa quelel 'üsüs lajaytsja. Nin tulucj nun lal. Nun lal 'os quinam. Más püné napj Jonás lal. Newa nun ma poné napj velé. P'a jawas Dios ca mveles ncu t'üc' malala la tjajay pjü. Nin jawas tjejyawca na, Nínive mo'o tapatja ca nlüjüñ nun jis lal Dios wolap'a'á, ca mvelecj nun malala. Nun ma poné, ne nin", tjevele Jesús yupj jis lal.

*Dios jyü'ta jin quelel lajay, yupj ca sin mü'üsüs
Dios po'ó.*

(Mateo 5.15; 6.22-23)

³³Jesús sin tji'yüsa lis tjiji Dios jos yupj sin 'yüsa yupj velá. Tjevele: "Yo je si müjü, ma quiliyú lal jun t'yo'na. Ma 'amá jul mo'o 'yonsa yupj. Campanya si jünsa, mpes la p'a wama jiquil na, yupj 'owa pjü 'ücj jis la nuc. Nin p'iyá liji Dios.

³⁴Nin p'in, ma pjü sin 'yüsa Dios velá. Nun jis jun jaw jinwá nun jis p'üy mpes. Nun jis jun 'üsüs, jas tüpwes 'üsüs way nucú. Nin p'iyá niná nun 'üsüs

nusin 'yüsa na Dios mpes. Nun jis jun malala, jas tüpwes ma nucú. Te tor̄ca p'in nucú. Nin p'iyá niná nun ma nusin 'yüsa na Dios mpes. ³⁵ 'In tjajama nun t'üç' way nusin 'yüsa Dios po'ó. ³⁶ Nun t'üç' way nusin 'yüsa Dios po'ó, po 'üsüs. Pjü way ca nusin mü'üsüs. Lámpara mpes tjejayawca jinwá ca nsem nun lal", tjevele Jesús.

Malala cajis mpalas fariseopan, malala la tjajay mpes. Nin p'iyá ca nsem Moisés popel sin 'yüsa lajay jis lal.

(Mateo 23.1-36; Marcos 12.38-40; Lucas 20.45-47)

³⁷ Jesús t'üç' tjevele na, fariseo pjaní Jesús lal tjevele lo winin lo las jupj wo nt'a, lots'ac' culup-wen nt'a já'asa na. Mpes tjemey Jesús, 'etjele lo las. ³⁸ Fariseo tjinyuca Jesús ma mos tepe'e quelel lyájatsja na. Pajal püna Moisés tepyaca más 'üçj jis mas japatsj jalá. Mpes fariseo po jólatsta tsjan mpes ma nin la tiji Jesús. ³⁹ Mpes cquis Jepa Jesús tjevele jupj lal:

—Nun fariseopan pü'lüçj lojí la p'a jis la nuc. Nujisas yupj yola nun 'üsüs. Ma t'üç' way 'üsüs nun. Nunpan pocillo te way jinwá. Pocillo pje'á p'in so pü'í jinwá lojí nun. Plato 'ala'á p'in so pü'í jinwá lojí. Wa mo'ó pajal te custjay. Nin p'iyá nun. Lovin 'üsüs lojí la p'a januc na. Newa malala nun t'üç' way. Nun ts'üisiqué pajal. Po quelel malala lojí, ne nin lojí wa niná. ⁴⁰ Ma yola jinwá lojí nun. Dios nun jis p'üy la tiji. Nun jis cques la tiji 'ots'ipj. ⁴¹ Jupj selé tsjan nujola nun. Jupj selé 'üsüs tulucj nun. Mpes 'üsüs nujola t'as nun Dios jos jin. 'Üsüs la müjí jupj jos jin. Jis tje'yayá jis t'emel cuwá jisas.

Nin lojí, pjü salá nsem nun Dios lal. 'Üsüs wa ca nsem nun nujolá.

42 "Malala ca nu mpalas nun, fariseopan. Pjü diez popé nun nuts'a'á, pjaní 'oyá Dios mpes. Tsjutsj culantro jinwá 'oyá Dios mpes. P'a wa tsjutsj ajo jinwá 'oyá. P'a siná popé 'oyá wa Dios mpes. 'Ücj wa nin lojí. Malala p'a wa ma lojí. Dios jos 'üsüs lojí p'a jilal. Jos wa quelel lojí yupj. Ninana ma lojí nun. Jupj jos ca nin la müjí. Niná lojí na, mop'in ca ma'ayá wa nun to'á popé Dios mpes.

43 "Malala ca nu mpalas nun, fariseopan. Ju-diopan 'a si mulú nt'a po quelel jotjaqué noypán jatja nt'a. Pülüçj lyawuri nt'a, nujisas la p'a wa 'üsüs javelepj nun lal, yom 'üsüs lal javelepj jinwá.

44 "Malala ca nu mpalas, Moisés popel sin 'üsa lojí. Malala ca nu mpalas wa nun fariseopan. Nun nujos p'a wa ca yola nsem nun 'üsüs, nun lojí mpes. Ma t'üc' way 'üsüs nun. Toc patja cruz cjuwá jinwá nun. Cruz cjuwá mpes nenéyawa ne'aj jil ma salejepj tsjan casá jil yupj. Nin p'iyá la p'a yola 'üsüs nun Dios lal. Ma salejepj pajal malala way nun —nin tjevele Jesús fariseopan jis lal.

45 Yom pjaní ne'aj já'asatsja Moisés popel salejepj popa pjaní waytsja yupj. Jupj tjevele Jesús lal:

—Nin velen na, qjis capj velel wa ncupj.

46 Jesús yupj wola tjevele:

—Nin. Malala ca nu mpalas wa nun, nun pülüçj solejé Moisés popel po'ó. La p'a su jü'tü pülüçj lajay. Pajal costa way nin lajay nun jü'tü. Nun p'iyá ma nin lojí nun su jü'tü. Jas tüpwes ma lojí nun.

47 "Malala ca nu mpalas. Püna canapatjá nun popa p'iyá jis tjü'ünan profetapan püná. Quina

nun 'ücj justa lojí yupj toc, profetapan patja nt'a. Nun nujola 'üsüs lojí, ma 'üsüs lojí nun. ⁴⁸ Nun solejé malala la tjajay yupj, püna tapatjá. Yupj la tjajay 'ücj nun jilal. Yupj jis tjü'ünan profetapan. Nun t'üc' lojí yupj la tjajay. Nun 'ücj justa lojí yupj toc, profetapan patja nt'a.

⁴⁹ "Dios pjü selé jupj. Nin mpes tjevele: 'Profetapan sin majam ca napj yupj nt'a. Apostolpan sin majam wa napj yupj nt'a. Yüpj ca la nts'iyacj yupj, yupj patja mpe. P'a nt'a jil na, pje'á la nts'iyacj wa yupj nepé.' ⁵⁰ Püna tapatja nun popa p'iyá jis tjü'ünan profetapan. Yupj mwalá way nin la tjajay. Quina nun nin p'iyá lojí. Nin mpes Dios nucopj ntülüs ca nun pjü mpes, quina patja la tjajay mpes, püna tapatja la tjajay mpes 'ots'ipj. Pjü jis tjü'ünan mpes Dios ca nucopj ntülüs nun. ⁵¹ Mwalá way Abel tjü'ünan. Locopyaya pülcj jis tjü'ünan. Judiopan tjü'ünan wa Zacarías. Dios wo wama tepe'e jupj. Mesa Dios ja'ayapj nt'a ne'aj p'in tepe'e jupj. Dios ca jis capj ntülüs quina patjá pjü way mpes. T'üc' niná.

⁵² "Malala ca nu mpalas nun nepenowá, pülcj solejé Moisés popel. Dios jis tje'yaya la p'a 'ücj sin 'yüsa jupj po'ó. Jis tje'yaya 'onin ne ca sin mü'üsüs. Nun ma nujisastsja niná. Tjapja'né 'onin ne ca sin mü'üsüs yupj. Nun p'iyá ma nusin tji'yüsa Dios tjevelá, ma wa jis tja'ayá p'a wa sin 'yüsa yupj – tjevele Jesús.

⁵³ Nepé tjemey na Jesús, ts'a 'in waytsja pajal Moisés popel sin 'yüsa lajay, fariseopan 'ots'ipj. Po jisastsja Jesús malala cüveles, ne pülcj mpes la tjü'üy jupj. ⁵⁴ Po tjepjyacañ ncu malala nyuca

tjevele yupj. Pojisatsja yupj malala nyuca cüveles, mpes ca 'üçj jat' mvelecj yupj. Ma quelel lajaytsja yupj.

12

Malala ma qjisas p'a wa ca jus nlayecj cupj pyonecj Jesucristo lal.

¹ Nin jawas pajal pülcj 'a jis tjimyula Jesús nt'a. Pajal pülcj mpes jis tsjom jay tjajatsj. Pajal pülcj 'a jis tjimyula na, Jesús tjevele discipulopan jis lal. Pjaní quelel véletsja mwalá way p'in. Po jostsja sin 'yüsatsja niná. Ninana tjevelá: "Nujola t'as fariseopan 'üsüs lajay la p'a januc nt'a, mop'in ma t'üç' 'üsüs yupj. Yupj malala lajay ma si nuc, levadura ma si nuc jinwá. Levadura ma si nuc pan püm mo'o. Yacjaya pansas t'yüna yupj, mpes 'üçj jus cülayes levadura mo'o pü'ütsja yupj. ² Nin lovin. P'a jyawca la p'a ca jus nlayecj tsjan niná nun poné, ca jus nlayecj nun nujolá. Tsjan cus tüpwijitj, tjapjalen, cus ncjoltses ca. Püna tjapjalen, la p'a ca jus nucucj. ³ Te torica nt'a tjevelen, tjejyawca na ca mpjacam p'a wa. Pjü leñ nt'a la tjivisan, yumüçj ca mvelecj pjü pjyacañ nt'a. Mpes ca mvelé nun p'a lal tsjan niná nun poné, mvelé nun nujolá.

⁴ "Ca nacj nepena ca quelel jis mü'ü'nacj nun, napj mpes poné mpes. Najamicapan, po ma locj tjeyá yupj jis lal. Nu tjü'ünan na, ma polel p'a lajay yupj. ⁵ Napj ca nusin 'yusa la mejay pjacj ne 'üçj locj jeyá: locj tjeyá Dios lal. Jupj 'yü'na na, 'üçj wa na'a li ts'iyá 'awa püné nt'a, malala lajay jis capj tyüla nt'a. ¡Locj tjeyá yupj!

6 "Po ma locj tneyá p'a mpes. Dios jyama nun. Jupj ma ca jo' mpa'is nun mpes. Dios ma jo' pe'e tsipyaya tsjictjacj. Tsipyaya cíñquiya veinte centavos jaylacj. Yupj pajal tsjictjacj way nun lal. **7** Dios selé nol jatja jits'il. Po ma lecj tneyá. Más 'üsüs way jipj tsipyaya pajal pülcj jis lal. T'üç' way ma ca jo' mpa'is jipj mpes.

8 "Napj velé t'üç'. Nun welé la p'a jis lal nun ncapj coïcó, Dios angelpan jis lal ca mvelé wa napj nucopj cyoñ nun. Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tneyamá. **9** Nun welé la p'a jis lal nun ma ncapj coïcó, Dios angelpan jis lal ca mvelé wa napj ma nucopj cyoñ nun.

10 "Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tneyamá. Malala javelepj napj nin po'ó, Dios 'üçj perdonar liji yupj. Malala javelepj Dios Cjües po'ó, Dios ma ca perdonar lis mijis yupj. Lovin ca jola nsem malala tjowelepj mpes.

11 "P'a jawas niyom ca ncul, ca nu ntji'liñ. Nun lal ca mal wosis nt'a, judiopan 'a si mulú nt'a. Ne'aj jat' mvelecj ca nun po'ó, nun ncapj coïcó mpes. Jepapan jis walap'a'a ca jat' mvelecj nun po'ó neneyawá. Jepa auxiliar jis walap'a'a ca jat' mvelecj nun po'ó neneyawá. Nin lajay na, po ma nin nujola t'as nun tsjan ca mvelé yupj jis lal yupj malala tjowelepj mpes. **12** Dios Cjües nusin mü'üsüs ca la mijis tsjan 'üçj jis wala ca mvelé. Mpes po ma locj tneyá nun."

Más 'üçj ma t'emel pülcj qjisás.

13 Yom pjaní pülcj yuwá popa tjevele jupj lal:

—Tjiyyü'ta natjam la mitad ma 'es qjuis papay juts'a'a. Tepe'e qjuis papay. Jupj juts'a'a ncupj cuts'a'a quinam.

14 Jesús ma la tjiji jupj la tjemyoná. Jupj tjevele:

—¿Tsjan pjucj jele napj jyütütj p'a wa la mitad liji jipj lal? Ma juez jinwá jyütütj napj.

15 Jesús tjevele wa ne'aj tjatja jis lal:

—In tjajama. Po ma t'emel pülücj nujisas t'as. Po ma ts'üisqué t'as nun. Gente ma nin mpes patja, pülücj jatatj mpes.

16 Parábola mpes sin 'yüsa lis tjiji quinam niná. Tjevele:

—Yom pjaní t'emel pülücj tyá'atsja jupj. Jupj 'isine nt'a pülücj tjevala pajal. **17** Mpes nin jólatsja: ‘¿Tsjan la cüjay? Pülücj tjevelaň mpes cjuwá ca'aj pyajatj tjevalá.’ **18** Mpes jupj tjevele: ‘Nin ca la mejay: napj chiquero witjacj sin mojoy ca. Chiquero más noypan ca sin müjünsü. Noypan mo'o 'ücj ca mpajatj pjü tjevelaň. Pjü napj nats'a'a 'ücj ca mpajatj ne'aj. **19** Ninana ca nola nsem napj: “Pajal pülücj tyatj napj. Año pülücj t'üç' la las nsem, pülücj ne'aj tepyajatj mpes. Ma ca tsji' la mejay quinam napj. Nla ca. Mü'üs ca. Ücj najas nsem.” **20** Mop'in ma nin tepyala, jupj jólatsja jinwá. Dios tjevele jupj lal: ‘Ma jele jin lejay jipj. Yacjaj püste mya pats' ca jipj. Mpes pjü jipj tepyajatj p'a juts'a'a nsem.’

21 Jesús tjevele:

—Larin nin ca nsem ninana lajay jis lal. Nosis nt'a pülücj jatatj la p'in. Cjuwá yupj lovin Dios lal, mpes pjü ca ncawajas, tecya'lin na.

22 Jesús tjevele wa discipulopan jilal:

—Nin mpes nin velé, po ma pajal nujola t'as tsjan ca nlajá 'ücj nu la püt'üs. Po ma pajal lapj nyuca nujola t'as tsjan nusin nqui'pá nun jis pülül, nusin 'yawa lowiqué. ²³ Dios la tjiji nu la püt'üs. Jupj ca nu ma'ayas wa nu lo las. Dios la tjiji nun jis p'üy. Jupj nu ma'ayas wa ca pülül. ²⁴ Nujola t'as sanata po'ó. Yupj ma jasin. Velañ ma jacutj. Cjuwá yupj ca'aj ca mo'onsocj yupj yuts'a'á. Dios se 'aya jis la las yupj. Nin mpes solejé yupj ca nu ma'ayas wa nun nujos. Nun más 'üsüs sanata jilal. Yupj pajal tsjictjacj.

²⁵ "¿Ncu nun más 'in püs way ca mpatjaqué nun, pajal nin nujola mpes? Nin tulucj. ²⁶ Pajal tsjicj way niná Dios lal; nun p'in ma polel nin lojí lovin. ¿Tsjan mpes pajal nin nujola nun pjü nujisas mpes? ²⁷ Nujola t'as tsjutsj ts'ituju po'ó. Ma tsji' lajay yupj. Ma wa sa lul. Newa nin, tsjutsj ts'ituju más 'üsüs yustapj Salomón jas quip lal. Salomón jepa püné waytsja yupj. Jas quip pülüçj jaylactsja. 'Üsüs justa jas tütü'i'pe. ²⁸ Dios liji pajal 'üsüs yustapj tsjutsjum. Tsjutsj lejeñ ca nacj yacraj. Ya pwe ca nacj. Nun más 'üsüs tsjutsjum jis lal. Nin mpes ca jus nlayé Dios ca nu ma'ayas wa nusin quip. Nun 'ots'ots' way p'in poné Dios lal.

²⁹ "Po ma pajal nujola t'as tsjan ca nlajá, tsjan ca müsiqué. Po ma lapj nyuca nujola t'as nun. ³⁰ Dios ma jisas nin yola 'oyn nyuca cüta'acj pjü way yupj jisas. Po ma yupj jinwá nujos t'as. Nun jis Papay Dios selé nujos niná. ³¹ Lovin nujos t'as ca nin la müjí Dios jyü'tá. Nujos t'as pjü ca mponecj yupj lal. Nin lojí, Dios ca nu ma'ayas wa niná nujisas.

*Más 'ücj pülcj ty'a'acj Dios pü'ü nt'a.
(Mateo 6.19-21)*

32 Jesúس tjevele wa:

—Po ma locj tjeyá. Nun pjaní way, mop'in no'oveja jinwá nun. Napj nu jyamá. Nun jis Papay Dios quelel nu 'yaya nun müjü'tü wa jupj lal. 'Ücj jupj lal nin nu 'yaya. **33** Mpes nun nuts'a'á vender la müjí, t'emel jis tja'ayá jis t'emel cjuwá mpes. Nosis nt'a ca jis ma'ayá nun jis t'emel Dios jos jin. Nin lojí, pülcj ca nta'á Dios pü'ü nt'a. Nun to'á Dios pü'ü nt'a lovin ma ncawajas ca. Ne'aj pwecapan ma pequeñ, ma wa jalá calatsas. **34** Más 'ücj pülcj to'á Dios pü'ü nt'a. Nun pülcj to'á nt'a, ne'aj pajal 'üsüs ca nsem nun jis lal —nin tjevele Jesucristo.

Más 'ücj Jesús mozopan la nuc patja Jesús jac'.

35 Jesucristo tjevele wa:

—Napj ca mis nun mpe; p'a jawas ca ncuwis. Lovin la ma nucú niswa ca ncuwis. Lovin la müjí nu tjiyyütüj. **36** Mozopan jis patrón la nuc jinwá t'as nun. Jis patrón tjemey, tjowaya jinwá napj. Mozopan jis patrón ncuwim, mpes la nuc. Jupj jac' na, ca mveles: 'Jun tjecjyoltse jun vilicj', ne leñ way yupj ca jun ncjoltsecj. **37** Jis patrón tjac' na, mozopan po 'ücj jisas nsem la nuctsja yupj custjay. Po 'ücj jisas nsem yupj newa lajaytsja yupj tjiyyü'tá. Nin jinwá la müjí nun. Nun jis patrón la p'a jis patrón jin tulucj. Jupj ca pasal 'üsüs la mijis yupj jomozopan mpes, yupj lajaytsja yupj tjiyyü'tá. Jis patrón 'ücj ca la mijis jis ma'ayas jis la las. Jis müjü'tüs ca majatjum yupj. Ncuwim yupj,

jis ma'ayas jis la las. Napj tjacuwis na, nin p'iyá ca la mejay napj nun mpes. T'üç' niná.

38 "Nun napj namozopan. Ma solejé 'ona ncuwis napj. Püste culupwen nt'a ncuwis ca nacj. Nasa jyawca na ncuwis ca nacj. Nun newa la nu nucú napj cuwis na, po 'üçj nujisas nsem nun. **39** Nusin tji'yüsa niná: nun ma solejé 'ona ncuwis napj. Nin p'iyá yom ne'aj wo ma seletsja 'ona ncuwim pwequepj, mpes tjejyá, ma tjejyama yupj wo. Tjejyá na, pwequepj tjac', wama tjemey, tüpweca. Ma nin la müjí nun, yom tjejyá jinwá. **40** Nun la ntjunucú, lovin la tjüjí napj nu tjijyütütj. Napj cuwis na, nun ma ca jus nlayé niná jawas jyawca na ncuwis. Nun ca nujola nsem napj ma ca ncuwis custjay –tjevele Jesús.

41 Pedro tjevele Jesús lal:

—Nejepa ¿ncu ncupj p'in qjuisin 'yüsa lejay jipj, parábola niná mpes? ¿Ncu pjü sin 'yüsa lejay wa nin tjevelen mpes?

42 Qjuis Jepa Jesús tjevele:

—Niná velé pjü way nomozopan 'üsüs witjacj jis lal.

P'a parábola tjevele wa yupj yupj jomozopan sin po'ó. (Sin tji'yüsa lis tjiji ca 'üsüs tsji' la mijicj yupj mpes, yupj leñ na.) Ninana yupj tjevelá:

—¿Ncu mozopan 'üsüs way nun? Napj ca mvelé mozo 'üsüs way po'ó. Niná mozo la tjiji yupj patrón tjijyü'tá. 'Üsüs way si 'üsütsja yupj. Mpes yupj patrón la tjiji mozo niná jepa tepyala la p'a mozopan jis lal. Tjevele ca jis ma'ayas jis ve yupj jalá na. **43** Yupj patrón leñ na, jomozo niná newa 'üsüs liji. Yupj patrón wo nt'a tjac' na, ca nucus yupj jomozo

pjü la tjiji jupj tjevelá. Nin mpes 'üsüs ca mpalas mozo niná. ⁴⁴Jupj patrón ca mveles mozo niná ca pjü majamas jupj juts'a'á popé. T"üç' niná.

⁴⁵ "Mozo ma 'üsüs liji, p'a casá ca nsem jupj lal. Jupj patrón püs way leñ ca nacj. Mpes jupj mozo jola: 'Napj patrón ma 'ucuy quinam'. Malala liji jupj ca nacj. Si süpü mozopan p'a witjacj, niyom nepenowá, nequem nepenowá. Pajal püné lyaja, pajal püné mü'ü 'ots'ipj. Myona jupj. ⁴⁶ P'a jawas ncuwim jupj patrón. Mozo ma li nucú na ca ncuwim jupj. Ma ca jus nlayers jupj ca ncuwim quinam. Jupj patrón pajal ca cus ntülüs mozo niná, malala la tjiji mpes. Jupj patrón lovin nin liji mozopan malala jis lal, yupj ma la tjajay jupj tjiyu'tá. ⁴⁷ Jupj mozo seletsja tsjan jostsja jupj patrón. Jupj sin nin ma nin la tjiji, mpes jupj patrón yumüçj nsüpüs ca jupj. ⁴⁸ Mozo p'a wa ma selé tsjan jos jupj patrón ca nacj. Malala liji wa jupj ca nacj. Malala la tjiji mpes jupj patrón tsjicj way p'in ca cus ntülüs jupj. Tsjicj way p'in ca nsüpüs jupj, ma seletsja mpes. Nin p'iyá Dios lal. Dios pülcj jas tji'yüsa la tjiji jomozá, jos wa jomozo niná pajal 'üsüs tsji' liji jupj mpes. Dios pajal cus tjepl'ya'sa jomozo 'üçj tsji' la mijis jupj mpes, Dios jos mozo niná pajal 'üsüs ca tsji' la mijis jupj mpes –nin tjevele Jesús.

Pjü ma ca nin p'iyá yola Jesús po'ó.

(Mateo 10.34-36)

⁴⁹ Jesús tjevele wa:

—Napj tjacuwis la veles pjacj t'üç' nin liji Mpapay Dios jos jin. Napj velé 'awa jinwá ca nsem. Pajal 'üçj najas nsem napj, t'üç' la tjejay nam.

⁵⁰ Mpapay jos mwalá way malala ne palá, mpes po najas leň way ca nin ma palas, jupj jos jin.
⁵¹ ¿Ncu nujola napj tjacuwis pjü nin p'iyá yola lis mejay nosis nt'a? Nin tulucj. Ca p'a casá yola nsem, napj tjacuwis mpes. (Nepénowa ca mponecj napj lal. Nepénowa ca ma mponecj.) ⁵² Jis wa pjani nt'a, p'a casá yola nsem nepenowá p'a jilal. Jis wa nt'a cínguiya ne'aj patja, cont'e ca mponecj ca nacj; mat'e ma ca mponecj. Mpes mat'e ca p'a casá yola nsem cont'e jis lal. Nin ca nsem quinam. ⁵³ Nenéyawa popay ma ca nin p'iyá jola jatjam lal; jupj jatjam ma ca nin p'iyá jola popay lal. Nenéyawa jamay ma ca nin p'iyá jola jucucus lal; jupj jucucus ma ca nin p'iyá jola jamay lal. Nenéyawa pwisam ma ca nin p'iyá jola jupj nuera lal; jupj nuera ma ca nin p'iyá jola pwisam lal.

Más 'üçj pjü way Dios lal javelepj yupjjisas yupj ma ca jola nsem yupj malala la tajay.

(Mateo 16.1-4; 5.25-26; Marcos 8.11-13)

⁵⁴ Jesús tjevele wa pülücj 'a jis tjimyula jilal:
 —Mol tjac' na t'yaja mo'ó, nun leň way welé:
 'Nasa majawus ca', ne nin pyala. ⁵⁵ Nin p'iyá lüpjü jac' na sur mpe, nun welé: 'Quina ca pajal ma'awus', ne nin pyala. ⁵⁶ Tsjun po'ó 'üsüs lo palá nucú, nosis 'üsüs lo palá nucú wa, mpes nusin 'yüsa tsjan ca mpalas. ¿Tsjan mpes ma 'üsüs lo palá nucú tsjan pyala quinam, mpes ca nusin mü'üsüs tsjan liji Dios? Nun welé nun queel nusin 'yüsa Dios po'ó. T'üç' tulucj. Mpes ma nusin 'yüsa tsjan liji Dios quinam nun nt'a.

⁵⁷ "Nujola t'as tsjan más 'üçj Dios lal ca nun la müjí quinam. ⁵⁸ Leň way la müjí niná. Ma nin lojí,

malala ca nsem, niná napj velé jinwá ca nsem. La p'a quelel t'ya vele jipj po'ó jepa lal ca nacj. Nin jele t'as ca 'üçj la mijin jupj lal quinam, jupj ma nin tjevele na p'in. Ma nin lejay, jupj ca mim jipj lal juez wolap'aá. Nin mpes ca cyapj ntülüs. Ca mveles jupj auxiliar ca mya manus cawilta mo'ó.

⁵⁹ Juez ma wa ca jin majamas ma pjü way jaylacj la tjejay nas, jupj la tjemyona jin p'iyá. Pjü way jaylacj la mijin. Niná t'üç' way —tjevele Jesús.

13

Más 'üçj pjü way pajal yola malala la tjajay. Más 'üçj Dios jos jin lajaj.

¹ Locopyaya nepénowa tjiquil Jesús nt'a, tjowelepj malala jis tepyala Galilea mo'o tapatja nepenowá. Dios wo nt'a tjl animal jis la 'ünan, jis la 'ayas Dios mpes. Nin lajaytsja na, Pilato tjac', jis tji'yü'na yupj, mpes jis 'as la tjiwyuca animal jis 'as lal. Nin tjowelepj yupj Jesús lal. ² Jesús jis wala tjevele: “¿Ncu nujola más malala nyuca la tjajay yupj la p'a wa Galilea mo'o tapatja jilal, mpes malala jis tepyala yupj? ³ Nin tulucj. Pajal nujola t'as nun p'iyá malala nyuca la tjüjí wa. Dios jos jin la müjí quinam. Ma nin lojí, nca'liqué ca nun yupj jinwá. ⁴ Siloé nt'a, wosis pajal campanya torńca jis capaná tneyaca niyom diez y ocho casa'á, mpes tecya'lirí. ¿Ncu nujola más malala nyuca la tjajay yupj la p'a jilal, Jerusalén nt'a patja jilal? ⁵ Nin tulucj. Pajal nujola t'as nun p'iyá malala nyuca la tjüjí wa. Dios jos jin la müjí quinam. Ma nin lojí, nun nca'liqué wa ca, yupj jin p'iyá”, tjevele Jesús.

6 Parábola mpes sin tji'yüsa lis tjiji wa niná. Nin tjevele jupj: "Yom pjaní yo higuera sínetsja yo witjacj sine nt'a. (Higuera wolas 'ücj la pis.) Locopyaya yom niná tjac' jupj higuera nt'a, jupj wolas la tepyala. Cjuwá waytsja jupj. Lo valas po'ó, mop'in cjuwá. **7** Mpes jupj tjevele jomozo lal: 'Año cont'e yo wolas la tjinyuctsja napi. Cjuwá. Mpes ca mojocj jupj. ¿Tsjan mpes jupj sin ntojom nínawa momas?' **8** Jupj jomozo ma jostsja jupj ca nin la mijis. Mpes jupj wola tjevele: 'Niswa 'in la 'unyuca así 'otoñ yon año pjaní. Yon t'asiyú ca jay mojocj momas, lu'luy ca la mejay. Vaca pwiya'a ca t'asiyú mo'onsó más 'ücj mvalas. **9** P'a año tjejyawca na, pajal 'üsüs mvalas ca nacj. Ma velam, 'ücj le jocj.' " Nin tjevele Jesús. (Mpes sin tji'yüsa lis tjiji nin p'iyá ca nsem yupj jis lal. Ma 'üsüs lajay Dios jos jin, malala ca jis mpalas.)

Quepj palá pwi'tje jin wínetsja. Jesús tji'yü'sa la tjiji jupj.

10 Sábado pjaní, nin jawas judiopan ma tsji' lajay na, Jesús sin 'yüsa la síjitsja yupj. Wa nt'a, judiopan 'a si mulú nt'a, sin 'yüsa la síjitsja jupj. **11** Quepj malala jos tjac' wa ne'aj. Palá palá pwi'tje jin wínetsja. Año diez y ocho nas ma polel se t'antsja jupj. Lapanen malala jos la tjiji, mpes nin tepyala. **12** Jesús jus tjinyuca na, la tjemyona tjac'. Tjevele jupj lal:

—Jipj 'i tjü'ü'sa quinam.

13 Jesús po la tje'yot'a quepan, ne leñ way tji'yü'sa. Jas t'yantsja tepyala quepan. Tjevele tjüwü'i Dios lal, 'üsüs tjevele Dios po'ó. **14** Nin tepyala na, jepa pjaní wo nt'a ts'i tji'ina jupj. Jesús

tji'yü'sa la tjiji sábado na, mpes ts'i tji'ina. Jupj jólatsja malala Jesús 'yü'sa liji sábado na, israelpan ma tsji' lajay jawas. Mpes jepa niná tjevele la p'a jilal ne'aj:

—Jyawca séisiya 'ücj tsji' lijicj. Nin jawas nculá nu mü'ü'süs la mijis. Po ma nculá nu mü'ü'süs la mijis sábado na.

¹⁵ Jepa nin tjevele na, qjuis Jepa Jesús yupj wola tjevele:

—Malala way nun. Nun welé napj malala, quepj pjaní cus tjep'yacj mpes sábado na. Nun lovin jis capj p'o'sá nun jis animalpan sábado na. 'Ücj nun lal nin lojí sábado na. Nun jis buey tsyu'pa tonça lyaja na sábado na, nun pjü 'osocté, monú yupj 'üsü mo'ó, ca mü'üm yupj sábado na. Nin p'iyá lojí nun jis soysoy mpes. ¹⁶ Quepj más 'üsüs vaca lal. Quepj niná Abraham püna tüpü'ü popa p'iyá yupj. Satanás tsyu'pa quepj niná, mpes malala jos tepyala. Año diez y ocho newa tsyú'patsja yupj. Mpes 'ücj la soc sábado na.

¹⁷ Jesús nin tjevele na, yupj enemigopan jis tje-myayca. Pjü ne'aj tyatja 'ücj jisastsja pajal, Jesús pajal 'üsüs la tjiji mpes.

Ma pjü way Dios jisas, Dios mpes 'a si mulú sin popé.

(Mateo 13.31-32; Marcos 4.30-32)

¹⁸ Mpes Jesús tjevele:

—¿Tsjan ca mpalas Dios si jütüta jis lal? Parábola ca mvelé napj, nusin la 'üsüs la mejay tsjan ca mpalas. ¹⁹ Mostaza setel jinwá ca nsem. Yom mostaza sine 'amá mo'ó, yupj sine nt'a. Setel niná tsjicj way pajal. Locopyaya setel tecyojo, t'yüna,

pajal püné tepyala. Yo püné tepyala jupj, setel tsjicj way. Püné na, tsipyaya tjiquil, jis tsintsil la tjajay yo jay nt'a. (Nin p'iyá ca nsem Dios si jütüta jis lal.)

20 P'a wa nin p'iyá tjevele Jesús:

—¿Tsjan ca mpalas Dios si jütüta jis lal? P'a parábola ca mvelé napj, nusin la 'üsüs la mejay tsjan ca mpalas. **21** Levadura jinwá ca nsem. Quepj levadura tyá'atsja. Harina medida cont'e lal la süpjütj la tiji jupj, pan la tiji. Levadura mpes pjü jis t'yüna harinas. Nin p'iyá ca nsem Dios si jütüta jis lal —nin tjevele Jesús.

Quina p'in 'ücj Dios ts'uyupj se palá gentas. P'a jawas ma ca polel nin la mijicj.

(Mateo 7.13-14, 21-23)

22 Jesús newa jámatsja Jerusalén nt'a, mpes nepénowa patja jin jámatsja, jis wa pjaní pjaní lejeñ jin jámatsja. Ne'aj ne'aj tjemey. Yupj tapatja nt'a lovin sin 'yüsa la síjitsja. **23** Ne'aj patja popa pjaní la tji'yüa jupj lal:

—Nejepa ¿ncu pjaní way p'in ca Dios lal mpatjam, jupj perdonar lis tiji mpes?

Jesús tjevele yupj jíjal ne'aj:

24 —In tjajama nin p'in la müjí napj velé jinwá. Niná napj velé jun vilicj la'í way jinwá, 'ücj la winin la püt'üs Dios lal. Pülucj ca quelel mpatjam Dios lal ne ma ca polel mpatjam jupj lal. **25** Dios wo jun vilicj jun cjol jinwá quinam. Ts'ac' p'a wa jun t'yolon ca nsem. Jupj jun t'yo'na na, nun ma ca polel ne'aj la winin la püt'üs jupj lal. Nun nepenowá ca quelel mpatjaqué jupj lal, ne ma ca polel la müjí. Nun nepenowá ca mvelé Dios lal: 'Jipj cupj qjuis Jepa. Jun tjecjyoltse, 'ücj qjuis la

winin.' Pajal ca la moná, newa ma ca polel ne'aj la winin la püt'üs jupj lal. Jupj ca mveles nun lal: 'Ma selé ca'aj mpe tjuculá nun. Nun ma ncapj cořicó.'

26 Nin mpes nun ca mvelé: 'Püna tjelyajacj jipj lal. Tjimyüsiquecj jipj lal. Jipj sin 'yüsa la tjejay cupj pyatjaquecj nt'a.'

27 Newa ca mveles jupj: 'Ma selé ca'aj mpe tjuculá nun. Nun ma ncapj cořicó. Lowa napj mpe. Nun pjü way malala nyuca lojí.'

28 "Nun ca su nucú Abraham, Isaac 'ots'ipj, Jacob 'ots'ipj, pjü profetapan 'ots'ipj Dios jyü'ta nt'a. Yupj ne'aj ca majatjum. Nun ca pje'á lüjüqué, mpes nun lüjüqué nt'a yümüçj ca la mpuyú. Nun ca wis jas nqui'lí, pajal ts'u 'inyá mpes.

29 Pülücj ca ncul p'a nepé, majatjum jis la las Dios jyü'ta nt'a. Tsiquin mpe ncul wa, t'yaja mpe ncul wa, norte mpe ncul wa, sur mpe ncul wa.

30 Nujola t'as: nepénowa más 'in malala lajaytsja más leñ way 'üsüs ca jis mpalas Dios lal. Nepénowa más 'in 'üsüs lajaytsja más costa way nsem 'üsüs se palá yupj Dios lal —nin tjevele Jesús.

31 T'üç' tjevele na, fariseopan nepénowa tjiquil, tjowelepj Jesús lal:

—Jutja quiyam jipj quelel jaytsja nt'a. Herodes quelel 'i 'ünana. (Herodes jepa pünetsja Galilea mo'ó.)

32 Mpes Jesús yupj jis lal tjevele:

—Herodes joyomac' jinwá jupj. 'Ücj jos li tsuwile. Lowa, nun ca mvelé jupj lal napj newa tsji' lejay. Yacjaj, ya 'ots'ipj ca pje'á la nts'i lapanenpan, ca jis mü'ü'süs lis mejay malala jisas. Yaya sipé leñ way ca ncawajas tsji' lejay.

33 Newa yacjaj, ya 'ots'ipj, yaya sipé 'ots'ipj ne'aj ca mis Jerusalén nt'a. P'a

nt'a ma polel jis la ca'lin profetapan. Nin mpes más 'ücj ma pats' napj Jerusalén mo'ó.

34 "Nun Jerusalén nt'a potjaqué, profetapan su 'ü'ná lovin. Pe lo ts'iyaná Dios sin tjejyama jilal, su 'ü'ná yupj. La pülucj napj quelel 'a nusí mulutsja nun napj nt'a. Castlyaj jupj tsjictjacj se t'olona, nin p'iyá quelel lejaytsja nun jilal. Nun ma jisastsja lovin. **35** Nusin tjü'üsüs niná. Dios ma nucopj cyoñica quinam nun potjaqué nt'a. Napj ca mis quinam nun mpe. Nun ma quelel la nojí na, ma ca nus nucú. P'a jawas p'a casá nujola ca nsem nun. Nun ca mvelé napj nin po'ó: 'Dios pajal 'üsüs ca la mijis jipj mpes. Dios mpes velen jipj, Dios ne cupj qjuis Jepa Püné.' Nun tjowelé na, ca niswa ncuwis nun nt'a. T'üç' way ca nin nsem –nin tjevele Jesús.

14

Jesús tji'yü'sa la tjiji yom pajal t'yünt'ünü.

1 Sábado pjaní Jesús tjemey fariseo wo nt'a las. Fariseo niná jepa waytsja fariseopan jilal. Fariseopan p'a wa nepenowá tyatja wa jupj wo nt'a. Pajal tjunuc yupj 'oyn nyuca la mijis Jesús; judiopan ma tsji' lajay sábado na. **2** Ne'aj yom malala jos tjá'asa Jesús wolap'a'á. Pajal jas t'ünt'üntsja jupj, malala jostsja mpes. **3** Mpes Jesús tjevele niyom jilal, Moisés popel salejeptsja yupj nepenowá, fariseopan nepenowá:

—Sábado jawas ma tsji' lijicj cupj. ¿Ncu Moisés popel vele 'ücj 'yü'sa lijicj sábado na? ¿Ncu malala nin lijicj?

⁴ Ma lal tjowelepj yupj. Jesú斯 ntjü'i'le malala jos, tji'yü'sa la tjiji yupj. Tji'yü'sa na, Jesú斯 jas tjejyama yupj. ⁵ Tjemey na, Jesú斯 tjevele niyom jilal:

—Nun jis soysoy 'üsü campwila mo'ó tjejyaca na ¿ncu ma leñi way pje'á la nts'iyá yupj sábado na 'ots'ipj? ¿Ncu ma nin lojí nun jis buey mpes wa?

⁶ Yupj ma salejeptsja tsjan wola cüvelecj Jesú斯 lal.

Jesú斯 tjevele más 'üçj ma püné jin yola yupj p'iyá.

⁷ Jesú斯 tjinyuca nepénowa más 'in 'üsüs nt'a lis t'apj la 'osos, noypan jatja nt'a. Yupj tjiquil wa jis la las fariseo wo nt'a. Mpés parábola tjevele Jesú斯; sin 'yüsa lis tjiji más 'üçj ma püné jin yola yupj p'iyá. Ninana tjevelá:

⁸ —Ca nacj jemica pülcj way tya'a la las, ne jipj lal tjevele la cuwis la las. Nin liji na, po ma la nt'an jipj más 'in 'üsüs nt'a la 'osos, noypan jatja nt'a. Ca nacj p'a wa más püné jipj lal 'ucuy wa. Jemica yupj lal tjevele wa la cuwis yupj. ⁹ Mpés jemica ncuwim jipj nt'a, ca mveles: 'Jipj jac' nt'a ma'ayan ma'ajam niná yomen'. Mpés jipj ca mim, ma'ajam p'a nt'a. Más malala nt'a nsem pjü jilal jipj jac' nt'a. Mpés pjü ne'aj ca nucucj püné tulucj jipj, ne jipj ca pajal mya maycas. ¹⁰ Mpés p'a casá ca la mijin. Jemica jipj lal vele la cuwis la las, jipj ca mim, ma'ajam sillá más malala nt'a ne'aj. Mpés jemica ca mveles jipj lal: 'Najamica, was, nt'i'isa más 'üçj nt'a'. Mpés pjü ne'aj ca nucucj püné way jipj yupj lal. ¹¹ Nun popa pjaní püné jin jola yupj p'iyá, Dios ca tsjicj way la mijis yupj. Tsjicj jin jola yupj p'iyá, Dios más püné ca la mijis yupj.

Jesú斯 tjevele yom 'üsüs liji cjuwá jilal, Dios ca 'üsüs la mijis yupj lal 'ots'ipj.

12 Jesú斯 tjevele wa yomen lal, yom niná jupj la tjevele la cuwis. Tjevele:

—Jipj pülüçj lejay na pülüçj jis la las, lots'ac' culupwen nt'a já'asa na ca nacj, püste na ca nacj, po ma lovin ca mvelen jis la cuwis jemicapan p'in. Ma lovin ca mvelen jis la cuwis pyülüçpan p'in. Ma lovin ca mvelen jis la cuwis jepeypan p'in. Ma lovin ca mvelen jis la cuwis pülüçj jatatj p'in, ne'aj patja sin popé. Yupj 'üçj mvelecj la cuwis wa jipj, yupj jis wa nt'a. Yupj polel 'üsüs lajay jipj lal, jipj 'üsüs lis tjejay mpes. **13** Mpes po ma nin la mijin jipj. Pülüçj lejay na pülüçj jis la las, jipj ca mvelen jis la cuwis jis t'emel cjuwá. Ca mvelen jis la cuwis jis más tulucj, jis tecj tulucj. Ca mvelen jis la cuwis ma polel jil. Ca mvelen jis la cuwis yun tulucj. **14** Cjuwá yupj. Yupj ma polel 'üsüs la mijicj jipj lal, jipj 'üsüs lis tjejay mpes. Mpes Dios p'iyá ca 'üsüs la mijis jipj mpes. P'a jawas Dios ca sin müjünsüs 'üsüs witjacj, tecya'lin sin popé. Lovin ca mpatjam Dios lal. Dios nin liji na, jupj ca 'üsüs la mijis jipj lal, jipj 'üsüs lis tjejay mpes.

Israelpan pülüçj ma ca mpatjam Dios lal. Pülüçj way israelpan tulucj ca mpatjam Dios lal.

(Mateo 22.1-10)

15 Jesú斯 lal tjálá popa pjaní tjapjaca wa Jesú斯 tjevelá. Tjapjaca na, tjevele Jesú斯 lal:

—Dios ca pülüçj jis la las la mijis jupj jyü'ta nt'a. Tsjay ca 'üsüs nsem ne'aj jalá jis lal.

16 Jupj nin tjevele mpes, Jesú斯 jas tji'yüsa la tjiji pjacj ca nlajas ne'aj. Parábola niná tjevele jupj:

—Yom pjaní pajal pülüçj la tjiji jis la las, pülüçj jilal tjevele jis la cuwis. **17** Jupj quelel lyájatsja

na, jomozo jas tjejyama la veles yupj jilal: ‘Nculá quinam. Nasa 'ücj la tjejay nu lo las.’ ¹⁸ Mpes jomozo yupj nt'a tjemey. Mop'in yupj pjü way nin p'iyá tjowelepj ma polel jiltsja. Mwalá way yupj sin popé tjevele: “Amá jaylacj la tjejay napj. Quelel jum nyuc ca 'ücj nacj. Ma nin jele t'as ma jum.” ¹⁹ P'a wa tjevele: ‘Buey diéziya jaylacj la tjejay. Mpes quina ca mis nyuc 'oyn nyuca lejer. Ma nin jele t'as ma jum.’ ²⁰ P'a wa tjevele: ‘Tjawayis quinam, mpes ma polel jum’. ²¹ Mpes jomozo jupj patróñ nt'a tjemey niswá. Tjevele patróñ lal tsjan tjowelepj yupj. Mozo tjevele tjapjaca na, ts'i tji'ina jupj. Tjevele jomozo lal: ‘Leñ way pülüçj patja nt'a jutja. Ne'aj jümüçj la püné nt'a, jümüçj laí nt'a wa, gente la mpalan jipj. Pülüçj patja nepé jis lal ncuwim jis t'emel cjuwá jis lal, jis mas tulucj jis lal 'ots'ipj, jis tecj tulucj jis lal 'ots'ipj, yun tulucj jis lal 'ots'ipj, ma polel jil jis lal 'ots'ipj. Jis lal ncuwim pjü.’

²² ”Locopyaya jomozo tjac' niswá. Tjevele: ‘Napj la tjejay jipj ntijijütütj. Newa leñ nepenowá mesa nt'a.’ ²³ Mpes jupj patróñ tjevele mozo lal: ‘La nt'a patja nt'a jutja. Ne'aj ca lis mpalan jümüçj püné nt'a, jümüçj laí nt'a 'ots'ipj. Lis tjemyona ncul, pajal pülüçj nlawuñ nawá nt'a. ²⁴ Mwalá jilal tjevelé ma ca nlajacj napj la tjejay jis la las. T'üç' way.’

Nasa t'üç' tjevele parabolas Jesúś.

*Ma quelel jatja jama jupj juts'aá mpe, ma polel si 'üsü Jesúś lal.
(Mateo 10.37-38)*

²⁵ P'a jyawca na, pajal pülüçj sa coñtsja Jesús. Jupj la nujuya, jis wala tjinyuca, tjevele yupj jis lal: ²⁶ "Najas napj lal japon más quelel la najay pjü jis lal. Ma ca nin yola nsem ncu 'üçj niná jis papay lal. Ma ca nin yola nsem ncu 'üçj niná sejamay lal. Ma ca nin yola nsem ncu 'üçj niná sejats'om lal. Ma ca nin yola nsem ncu 'üçj niná jis ts'uyupj jis lal. Ma wa ca nin yola nsem ncu 'üçj niná yupj jis pülüçpan jis lal. Ma ca nin yola nsem ncu ca malala jis mpalas, nca'liñ ca nacj, yupj ncapj jacoñ mpes. Yupj niná mpes nin yolá, ma polel napj discipulopan nsem yupj. ²⁷ Ma jisas malala se palá, napj discipulopan tulucj nsem yupj. Najas yupj nin p'iýá lajay, napj lejay jinwá. 'Üçj napj lal malala ne palá. 'Üçj napj lal ni pü'i cruz po'ó. Yupj ma quelel lajay napj lejay jinwá, napj discipulopan tulucj nsem yupj. ²⁸ Nujola t'as costa way ncapj coñcó. Nujola t'as ncu t'üç' way quelel ncapj coñcó. Nun popa quelel si jünsa wosis pajal püné, mwalá way'etjele, sin pyaca nol jaylacj si jünsa wosis. Jola ncu t'üç' t'emel la cawajas la jünsüs wosis. ²⁹ Ma nin liji, tyoca, si jünsa tsjomis la p'in ca nacj. Nin la tjihi na, ma polel cyawaja wosis ca nacj. Mpes pjü tjunuc nin la tjihi, pjü la mpjüts'ünüçj ca jupj. ³⁰ Ca mvelecj: 'Jupj quelel jas tjiyyünsa wosis, newa ma polel pjü tecyawaja jupj'.

³¹ "Nin p'iýá jepa püné lal. Jupj quelel jama jupj militarpan jilal ca nacj. Quelel le palana p'a wa lal, jupj militarpan jilal. Wine secj p'in, 'etjele jupj, jola nsem ncu 'üçj le palana p'a jepa lal. Jola nsem militarpan diez mil si manuna ca nacj. Jepa p'a wa militarpan veinte mil si manuna, más pülüçj

witjacj yupj yupj militarpan jilal. ³² Jupj más püné tulucj, yupj ca sin majamas auxiliarpan nepenowá p'a jepa nt'a. Custjay pajal campa tońca p'a, ca sin majamas, ca yupj lal la mü'üyacj 'onin ne 'ücj jis la püt'üs, ma la mpa'nacj. ³³ Nin p'iyá nun jis lal. Nujola t'as costa way ncapj coñcó. Nun ma nin nujola pjü way nun nuts'a'á Dios juts'a'á, napj discipulopan tulucj nsem nun.

³⁴ "Sal 'üsüs way. (Sal mpes ts'yuca pwisis, ma malala mpalas, ma mojo yupj.) Nin tulucj sal ma wüjü na. Sal ma wüjü na, ma polel wüjü lajay yupj. ³⁵ Ma wa 'yü'sa liji momas abono jinwá. Ma wa 'yü'sa liji abono 'amá la ts'uc. Na'aj la ts'i p'in. Nin p'iyá nun jis lal. Sal 'üsüs jinwá t'as nun", nin tjevele Jesús.

15

*Jesús sin tji'yüsa lis tjiji Dios quelel liji pjü gente.
(Mateo 18.10-14)*

¹ Pülücj 'a jis tjimyula Jesús nt'a. Yupj nepenowá impuesto jaylacj jat'anquepj pájtatsja. Jupj nt'a tjiquil wa p'a witjacj malala nyuca lajay. Quelel pjyacańtsja Jesús tjevelá. ² Nin mpes fariseopan tülü way tjowelepj Jesús malala. Nin p'iyá tjowelepj niyom p'a wa, Moisés popel sin 'yüsa lajay. Tjowelepj: "Yom niná 'ücj jos jiquil malala nyuca lajay. Lyaja wa yupj yupj jis lal."

³ Yupj nin tjowelepj, mpes Jesús parábola tjevele yupj jis lal. Sin 'yüsa lis tjiji Dios jos pjü ca cus ncoñcocj yupj. Ninana tjevelá: ⁴ "Nun popa pjaní oveja cien tya'a yupj ca nacj, pajal pülücj. Pjü way jos yupj. Pjaní leñ tjevyala na, yupj ca mim la

mpalas yupj. Oveja noventa y nueve pjü lyawuň tsjutsj jalá nt'a. Pjü lejeři ca mim yomen. Oveja pjaní jus tjinyuca nas ca la mpalas. ⁵ Jus tjinyuca nam, 'üçj jos nsem pajal. Oveja ca jüpüs mpüntüs, ntjamas. Wo nt'a ca mim. ⁶ Jus tjevyanta na wo nt'a, ca 'a jis mulus jomicapan, la p'a wa ne'aj patja ca 'a jis mulus wa. Ca mveles yupj jilal: 'Üçj nujisas t'as napj lal. Napj oveja leřtsja, jus tjinyuc quinam.'

⁷ "Nin p'iyá Dios lal —tjevele Jesús—. Pülüçj 'üsüs Dios lal ca nacj, noventa y nueve ca nacj. Yupj püna la tjaxay 'üçj newa lajay yupj. Ca nacj yom pjaní way p'in malálatsja. Locopyaya jola tepyala malala nyuca la tjiji. Dios jos jinwá quelel liji quinam. Dios pü'ü nt'a más 'üçj jisas nsem jupj mpes, pülüçj 'üsüs witjacj jilal."

⁸ Jesús p'a parábola tjevele quinam. (Newa sin tji'yüsa lis tjiji Dios pajal quelel liji gentas.) Nin tjevele yupj: "Quepj t'emel c'a diéziya ty'a ca nacj. Pjaní palá yaca, ne ma si nuc ca nacj. Nin tepyala na, t'üç' way 'iyó si müjü, lepa yupj. Ca wa la majapjunus, ca la mpalas yupj t'emel. Jus tjinyuca nas ca la mpalas. Lovin nin lajay nequem. ⁹ Jus tjinyuca na, 'a jis mulus ca yupj jomicapan, la p'a wa ne'aj patja 'ots'ipj. Jupj ca mveles yupj jilal: 'Üçj nujisas t'as napj lal. Napj nt'emel palá tjevaca, ma si nuctsja, nasa jus tjinyuc.' Nin ca mveles yupj. ¹⁰ Nin p'iyá Dios angelpan 'üçj jisas yom pjaní way mpes, quepj pjaní way mpes. Malálatsja ca nacj yupj püná. Quina ma jos niná yupj malala la tjijá; 'üsüs quelel liji quinam Dios jos jinwá.'

¹¹ Jesús p'a parábola tjevele quinam. (Newa

quelel sin 'yüsa líjitsja Dios pjü quelel la siji.) Jesúś tjevele: "Yom pjaní, mat'e jatjampan yupj. ¹² Ts'ac' pjaní jatjam ppyapja tjevele popay lal: 'Mpapay, jipj quelel ne 'antsja jipj jits'a'á popé, quina ma 'en'. Mpes yupj popay pjaní pjaní jis tje'yaya jatjampan manas pjü yupj yuts'a'á. ¹³ P'a jyawca na, jatjam ppyapja pjü vender la tjiji yupj popay tje'yayá. T'emel lal pajal campa tjemey popay mpe. Tjemey nt'a malala nyuca la tjiji. Pjü jis tje'yaya t'emel. Tecyawaja.

¹⁴ "Pjü yupj juts'a'á cjuwatsja na, pjü cjuwatsja wa jis la las yupj tüpü'ü nt'a. Pues pjü cjuwatsja jis la las ne'aj. Mpes cjuwatsja wa yupj. ¹⁵ Tjemey yupj, yom ne'aj tüpü'ü nt'a. Quelel tsji' líjitsja yom mpes. Yom niná jas tjejyama yupj malana lyawuň nt'a, yupj ca jis ma'ayas jis la las. ¹⁶ Pajal vecj pé'etsja yupj. Malana jalá po jostsja wa yupj. Pjü 'aya secj yupj. ¹⁷ Locopyaya 'üsüs jola tepyala yupj. Yupj jólatsja: 'Mpapay jomozopan pülüçj si manuna. Pülüçj jatatj jis la las yupj pjü. Napj qui'a 'os, vecj ni pü'i. ¹⁸ Mpes ca nin müjünsü, ca mis quinam mpapay nt'a. Ca mvelé yupj lal: "Mpapay, malala nyuca la tjejay napj Dios lal, jipj lal 'ots'ipj. ¹⁹ Jetjam tulucj jinwá napj quinam. 'Üsüs tulucj napj jipj lal. Nin nt'a ma 'en tsji' la mejay, Mpapay. Jipj myozo nsem napj." ' ²⁰ Nin la tjiji yupj. Jas nisa, tjemey popay nt'a.

"Custjay campa wine p'in, yupj popay jus tjinyuca yupj. Popay po jólatsja malala tepyala jatjam. Ts'üequerené tjemey la nüjüsü yupj. Col tjevyala yupj. Po 'üçj jostsja jatjam tjac'.

²¹ "Jupj jatjam tjevele popay lal: 'Mpapay,

malala nyuca la tjejay napj Dios lal, jipj lal 'ots'ipj. Jetjam tulucj jinwá napj quinam. 'Üsüs tulucj napj jipj lal.' ²² Jupj popay ma nin jólatsja jumpj. Tjevele jomozopan jilal: 'Leñ way nin quip más 'üsüs way nca'á ma 'e, jas nqui'pá natjam. Anillo nca'á ma 'e, mos tjo'onsó. Zapato nca'á ma 'e wa, tsjom tjo'onsó. ²³ Vaca tsjicj t'ünt'ün ncumaná mü'ü'ná 'ots'ipj. Nlajam ca, pajal 'ücj qjuisas nsem. ²⁴ Natjam tepe'e jin nólatsja, newa pü'lü. Jupj leñtsja; jus tjinyuc quinam.' Nin tjevele popay, mpes 'ücj jisastsja pajal.

²⁵ "Nin tepyala na, jatjam mwalá tsji' liji nt'a tjá'asa jumpj. Yacjaya tjac' jumpj wo nt'a. Ne'aj p'in tjac' na jumpj wo nt'a, nepé jatül jin tjapjaca jumpj. Ne'aj bailar lajay jin tjapjaca jumpj 'ots'ipj. ²⁶ La tjemyona tjac' mozo pjani, la tji'yüya tsjan tepyala quinam. ²⁷ Mozo jumpj wola tjevele: 'Jitsipe tjac', mpes pyapay vaca tsjicj t'ünt'ün tji'yü'na jis la las. Jitsipe 'ücj pü'ü tjac' niswá pyapay nt'a, mpes nin la tjiyi jumpj.'

²⁸ "Mpes jatjam mwalá ts'i tji'ina. Ma quelel wama jámatsja. Yacjaya popay jus nleya pje'á tjá'asa jumpj, mpes tjemey, tjinyuca jumpj. 'Wama was, Natjam', tjevele. ²⁹ Jatjam mwalá ma jostsja. Jupj tjevele popay lal: 'Año pülcj lovin tsji' la tjejay napj jipj mpes. Lovin ntijjütütj la tjejay napj. Mop'in ma ntje'an cabro tsjicj la las, najamicapan jilal la las. ³⁰ Niná jetjam, malala nyuca la tjiyi. Jipj jet'emel pjü jis tje'yaya nequem malala witjacj. Jupj tjac' na, tji'yünan vaca tsjicj t'ünt'ün jumpj mpes.' ³¹ Mpes jumpj popay tjevele jumpj lal: 'Natjam, lovin napj lal püt' jipj. Pjü napj nats'a'á jipj

jits'a'a' wa. ³² Najastsja 'ücj qjuisas nsem quinam jetjam niswá tjac' mpes p'in. Tepe'e jin nólatsja, newa pü'ü. Leñtsja jupj, ne niswa jus ttinyucucj.' " (Parábola niná t'üç' tjevele quinam Jesús. Sin tji'yüsa lis tjihi Dios quelel liji wa malala witjacj.)

16

Más 'ücj Dios ts'uyupj pajal 'üsüs tsji' lajay Dios mpes.

¹ Jesús p'a parábola tjevele wa discipulopan jilal. Parábola mpes sin tji'yüsa lis tjihi más 'ücj 'üsüs lajay yupj jis t'emel lal Dios jos jin. Nin lajay, más 'ücj ca nsem yupj mpes, Dios nt'a jil na. Jesús tjevele: "Yom pjaní t'emel pülcj tyá'atsja, mozo tya'a watsja jupj, pjü jis lo jütütj jupj juts'a'a. Ts'ac' pjaní tjejayawca na, p'a wa tja' tjowelepj mozo niná po'ó. Tjowelepj mozo niná malala nyuca la tjihi, pjü jis tje'yaya yom juts'a'a. ² Mpes yom niná la tjemyona ncuwim jomozo, tjevele jupj lal: '¿Tsjan pjucj nin la tjejay jipj? Ca mvelen tsjan la tjejay napj nats'a'a jilal. Ca mvelen nol netj napj mpes, nol jis tje'yan napj mpes 'ots'ipj. Napj namozo tulucj ca nsem jipj quinam.'

³ "Mpes jomozo jólatsja: '¿Tsjan ca la mejay napj quepé tjum nam? Napj mpatrón nin jyama, mpes jupj jomozo tulucj ca nsem napj quinam. Ma polel tsji' lejay nampa yumücj. Niná ma lejay napj. Ma wa quelel mocj la cümon. Pajal ne mayca nin lejay. ⁴ Selé quinam tsjan ca la mejay. Ninana lejay mpes, nepénowa 'ücj jisas nsem napj pü'üs yupj jilal, jupj nin tjejayama na.'

5 "Mpes jomozo pjü lis tjemyona ncul level lajay, jupj patrón lal level la tjajay. Pjaní pjaní lis tjemyona ncul. Mwalá lal tjevele: '¿Nol level jipj napj mpatrón lal?' **6** Level liji tjevele: 'Cien tina level napj aceitas'. Mpes mozo tjevele jupj lal: 'Nca' pyapel, jipj cien level vele jupj. Nt'i'isa, pyapel seyasa tepyaca jipj, cincuenta ca level nsem jipj la p'in.' **7** Locopyaya mozo tjevele p'a wa lal, level liji watsja jupj. Tjevele: 'Ne jipj ¿nol level jipj?' Level liji tjevele: 'Cien carga level napj trigo'. Mpes mozo tjevele jupj lal: 'Nca' jipj pyapel, jipj cien level vele jupj. Pyapel seyasa tepyaca jipj, ochenta ca level nsem jipj la p'in.'

8 "Malala waytsja mozo nin la tjiji. 'Ücj tulucj jupj, mop'in jupj patrón 'üsüs pjac tjevele jupj po'ó, mozo 'üsüs nyuca jólatsja mpes. Dios ma jisas 'üsüs nyuca yola tsjan más 'ücj lajay yupj, p'a wa Dios ma jisas jilal. Dios ts'uyupj jaw nt'a patja jinwá yupj Dios mpes, newa ma pajal 'üsüs nyuca yola tsjan más 'ücj lajay yupj, p'a wa Dios ts'uyupj jis lal.

9 "T'emel 'üsüs tulucj, mop'in más 'ücj 'üsüs la müjí nun jis t'emel lal, Dios jos jin. Nin lojí, 'üsüs ca nu mpalas. Dios lovin ma jo' mpa'is 'üsüs la tjüjí. Mpes co'lique na, 'üsüs nsem. Potjaqué na Dios lal, Dios 'ücj jos nsem nun jilal 'üsüs la tjüjí mpes. Nin velé napj.

10 "Nun popa Dios jyü'ta jin liji pjaní way lal, Dios jyü'ta jin ca la mijis wa pülücj lal. Ma Dios tjijyü'ta jin liji pjaní way lal, ma wa Dios jyü'ta jin ca la mijis pülücj lal. Nin lovin. **11** T'emel tsjicj way pajal Dios lal. 'Üsüs tulucj. Mpes nun ma Dios jyü'ta jin lojí t'emel lal, jupj ma ca nu ma'ayas jupj juts'a'á 'üsüs

way, nun jis la jamas jupj mpes. **12** Nun ma jupj tjiyu'ta jin la tjüjí jupj juts'a'á lal, Dios ma ca nu ma'ayas tsjan nun nuts'a'á nsem.

13 "Nun ma polel lojí Dios jyü'ta jinwá, nun pajal t'emel nujos na. Nin p'iyá mozo ma polel tsji' liji niyom mat'e mpes nin jawas p'in. Mozo ma ca quelel t'üç' la mijis jupj patrón pjaní tjiyu'ta jinwá. Ma'ajapj tjiyu'ta jin ca quelel la mijis ca nacj. Nenéyawa ca cus ncoñicos mwalá way p'in. Ma ca jos nsem ma'ajapj. Nin p'iyá nun ma polel pajal nin nujola t'emel mpes, Dios mpes tsji' lojí na", nin tjevele Jesús.

14 Fariseopan nin tjepjyacañ na Jesús tjevelá, pajalla tjüpjüts'ün. Yupj pajal jisastsja t'emel. **15** Jesús seletsja nin tjowelepj yupj, mpes jupj tjevele yupj jis lal: "Nun welé gente jis lal nun p'iyá 'üsüs; mop'in malala nun. Dios selé tsjan t'üç' way nujola. Gente p'in yola nun pajal 'üsüs. Niná nun lojí pajal malala Dios lal.

16 "Juan el Bautista custjay ma tjac' na, Moisés popel to'atsja, profetapan tapac to'atsja wa. (Yupj pjü way tapac Dios mpes.) Po quina Juan el Bautista tjac' naya mpe, napj velé pülücj jis walap'a'á. Nin velé Dios ca müjü'tüs nosis nt'a. Pjü way po jisas ca Dios si jütüta popa jis mpalas yupj. Pjü polel lajay, pjü nin lajay, 'üçj jis la winin ne'aj.

17 "Newa ca nin mpalas Moisés popel vele jin, jupj niná tepyaca Dios tjiyu'tá. Dios lovin ma ca jo' mpa'is jupj tjiyu'tá. Tsjicj way p'in jo' pe'e tulucj. Tsjun po'ó ca ncawajas; mop'in ma ca jo' mpa'is Dios. Nosis ca ncawajas; mop'in ma ca jo' mpa'is Dios.

18 "Yom se jamá mim jats'om, p'a lal woya jupj ca nacj. P'a lal woya na, Dios ca mveles ma jats'om ne'aj mya'na jupj. Nin p'iýá jats'om lal woya lal. P'a yom jats'om lal woya, Dios ca mveles ma jats'om ne'aj mya'na jupj. Malala lajay p'in Dios lal", tjevele Jesús.

Más 'üçj Dios tjevele jin lijicj.

19 (Jesús sin 'yüsa la síjitsja más 'üçj pyonecj Dios Popel tjevelá, ne nin ca la mijicj Dios tjevele jin.) Nin tjevele Jesús: "Yom tüpü'ü, t'emel pülüçj tyá'atsja. Lovin jas tücüi'pe pü'lül je. Lovin pü'lül pülüçj jaylacj, po 'üsüs yustapj jas tücüi'pe jupj. Pjü jyawca pülüçj la las la tjiji, pülüçj tjelyaja jomica-pan jilal, mpes 'üçj jos tepyala jupj. **20** Ts'ac' pjaní p'a witjacj tjiquil jupj wo t'asiyú tjüwüçj jun vilicj nt'a, yom tüpüntüpj, tjal. Pjü cjuwatsja yomen. Lázaro lotsja jupj. Jüp'üy jas tüpwes püts'ey. **21** Pajal vecj pé'etsja. Quelel lyájatsja na'aj la ts'iya popé, yom t'emel pülüçj jupj ve palá tinca popé. Mop'in t'e'enca secj jupj. Más malala tepyala wa jupj. Tsjiyó witjacj tjiquil, jupj püts'ey tüpwis 'ots'ipj.

22 "Locopyaya nin pues cjuwá tepe'e Lázaro. Angelpan tjaman jupj Dios pü'ü nt'a. Ne'aj Abraham pü'ü wa quinam. Yomen t'emel pülüçj, tepe'e wa jupj, jupj 'a toctsja. **23** Malala nt'a tjemey jupj, 'awa püné mo'o tjemey. Ne'aj pajal 'aplijila tjá'asa. Ne'aj tjá'asa nepé Abraham pajal campa torńca tjinyuca. Jus tjinyuca wa Lázaro Abraham lal. **24** Jupj 'awa püné mpe yumüçj tjevele: 'Ncocoy Abraham, jele t'as malala ntepalá. Ncapj tjep'ya'sa. Jas tjejyama Lázaro napj nt'a, 'üsü mo'o le 'et'é, palá ts'yosa, ca

mpelam po la mo'ot'es, más 'in tsjo ca ma palas. Pasal 'aplijila napj 'awa mo'o jüs, mpes le mon.'

25 "Abraham jupj wola tjevele: 'Natjam, jele t'as nosis nt'a tüpüt' na, pülcj netj jipj pajal 'üsüs. Lázaro nt'ya malala waytsja. Quina 'ücj jos tepyala Lázaro; jipj pajal li piyun. **26** P'a nin p'iýá velé wa: ne'aj ts'entuna pajal campwila 'i jipj 'i napj. Mpes quepé quelel jil nun nt'a, ma polel jil. Nin p'iýá jipj jac' nepé, pjü ma polel jiquil wa cupj nt'a. Yoquin cjuwá', tjevele Abraham.

27 "Yom 'awa püné mo'ó, wola tjevele jupj: 'Nin mpes la 'e mon, ncocoy, jas majaman Lázaro, müjü'tün jupj napj mpülcpan nt'a ca mim.

28 Cínguiya mpülcpan napj. Lázaro ca mveles yupj jilal ca malala jis mpalas yupj, yupj malala lajay, napj lejaytsja jinwá. Jupj ma jama yupj nt'a, ca ncul wa yupj qui'á, malala nt'a, ca nacj. Nt'a po malala ne palá napj lovin.'

29 "Abraham tjevele jupj lal: 'Moisés tepyaca Dios tjijyü'tá. Jupj Popel jatatj yupj. Profetapan tapac püná Dios po'ó jatatj wa yupj. Más 'ücj yupj jis tjüjütütj jin la mijicj pyülcpan. Nin lajay, Dios ma ca jis capj ntüls yupj.'

30 "Yom 'awa püné mo'ó tjevele: 'Nin tulucj, ncocoy Abraham. Tepe'e jama yupj nt'a, yupj ca yola mpalas malala nyuca la tajay. Ma ca jisas nsem newa malala lajay yupj.'

31 "Abraham wola tjevele jupj: 'Ma jisas Moisés tepyacá, ma jisas profetapan tapac, ma wa ca jisas nsem jupj velá, yom püna tepe'e jas nisa, pü'ü niswá. Newa ma ca mponecj jupj velá.' " Nin tjevele Jesús.

17

*Más 'üçj lovin perdonar lijicj la p'a.
(Mateo 18.6-7, 21-22; Marcos 9.42)*

¹ Locopyaya Jesúz tjevele jupj discipulopan jilal:
—T'üç' way nepénowa malala nyuca lajay mpes
p'a witjacj malala quelel lajay wa. Malala ca jis
mpalas pajal, niná lajay mpes. ² Más 'üsüs nsem
yupj mpes la p'a pe püné jis men ntsu'pacj mvalacj,
'üsü püné mo'o ca la nts'iyacj, nca'liñ. Más malala
nsem yupj mpes yupj malala nyuca lajay ne ca
tsjicj pjaní malala nyuca la mijis wa, yupj la tjajay
mpes. ³ In tjajama.

"Jetjam malala nyuca la 'iji na, cus tjeve'le. Jupj
jola mpalas malala nyuca la tjiji ca nacj, ne ca 'üsüs
la mijis quinam. Nin la tjiji na, jipj ca mya 'ü'süs
jupj lal. Jipj ca perdonar la mijin jupj. ⁴ La siete
malala nyuca la 'iji ts'ac' pjaní ca nacj. La siete jipj
nt'a jac' wa, jupj vele jipj lal: 'Malala la tjejay jipj
lal. Ma ca nin la mejay quinam.' Nin liji na, jipj ca
mya 'ü'süs jupj lal niswá —nin tjevele Jesúz.

Dios lal japon 'üçj müjü'tüçj jupj mpes.

⁵ Apostolpan tjowelepj qjuis Jepa Jesúz lal:
—Qjuis capj tjep'ya'sa más 'üçj qjuis la pon jipj
velen.

⁶ Jupj tjevele:
—Tsjicj way p'in poné na, setel tsjicj way jinwá,
'üçj ca mvelé ts'oway lal: 'Tepyocja, 'üsü püné mo'o
'isine jipj'. Ne nun welé jin ca la mijis jupj —nin
tjevele Jesúz.

⁷ (Jesúz sin tji'yüsa lis tjiji 'üçj jajütütj Dios mpes,
jupj lal japon na.) Ninana jupj tjevelá:

—Nun popa pjaní jomozo tya'á ca nacj. Jomozo 'amá le tsjec ca nacj, oveja jyama ca nacj. Mozo tsji' liji mpe jac' na, ¿ncu nun popa ca mveles jomozo lal: ‘Leñ way was. Nt'i'isa la las?’⁸ Ma nin ca mveles jupj. Ca mveles jomozo lal: “Ücj la tjiji napj nla. Jin quip 'ulupela la mijin. Pjü najas jipj ca ma 'en lya na, mü'üs na wa. Yacjaya jipj ca nlajan wa, ca mü'üm wa.’⁹ Jupj ma ca mveles jomozo pajal 'üsüs, jupj tjijyü'ta la tjiji mpes.¹⁰ Nin p'iyá nun jilal. Nun napj namozopan. Pjü la tjüjí na Dios nu jyü'ta, nun ca mvelé: ‘Mozopan 'üsüs tulucj cupj. Qjuis tjijyü'ta la tjijicj la p'in, pjü mozopan lajay jin’ (—nin tjevele Jesús ca nin mpalas cupj jyü'tüçj na Dios mpes.)

Niyom diéziya jis tj'i'yü'sa la tjiji Jesús. Pjaní p'in tjevele tjüwüi'i nin la tjiji mpes.

¹¹ Jesús newa jámatsja Jerusalén nt'a. Galilea la nipj tjemey, Samaria la nipj tjemey wa. ¹² Nepénowa patja nt'a ne'aj p'in tjac' na, niyom diéziya la nyüjüsün jupj. Malala jisastsja pajal, jis pjoloc' tjamaja mpes. Mpes sin tjan nyüjünsün jupj. Ma quelel jacutsja malala jisas sin popé. ¹³ Campa mpe yümcüp tjowelepj:

—Jesús, qjuis Jepa jipj. Qjuis capj tjep'ya'sa, malala qjuis tepyala mpes.

¹⁴ Yus tjinyuca na, Jesús tjevele yupj jis lal:

—Sacerdotepan nt'a lowa nun. Yupj ca nujus nucucj, nun jis p'üy ca la mpalacj ncu malala lo nuc —tjevele Jesús.

Mpes tjal malala jisas. Custjay jiltsja na, jis tji'yü'sa yupj.¹⁵ Jus nlay jis tji'yü'sa, ne pjaní way yupj sin popé tjac' niswá. Po 'üsüs pjac tjevele Dios

po'ó. Yümüçj tjevele jupj. ¹⁶ Palá nipi'tje jupj Jesús wolap'a'á. Tjevele tjüwü'i'i pajal Jesús lal, tji'yü'sa la tjiji mpes. Samaria mpe 'eseptsja jupj, judío tulucj. ¹⁷ Jesús jupj wola tjevele:

—Diez witjacj jis tji'yü'sa. Nueve leñi, ma niswa tjiquil yupj. ¹⁸ Pjaní way p'in niswa tjac' 'üsüs pjac la veles Dios po'ó. Niná judío tulucj, napj negente tulucj jupj —tjevele Jesús.

¹⁹ Tjevele wa tji'yü'sa lal:

—Jin ni'isa nucun, napj jin jyam quinam. Tepyon napj tjevelé, mpes i tjü'ü'sa —tjevele Jesús.

Dios jyü'ta na, ma polel la nuc nin pyalá.

(Mateo 24.23-28, 36-41)

²⁰ Fariseopan Jesús lal la tjü'üy 'ona Dios ca Jepa ma'ajam nosis casá. Jesús jis wala tjevele:

—Dios Jepa já'asa na, cjuwá tsjan ca nucú, ca jus cülayah ca nin mpalas quinam. ²¹ Ma ca mvelecj: 'Qui'á nin pyala'. Ma ca mvelecj: 'No'oj nin pyala'. Nusin tjü'üsüs nina: nasa jyü'ta jupj quinam, gente jisas mo'ó.

²² Jesús tjevele wa discipulopan jilal:

—Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejyamá. P'a jawas nun pajal ca nujos nsem napj mpü'üs nun jis lal niswá, quina nun lal pü'üs jinwá. Po ca nujos nsem ts'ac' pjaní way p'in niswa ca mpü'üs nun jis lal. ²³ Nepénowa ca mvelecj nun jilal: 'Tjunuca. Qui'á já'asa jupj. Tjunuca. No'oj já'asa jupj.' Ma lowa nun. Ma ca nlawú yupj jilal. ²⁴ Napj cuwis na, ca pjü jus nlayecj. Menmené la mena pjü jyawca liji; nin p'iyá ca nsem napj lay ne palá na. ²⁵ Mwalá way p'in pajal malala ca ma palas; ma wa ca queel la ma jicj quina patjá.

²⁶ "Napj quelel cuwis naya, nin p'iyá ca nsem Noé tüpü'ü na jinwá. ²⁷ Noé tüpü'ü na, ma japontsja ca malala mpalas. Newa jalatsja, myü'üntsja. Newa wyayintsja yupj. Lovin nin p'iyá lajaytsja. Nin p'iyatsja Noé barco wama tjemey jawas. Yacjaya pajal püné tjive. T'yüna 'üsü, ne pjü sey jis la tjemey, tecya'liñ. (Nin p'iyá ca nsem, napj quelel cuwis naya. Ma ca jus nlayecj leñ way Dios ca jis capj ntülüs.)

²⁸ "Nin p'iyatsja Lot tüpü'ü na püná. Ma yólatsja yupj. Newa jalatsja, newa myü'üntsja yupj. Jaylacj lajaytsja 'ots'ipj, vender lajaytsja 'ots'ipj, jis wa sin jajünsüptsja 'ots'ipj. ²⁹ Pjü newa nin lajaytsja, Lot Sodoma nepé tjemey nas. (Nin jawas p'iyá Dios jis capj tyüla Sodoma nt'a tapatjá, malala nyuca la tjajay mpes.) 'Awa tjive, pe pwe tjive la tji Dios, mpes pjü jis tji'yü'na ne'aj. ³⁰ Napj lay ne palá na, nin p'iyá ca nsem. (Ma ca jus nlayecj tsjan ca mpalas.)

³¹ "Dios nasa jis capj tyüla na, más 'ücj ts'üequenequé. Yom wo jay nt'a ntojom ca nacj, nin pyala na. Jupj juts'a'á wo mo'ó jatja. Más 'ücj leñ way ts'üequené, ne ma pje'á le queyé jupj juts'a'á wo nepé. Jupj sine lejeñ nt'a toñica, más 'ücj ma jama lo ta'es jupj juts'a'á mpes. Más 'ücj leñ way ts'üequené. ³² Nujola tapalas Lot jats'om. (Malala tepyala, tepe'e, ma quelel jámatsja mpes.) ³³ (Nin lovin.) Nun pajal nin nujola 'onin ne 'ücj mpatjaqué nosis nt'a, ma ca mpatjaqué Dios lal. Nun pjü jatja lowú Dios mpes, 'ücj mpatjaqué Dios lal.

³⁴ "Napj cuwis na, napj ca man nepénowa napj nt'a. Nepénowa ma ca jis man. Mát'eya ca cjan

mpatjam püste na ca nacj, napj cuwis na. Pjaní way ca man. Pjaní wa ca ne'aj mpü'üm. T'üc' niná. ³⁵ Nequem mat'e jun pjaní nt'a ncjocjocj ca nacj, napj cuwis na. Pjaní way ca man napj. Pjaní wa ca ne'aj ntojom. ³⁶ Niyom mat'e 'a mulú me'elecj yupj jasin nt'a ca nacj, napj cuwis na. Pjaní way ca man napj. Pjaní wa ca ne'aj ntojom –tjevele Jesús.

³⁷ Jupj discipulopan tjowelepj yupj lal:

—¿Ca'aj ca nin mpalas niná pjü?

Jis wala tjevele:

—Tepe'e jüp'üy pü'ü nt'a, ne'aj 'a jis mulus montes. (Nin p'iyá gente pajal malala lajay nt'a, ne'aj ca ncuwis, jis capj la tül.)

18

Más 'üçj lovin ca la monacj Dios lal, mponecj wa yupj ca qjuis capj mp'a'sas.

¹ Jesús parábola p'a wa tjevele yupj jilal. Parábola mpes sin 'yüsa lis tjiji más 'üçj lovin Dios lal la mon jis capj mp'a'sas. Ma jis capj tjep'ya'sa custjay, más 'üçj newa la nuc Dios ca jis capj mp'a'sas. T'üc' way yupj ca nin la mijis. ² Ninana parabolas Jesús tjevelá: “Yom püné tüpü'ü pülüçj patja nt'a. Juez waytsja yupj. Ma lecj jeyatsja Dios ca cus ntüls yupj. Ma wa jólatsja gente sin po'ó. ³ Quepj, voyum tepe'e, ne'aj tüpü'ü wa yupj, pülüçj patja nt'a. 'Üy'üy way jactsja yupj juez nt'a, véletsja: ‘Ncapj tjep'ya'sa ma malala la ma jis napj ne'enemigá.’ ⁴ Püs way juez ma quelel se p'á'satsja yupj. Locopyaya yupj jólatsja: ‘T'üc' way napj ma lecj jeyá Dios lal. Ma wa nola gente sin po'ó. ⁵ Mop'in ca cus mp'acj yupj. Quepj niná newa pajal le moná napj

lal, mpes cus mp'acj ca napj. Ma nin lejay, pajal ca nin tulum, lovin jac' mpes', nin jólatsja juez."

6 Qquis Jepa Jesús tjevele: "Nujola t'as juez malala po'ó. Nujola t'as jupj tjevelá, quepj lovin la tjemyona mpes. **7** Dios más 'üsüs juez lal. T'üc' way jupj ca jis capj mp'a'sas jupj ts'uyupj, yupj lovin la mon mpes, jaw na la mon wa, püste na la mon wa. Dios lis t'ya yupj. ¿Ncu pajal ca la nucus jis capj la p'acj? Nin tulucj. **8** Leñ way ca jis capj mp'a'sas, jis enemigopan ma malala lis mijicj. Nin velé napj nun jis lal. Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejyama nun nt'a. Nosis nt'a cuwis na 'üsüs la jay ¿ncu nosis casá patja ca mponecj Dios quelel jis capj p'ya'sa yupj?" nin tjevele Jesús.

Más 'üç pjü tsjictjacjin yola yupj p'iyá.

9 P'a parábola tjevele wa Jesús nepénowa ne'aj tjatja jilal. Yupj p'iyá 'üsüs Dios lal jin yólatsja. Yupj yólatsja la p'a wa 'üsüs tulucj. Mpes Jesús sin tji'yusa lis tjiji más 'üçj ma 'üsüs jin yola yupj p'iyá. Tjevele: **10** "Niyom mat'e tjl Dios wo nt'a jis la veles Dios lal. Pjaní fariseo waytsja. (Ne'aj patja yólatsja yupj 'üsüs.) Ma'ajapj t'emel t'e'éncatsja jepa mpes. (Ne'aj patja yólatsja yupj malala.) **11** Fariseo 'üçj jus la nuc nt'a toñica jupj, tjevele Dios lal. (Pajal 'üsüs way jupj p'iyá, tjevele.) Nin tjevele: 'Dios, la p'a witjacj malala yupj. Wüi'is yupj jin tulucj napj. Pwecapan yupj nepenowá. Malala nyuca lajay yupj nepenowá. Nepénowa ne'aj jamanun sejats'om tulucj. Yom qui toñica jin tulucj wa napj. T'emel t'e'enca jupj jepa mpes. (Malala jupj pajal.) **12** Napj 'üsüs lejay jipj mpes. Ts'ac' mat'e pjü semana ma lya, 'üsüs quelel lejay mpes. Pjü napj

tyatj popé, pjü diez popé, pjaní 'e 'a 'ots'ipj.' Nin tjevele fariseo.

13 "Yom ma'ajapj, t'emel t'e'éncatsja jepa mpes. Tsjicj way p'in wama tjemey Dios wo mo'ó. Ma jostsja la p'a jus la nuc. Ma tsjun po'o tjinyuca jupj. Mop'in jos suna tyüla 'aplijila mpes. Pajal nin jólatsja jupj malala nyuca la tjiji. Tjevele Dios lal: 'Malala nyuca lejay napj lovin. Ninpe jele t'as. Ncapj tjep'ya'sa.' "

14 Jesús tjevele: "Yom t'emel t'e'éncatsja 'üsüs tepyala Dios lal. Ma'ajapj malala waytsja custjay. Nin velé napj nun jis lal. Püné jin jola jupj p'iyá, Dios ca tsjicj way la mijis jupj. Nin lovin. Tsjicj jin jola jupj p'iyá, Dios más püné ca la mijis jupj", nin tjevele Jesús.

*Jesús jos tsjictjacj jiquil jupj nt'a.
(Mateo 19.13-15; Marcos 10.13-16)*

15 Nepénowa tjaman wa tsjictjacj Jesús nt'a. Jisas-tsja Jesús ca po la mo'ot'es tsjictjacj sey pjucj, mveles ca 'üsüs jis mpalas Dios mpes. Jesús discipulopan yus tjunuc tjiquil ne'aj, ne jis capj tjow-elel tsjictjacj tucuman mpes. **16** Jesús ma jostsja discipulopan nin la tjajay. Tjevele ncul tsjictjacj. Tjevele wa discipulopan jis lal: "Jis ma'ayá ca ncul tsjictjacj napj nt'a. Po ma jis müjü'tü ma ncul. Gente japon tsjictjacj japon jinwá, Dios 'üçj si jütüta yupj. **17** Üçj tsjictjacj jis lal Dios si jütüta. Gente ma jisas Dios si jütüta yupj, tsjictjacj si jütüta jinwá, ma ca Dios popa jis mpalas yupj. T'üç' niná", tjevele Jesús.

Costa way püliücj jatatj Dios si jütüta popa se palá yupj.

(Mateo 19.16-30; Marcos 10.17-31)

18 Judiopan jis jepa pjaní tjevele Jesús lal:

—'Üsüs way jipj. 'Üsüs sin 'yüsa lejay. Naja mvelen napj lal tsjan más 'ücj la mejay napj ne Dios ca ma'ayas napj ca 'ücj mpü'üs lovin jupj lal.

19 Jesús jupj wola tjevele:

—¿Tsjan mpes tjevelen napj 'üsüs way? Dios p'in 'üsüs way jupj. (¿Ncu quelel velen napj p'iýá Dios?)

20 Jipj selen Dios tjijyü'tá jupj Popel mo'ó. Tjijyü'ta yom ma ca ne'aj ma'nus jats'om tulucj, quepj ma ca ne'aj mim voyum tulucj lal, ma ca mü'ü'nan p'a wa, ma ca mpequem, ma la ntsawilin. 'Üsüs la mijin pyapay lal, jemay lal wa. Jele nsem noypan yupj jipj lal. Niná Dios tjijyü'tá —tjevele Jesús.

21 Yom judiopan jis jepa tjevele:

—Lovin nin la tjejay. Napj tsjicj waytsja na p'in lovin nin la tjejay.

22 Jesús tjapjaca na niná, tjevele jupj lal:

—Pjaní ma la tjejay custjay. Pjü vender la mijin jipj jits'a'a. T'emel niná jis ma'ayan t'emel cjuwá. Nin la tjejay na tsjay püliücj ca nta'an Dios pü'ü nt'a. Nin la tjejay na ncuwim, ncapj ncoñcon.

23 Yomen tjapjaca na niná, 'aplijílatsja jupj pajal. Ma quelel líjitsja Jesús tjevelá. Pajal püliücj tyá'atsja jupj. **24** Jesús tjinyuca pajal 'aplijílatsja jupj. Tjevele:

—Pajal costa way püliücj jatatj Dios si jütüta popa se palá. **25** Pajal costa way camello jav jul casá jama. Camello ma polel nin liji niná. Más 'in costa

way pülücj jatatj Dios si jütüta popa se palá yupj — tjevele Jesús.

26 Niná tjepjyacaň tjowelepj:

—Pajal costa way Dios si jütüta popa se palá yupj. Pjü way ma 'üsüs se palá Dios lal ca nacj, pjü ma mpatjam Dios lal ca nacj.

27 Mpes Jesús tjevele:

—Niná gente ma polellajay, 'üçj nin liji Dios. Dios 'üçj jis capj p'ya'sa 'üçj jis la püt'üs yupj lal.

28 Pedro tjevele Jesús lal:

—Cupj cuts'a'á jatja tjeleque jipj lal, cyapj la coň.

29 Mpes Jesús tjevele discipulopan jilal:

—Nun nuts'a'á jatja tjalaŵú napj lal, 'üsüs pajal napj lal. Po 'üsüs ca nsem nun jis lal nin la tjüjí mpes. Nepénowa quelel lajay Dios jyü'tá, mpes jil jis wa nepé ca nacj, jil sejats'om mpe wa ca nacj. Nepénowa jil jis pülüçpan nepé. Nepénowa jil sejamay nepé ca nacj. Jil wa jis papay nepé nepenowá. Nepénowa sin popa nepé jil. T'üç' way **30** pajal pülücj ca jis ma'ayas Dios nosis nt'a patjana, nin la tjajay mpes. Más pülücj ca nt'anquecj jatja tjil jis lal. P'a wa ca jis ma'ayas wa. P'a jawas, napj niswa tjacuwis nam, lovin ca mpatjam yupj Dios lal —tjevele Jesús.

Jesús niswa tjevele malala ca mpalas yupj, mpa'is.

(Mateo 20.17-19; Marcos 10.32-34)

31 Locopyaya sin tjan jis lal tjemey Jesús, discipulopan dóceya jis lal. Jupj tjevele yupj jis lal: "Jerusalén nt'a leque. Ne'aj pjü ca ma palas profetapan ninpe tapac püná. Napj p'iýá niná Yomen Dios jas tjejyamá. **32** Ne'aj Jerusalén nt'a, Dios ca

jis ma'ayas judiopan tulucj malala la ma jicj. Yupj la mpjüts'ünüçj ca napj lal. Ca nin po'o mvelecj malala napj. Ca ncapj mputs'acj. ³³ Ca ma süpüçj, ma 'ü'nacj ca. Ntipü'i na, nin müjünsü, mpü'üs niswá ts'ac' cont'e tepyala na", nin tjevele Jesús.

³⁴ Niná yupj tjevelá ma sin tji'yüsa discipulopan. Ma polel sin tji'yüsa yupj. Ma jus nlaytsja tsjan po'o tjevele yupj.

Yom jun tulucj tji'yü'sa la tji'ji Jesús.

(Mateo 20.29-34; Marcos 10.46-52)

³⁵ Jesús newa jámatsja Jerusalén nt'a. Ne'aj p'in tjemey quinam Jericó nt'a, pülüçj patja nt'a. Ne'aj tjá'asa yom jun tulucj jümüçj la nt'a. T'emel la tjemyona ne'aj jiltsja jis lal. ³⁶ Tsjay pülüçj ne'aj jil jin tlapjaca yupj, mpes yupj la tji'yüya tsjan mpes pülüçj tjal. ³⁷ Nepénowa tjowelepj yupj lal:

—Jesús ne'aj wa jama. Nazaret mpe 'esepj yupj.

³⁸ Niná tlapjaca na, yom jun tulucj la tipiya:

—Jesús, ncapj tlap'ya'sa. Dios jin tjejyama nosis nt'a. David püna tüpü'ü popa p'iýá jipj.

³⁹ Mwalá tjal sin popé cus tjowelet yom jun tulucj.

—Lyájasa t'as —tjowelepj yupj lal.

Más yümüçj la tipiya yupj:

—Ncapj tlap'ya'sa. Dios jin tjejyama. David püna tüpü'ü popa p'iýá jipj.

⁴⁰ Mpes Jesús tyantaná, tjevele ca yom jun tulucj lal ncul yupj nt'a. Yom jun tulucj tjac' na, Jesús la tji'yüya yupj lal:

⁴¹ —¿Tsjan jyas napj lejay jipj mpes?

Yom jun tulucj tjevele:

—Nejepa, po quelel nyuc napj.

42 Jesús tjevele jupj lal:

—'I tjü'ü'sa catsj quinam. Jipj tepyon napj polel 'i 'ü'sa lejaj mpes 'üçj quinam.

43 Leři way yom jun tulucj 'üçj nyuca tepyala jupj. Cus tecyořica Jesús, 'üsüs pjac tjevele wa Dios po'ó 'üsüs tepyala mpes. Pjü ne'aj tjunuc tji'yü'sa la tiji, 'üsüs pjac tjowelepj wa Dios po'ó.

19

Zaqueo tjac' la nüjüsü Jesús.

1 Jesús Jericó nt'a ne'as tjemey. Newa jámatsja Jerusalén nt'a. Culupwen nipj tjemey Jericó mo'ó.

2 Ne'aj yom tüpü'ü Zaqueo ló. T'emel t'e'éncatsja jupj jepa mpes. Nin la tiji, tüpü'ü jupj. Niyom p'a wa ne'aj natj wa t'emel jepa mpes. Zaqueo yupj jis jépatsja jupj. T'emel pülücj tyá'atsja jupj, Zaqueo. **3** Zaqueo po quelel si nucutsja Jesús. Quelel nyúcatsja cana jupj. Ma polel si nucutsja pajal pülücj tantan tjelyawuň mpes. Zaqueo 'amá 'alá tóïcatsja, ne nin.

4 Nin mpes mwalá way ts'üequené jupj, ts'oway jay tjemey, Jesús quelel nyúcatsja mpes. Yon toňca jin jámatsja Jesús. **5** Jesús yon toňica nas tjemey, yon jay nt'a tjinyuca, Zaqueo toňica nt'a. Tjevele jupj lal:

—Zaqueo, leři way palá was. Mpapay Dios jos napj jum wya nt'a la püt'üs yacjam.

6 Mpes leři way palá tjac' Zaqueo. 'Üsüs jos la nüjüsü Jesús. **7** La p'a wa ne'aj tjelejeň, tjunuc Jesús tjemey Zaqueo lal, mpes pjü way tülü way tjowelepj malala la tiji Jesús. Tjowelepj: “Yom malala lal tjemey, wo nt'a ca ma'ajam”.

8 T'üç' way ma sin 'yüsatsja yupj. Zaqueo pjü jis walap'a'a tjevele qjuis Jepa Jesús lal:

—Jipj napj Nejepa —tjevele—. Ma ca malala la cüjay quinam. Dios jos jin ca la mejay quinam. T'üç' way la mitad napj nats'a'a ca jis ma'ayá t'emel cjuwá quinam. La p'a jus tsyawil, tüpweques yupj t'emel püna p'in, niswa ca ma'ayá yupj t'emel. Pjaní tüpweques mpes, yulupjana ca ma'ayá —tjevele Zaqueo.

9 Jesús tjevele yupj lal:

—Malálatsja jipj Dios lal. Yacjaj 'üçj 'e tepalá Dios lal, mpes ca mpü'üm Dios lal. Nin ca nsem jipj wya nt'a patja jilal. Pyon quinam jipj, Abraham tepyona jin p'iyá püná, mpes 'üçj 'e tepalá Dios lal.

10 Ma sa coñ Dios 'a malala yupj. Leñ jinwá yupj Dios lal. Napj tjacuwis la pal leñ jis tjevyala jis lal. Jis capj p'yacj mpes ca 'üsüs nsem yupj Dios lal ne ca 'üçj mpatjam yupj yupj lal. Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejyamá.

Jesús jos yupj jomozopan 'üsüs tsji' lajay yupj mpes yupj leñ p'in.

(Mateo 25.14-30)

11 Ne'aj tyatja tjepjyacañ niná Jesús tjevelá Zaqueo lal. Parábola mpes sin tji'yüsa lis tjiji 'ots'ipj. Ne'aj way p'intsja Jerusalén nt'a, mpes yupj yólatsja quina ca Dios Jepa ma'ajam nosis nt'a. Pjü ca nucucj ca nin mpalas, yólatsja yupj. **12** Ma nin pyálatsja, mpes Jesús sin tji'yüsa lis tjiji tsjan líjitsja Dios nosis nt'a. Ninana tjevelá: "Jepa jatjam quelel campa jámatsja. Quelel jámatsja nt'a jepa püné ca püné la mijis yupj, ca jepa mpalas yupj. Jepa tepyala na, quelel jactsja niswá. **13** Mpes wine

secj p'in, jupj jomozopan diéziya jis lal tjevele ncul. Pjaní pjaní jis tje'yaya t'emel c'a pjaní pajal pülücj jaylacj. Tjevele yupj jis lal: 'Napj leři na, najas t'emel más pülücj mpalas t'emel niná mpes. Jaylacj la müjí t'emel lal. Niná ca vender la müjí más 'in pülücj jaylacj. Mpes más pülücj mpalas t'emel.'

¹⁴ "Ne'aj tapatjá ma jisastsja jepa jatjam. Mpes niyom nepénowa mwalá sin tjajam jepa püné nt'a, la veles jepa püné lal. Javeleptsja: 'Ma quisas nina quisí jütütam ncupj'. ¹⁵ Jepa püné mop'in jepa la tjiji jupj.

"Nin teypyala na, jepa jatjam niswa tjac', jupj tjevele jin. Tjac' na, tjifyü'ta lal ca mvelecj ncul jomozopan diéziya, t'emel jis tje'yaya yas nam. Jupj quelel seletsja nol natj t'emel jupj tje'yaya lal. ¹⁶ Mozo mwalá way tjac', tjevele: 'Nejepa, jipj t'emel c'a pjaní diéziya teypyala quinam'. ¹⁷ Mpes jupj jepa tjevele jupj lal: "Üsüs la tjejay. Namozo 'üsüs jipj. Tsjan tsjicj way pajal 'üsüs la tjejay jipj, mpes ca jis müjü'tün pülücj patja nt'a, pülücj patja diéziya nt'a ca jis müjü'tün.'

¹⁸ "Locopyaya mozo p'a wa tjac', tjevele: 'Nejepa, jipj t'emel c'a pjaní cínguiya teypyala quinam'.

¹⁹ Jepa tjevele jupj lal: 'Nin mpes jipj ca jis müjü'tün pülücj patja nt'a, pülücj patja cínguiya ca jis müjü'tün'.

²⁰ "Locopyaya mozo p'a wa tjac', tjevele: 'Nejepa, qui'á já'asa jet'emel. Tjivyü'ün, tje'yonsó jet'emel. ²¹ Lecj tjejatsja jipj lal, mpes nin la tjejaytsja. Napj seletsja ts'üis jipj. Más pülücj t'e'en jipj püna tje'yan lal. Tjevyala jequetj jipj ma jisin mpe', nin tjevele jomozo niná. ²² Nin

mpes jepa tjevele mozo niná lal: 'Mozo malala jipj. Pajal malala nyuca jele. Jipj tjevelen mpes napj selé malala la tjejay jipj. Jipj tjevelen jipj selen ts'üisis napj. Más pülüçj netj napj püna tje'yá lal. Tjevelen napj tjevyala jequetj napj ma jisin mpe. ²³ Jipj selen niná. ¿Tsjan mpes ma prestar la tjejay nt'emel banco nt'a, más 'in pülüçj mpalas nt'emel? Jipj nin la cüjaytsja, napj cüt'anquetsja napj nt'emel napj tjacuwis na. Cüt'anqué watsja p'a wa t'emel, napj nt'emel prestar la tjejay mpes', nin tjevele jepá.

²⁴ "Jepa tjevele wa ne'aj tjelejer jis lal: 'No'oté napj nt'emel jupj mpe. Tja'ayá t'emel c'a niná namozo p'a, jupj ne diéziya tya'a.' ²⁵ Mpes yupj tjowelepj jupj lal: 'Qjuis Jepa, diéziya tya'a jupj quinam'. ²⁶ Jupj jis wala tjevele: 'Ücj wa p'a wa t'emel 'ya jupj. Nepénowa 'üsüs lajay napj jis tje'yá popé, mpes más pülüçj ca jis ma'ayá yupj. Ca yupj pülüçj way nta'acj. Nepénowa nin tulucj yupj. Liji secj yupj napj jis tje'yá mpes, ne p'a wa ca nt'anques yupj jatatj. Nin velé ca nin nsem.'

²⁷ "Jepa tjevele wa: 'Napj ne'enemigopan ma jisastsja napj jis müjütütj, jis lal nculá, ma 'e. Nawalap'a'a jis tjü'ü'ná.' " Tecyawaja quinam parabolas. (Niná tjevelá mpes sin tji'yüsa lis tiji tsjan ca jis mpalas jupj jomozopan jupj tjac' na, tsjan ca jis mpalas jupj enemigopan 'ots'ipj.)

Jesús jepa püné jinwá tjemey Jerusalén mo'ó.

(Mateo 21.1-11; Marcos 11.1-11; Juan 12.12-19)

²⁸ Jesús nin tjevele na, tjemey niswá, Jerusalén mo'o jámatsja jupj. ²⁹ Tucuc' nt'a tjac', tucuc' niná Olivos ló, ne'aj way p'in Betfagé nt'a, Betania

ne'aj p'in 'ots'ipj. Ne'aj tjac' na, jupj discipulopan mát'eya sin tjejyama,³⁰ tjevele yupj jis lal: "Lowa yupj jis wa lejeň nt'a. Ne'as tjalawú na, soysoy tsjicj ca nucú. Mwen tsyu'pa toríca jupj. Casá 'osos secj jupj custjay. 'Osocté ncumaná, ma 'e.³¹ P'a wa ca nu la mü'üyas ca nacj tsjan nu lo jay socté soysoyos. Wola mvelé Nujepa jos jupj. Nin welé na, 'ücj ca nsem yupj jis lal."

³² Mpes niyom jupj sin tjejyama tjil, Jesús tjevele jinwá tjunuc yupj.³³ Yupj soysoy jasoctsja na, jupj soysoy 'esepj tjowelepj yupj jis lal:

—¿Tsjan nu lo jay socté soysoyos?

³⁴ Yupj tjowelepj:

—Qjuis Jepa jos jupj.

Mpes 'üctsja quinam yupj jis lal.³⁵ Soysoy Jesús nt'a tjaman quinam. Sin quip pje'apa soysoy lüicj casá la tsjinan ne Jesús soysoy casá tjo'onsopj.³⁶ Jupj soysoy casá tjá'asa tjemey na, gente p'a wa sin quip jümücj casá tapajatj, pülül casapa lo winin Jesús.

³⁷ Tucuc' palavin tjemey, tucuc' niná Olivos ló, ne'aj p'in quinam Jerusalén. Pjü ne'aj tjelyawuň 'ücj jisastsja, jupj discipulopan pajal pülücj, 'ücj jisastsja pajal. 'Üsüs pjac tjowelepj Dios po'ó, yümücj pjac tjowelepj yupj, Jesús pajal 'üsüs la tjiji mpes. La pülücj pajal 'üsüs la tjiji, yom p'in ma polel liji jinwá.³⁸ Tjowelepj:

—Jepa ma'ajam Jesús.

Dios pajal 'üsüs ca la mijis jupj mpes.

Dios mpes vele jupj,

Dios ne cupj qjuis Jepa Püné.

Mpes tsjun po'o patja 'üsüs ca mpatjam.

Cupj pajal 'üsüs ca mvelecj Dios po'ó.
Dios tsjun po'o pü'ü jupj.

39 Fariseopan nepenowá Jesús lal jiltsja wa.
Tjowelepj Jesús lal:

—Jis capj tjeve'le jipj discipulopan, yupj javelepj mpes. Jis tjijyü'ta ma mvelecj niná, jipj pajal püné.

40 Jesús yupj jis wala tjevele:
—Yupj lyájasa nacj, pwen witjacj ca nin p'iyá la mpuyucj wa. T'üç' velé napj.

Jesús tjevele malala ca mpalas Jerusalén mo'ó.

41 Más 'in ne'aj p'in tjac' quinam Jesús Jerusalén nt'a. Jerusalén tjinyuca na, pajal jólatsja Jerusalén mpes, ne la tipiya jupj. (Jupj seletsja jis wa Jerusalén mo'o lejeñ pjü malala jis mpalas. Seletsja pasal malala ca jis mpalas ne'aj tapatjá.)
42 Niná jupj tjevele Jerusalén nt'a patja mpes:

—Po nola nun mpes, nun ma nusin tji'yüsa 'oyne 'üsüs nsem nun Dios lal. Yacjaj p'in 'üçj nin cüpalastsja. Quina ma polel nusin 'yüsa 'oyne 'üsüs nsem nun Dios lal. **43** P'a jyawca nun jis enemigopan ca ncul, 'amá ne'aj ca mpa'tacj potjaqué t'asiyú. Pues yupj ca t'asiyú mpatjam jun ta'á, nun ma polel nlawú. **44** Nun jis enemigopan ca pjü malala lis mijicj nun jis wa. Ca jis mü'ü'nacj ne'aj patjá. Pjü jis wa cjuwá ca nsem. Pe pjaní ma ca casá ma'ajam p'a lal, jis wa pótatsja jupj yas nam. Dios nin tjejyama na nucopj la p'acj, nun ma ponetsja Dios nin tjejyama, mpes nin ca nu mpalas —tjevele Jesús.

*Jesús pje'á la tecyoje vender lajay Dios wo mpe.
(Mateo 21.12-17; Marcos 11.15-19; Juan 2.13-22)*

45 Jesúś Jerusalén nt'a tjemey na, Dios wo nt'a tjemey. Jesúś pje'á la tecyoye vender lajaj ne'aj. Ma jostsja vender la tjajay Dios wo mo'ó. **46** Tjevele yupj jis lal: "Dios tjevele yupj Popel mo'ó: 'Ninana nawá mpe javelepj napj lal'. Nun ma nujos niná. Nun la tjüjí pwecapan 'a si mulú qui'á", tjevele Jesúś.

47 Pjü jyawca Jesúś sin 'yüsa lis tjiji Dios wo nt'a. Newa sacerdote noypan po quelel ja'ünantsja yupj. Yólatsja 'oyn la gjuijim cü'ü'nam. Nin p'iyá yólatsja Moisés popel sin 'yüsa lajaj, judío noypan 'ots'ipj. **48** Pues ma salejeptsja 'onin ne 'ücj cü'ü'nacj Jesúś. Yupj salejeptsja ne'aj patjá pajal ts'i mi'inacj yupj malala la cüjay Jesúś lal. Pjü ne'aj tapatjá po quelel pjyacańtsja Jesúś tjevelá.

20

1 Ts'ac' p'a wa tjejyawca na, Jesúś sin 'yüsa lis tjiji ne'aj Dios wo mo'ó, Jerusalén nt'a. Jis wala tjevele tsjan niná Dios 'üsüs la tjiji gente mpes. Cust-jay véletsja na, niyom nepénowa tjiquil wa Jesúś nt'a, sacerdote noypan nepenowá, Moisés popel sin 'yüsa lajaj nepenowá, co'müypan nepenowá.

2 Tjowelepj yupj lal:

—Qquis wala tjevele pjacj tjevele 'ücj nin lejay, jipj lejay jinwá. ¿Pjacj 'i jütüta nin lejay jipj?

3 Jis wala tjevele Jesúś:

—Napj ca nu la mü'üy 'ots'ipj. Nawala tjowelé

4 tsjan mpes 'ücj bautizar lis tjiji Juan. ¿Ncu Dios tjijyü'ta nin la tjiji? ¿Ncu gente p'in jisastsja nin la tjiji?

⁵ Yupj yuwá tjowelepj tsjan cüwelem yupj lal. Yuwá tjowelepj: “Cupj ma polel velecj Dios tji-jyü'ta niná. Nin cüvelecj ca niná, Jesús ca qjuis la mü'üyas tsjan mpes ma tepyonecj Juan tjevelá. ⁶Cupj ma wa polel velecj gente p'in jisastsja nin la tiji. Nin cüvelecj ca niná, pjü pe ca qjuesé nts'iyacj, qjuis mü'ü'nacj. Pjü japon Juan Dios mpes tjevele.”

⁷ Mpes yupj tjowelepj Jesús lal:

—Cupj ma selecj pjacj tje'yaya Juan el Bautista 'üçj bautizar lis tiji. ⁸Jesús tjevele yupj jis lal:

—Nun ma nlal tjowelé, mpes ma wa ca mvelé nun nla tjü'üyá napj lal. Ma ca mvelé pjacj ntijütüta napj niná lejay.

Judío noypan malala la tjajay lovin Dios jomozapan jis lal, yupj Jatjam lal 'ots'ipj.

(Mateo 21.33-44; Marcos 12.1-11)

⁹ Nin tjevele na, Jesús parábola tjevele wa Dios wo nt'a tjatja jis lal. Sin 'yüsa lis tiji malala pajal Dios lal judiopan ma jisastsja yupj Jatjam. Ninana parabolas Jesús tjevelá:

—Yom uva sine yupj. Locopyaya yupj sínetsja jis tje'yaya mo'o jasin p'a witjacj, 'üçj la mijicj lo valas. Yupj tjowelepj ca ma'ayacj yupj, tjevyala popé. Mo'o jasin jis tje'yaya naya, tjemey pajal campa nt'a. Ne'aj pajal püs tüpü'ü. ¹⁰Uva tjevyala po'ó, mozo jas tjejyama yupj nt'a, sine lejeñ nt'a lo ta'es tjevyala popé, yom juts'a'á mpes. Niyom ne'aj mo'o jasin jas tüpwes ma tja'ayapj jomozo. Mozo süp, jas tjajam. Jas pjan tjemey. ¹¹Locopyaya yupj mozo p'a wa jas tjejyama yupj nt'a. Pajal wa jasüp ni. Tsjicj jin yólatsja, malala tjowelepj yupj lal, ne jas pjan jas tjajam yupj. ¹²Locopyaya mozo p'a wa

jas tjejyama yupj nt'a. Cont'e tepyala quinam. Jay tjojocj, na'aj la ts'i yupj.

¹³ "Mpes uva juts'a'á tjevele: '¿'Oyn la mejay napj quinam? Natjam ca jas majam. Pajal quelel lejay natjam. Püné yupj ca yola nsem yupj.' ¹⁴ Nin tuluctsja. Niyom ne'aj la 'el jus tjunuc na, yuwá tjowelepj: 'Niná uva juts'a'á jatjam. Uva lejeri nt'a yupj juts'a'á nsem, popay tepe'e na. Mas, mü'ü'nacj ca yupj, mpes uva lejeri nt'a cupj cuts'a'á nsem.'

¹⁵ Mpes yupj yupj jatjam la ts'i sin mpe, tjü'ünan. — Parábola t'üc' tjevele Jesús quinam.

Tjevele wa:

—Cupj selecj tsjan ca lis mijis yomen 'isin jis tje'yaya jis lal. ¹⁶ Jupj ca mim yupj nt'a, sin lejeri nt'a. Jis mü'ü'nas ca niyom ne'aj tsji' la tjajay. Uva sin lejeri ca jis ma'ayas la p'a, yupj ca 'üçj la mijicj lo valas ne'aj —nin tjevele Jesús.

Yupj tjepjyacañ na jupj tjevelá, yupj sin tji'yüsa judiopan sin po'ó tjevele yupj, mpes tjowelepj:

—¡Ma ca nin cüpalas!

¹⁷ Newa Jesús yus tjinyuca, tjevele yupj jis lal:

—Dios Popel vele ca nin nsem. Niná velá:

'Niyom nepénowa quelel jajünsüptsja wosis pe mpes.

Pe pjaní ma jisastsja wosis la jünsüs.

Pe niná t'üc' way 'üsüstsja.

Mpes qjuis Jepa Dios jas tjijyünsa wosis.

Jupj mwalá way tje'yonsa pe niná wosis si jünsa mpes.

Pe niná más 'üsüs waytsja pjü pe witjacj lal.

Tsjomis pe niná casá tóicatsja.'

Nin vele Dios Popel.

18 "Napj niná pe 'üsüs jinwá, napj tjevelé jinwá. Nun wa su jünsü jinwá. Yom pe niná casá yaca, malala ca mpalas jupj pajal. Pe niná yom casá yaca na, más malala ca mpalas jupj. 'Üpjü ca mpalas jupj, yomen –tjevele Jesús.

*Jesús pajal 'üsüs tjevele jupj enemigopan jis lal.
(Mateo 22.15-22; Marcos 12.13-17)*

19 Moisés popel sin 'yüsa lajay quelel tji'linitsja Jesús. Nin p'iyá sacerdote noypan. Yupj jus nlay Jesús parábola niná tjevele yupj sin po'ó. Ma polel tji'linitsja jupj custjay. Lacj jeyaptsja la p'a judiopan ca pajal ts'i mi'inacj yupj jis lal, mpes ma nin la tjajay. **20** Yupj la tjunuc 'ona 'üçj la tjilil Jesús. Mples niyom sin tjajam Jesús nt'a. Yupj quelel la 'üytsja jupj lal, jupj ca malala cüveles yupj jis lal yupj jis wala tjevele na. Yupj 'üsüs jin la tjajay, newa malala la tjajay. Yupj yólatsja ca ne'aj majatjum, mpjacar, mpes 'üçj ca jat' mvelecj jupj po'ó jepa romano auxiliar lal. Jepa romano auxiliar pünetsja jupj, mpes 'üçj ca cus ntülüs Jesús. **21** Mples yupj tjil Jesús nt'a, tjowelepj:

—Cupj selecj jipj t'üç' velen. Jipj sin 'yüsa lejay 'üsüs. Nin p'iyá velen jipj pjü jilal. Sin 'yüsa lejay Dios jyü'tá t'üç' way. **22** Nin mpes quelel lya 'yüyacj jipj lal. ¿Ncu 'üçj Dios lal cupj impuesto jaylacj lijicj, jepa romano t'emel t'e'enca mpes? ¿Ncu 'üçj tulucj nin lijicj?

23 Jesús jus nleya tsjan mpes nin la tjü'üy jupj lal. Seletsja yupj ma quelel jus nlaytsja la tjü'üy mpes. Seletsja yupj jisastsja jupj malala nyuca ca mveles. Mples Jesús tjevele yupj jis lal:

24 —T'emeļ c'a pjaní way nca'á ma 'e. ¿Pjacj wola t'emeļ wola po'ó já'asa? ¿Tsjan ló t'emeļ po'o tapac? —tjevele yupj.

Yupj tjowelepj:

—Jepa romano yupj.

25 Jesúš tjevele yupj jis lal:

—Mpes tja'ayá jepá yupj 'üçj le moná nun lal. Tja'ayá Dios yupj 'üçj le moná nun lal —nin tjevele Jesúš.

26 Yupj ma polel malala tjowelepj Jesúš po'om la p'a jis walap'aá, yupj tjevele mpes. Po yólatsja Jesúš 'üsüs jis wala tjevele mpes. 'Üsüs tjevele yupj pajal, mpes yupj lyájasatsja.

Püna tecya'lini ca sin müjünsüçj, niswa ca mpatjam.

(*Mateo 22.23-33; Marcos 12.18-27*)

27 Niyom p'a wa tjqiquil wa Jesúš nt'a. Saduceopan waytsja yupj. Yupj javelepj tecya'lini ma ca sin müjünsüçj, ma ca mpatjam niswá. **28** Saduceopan queel jat' la velestsja wa Jesúš po'ó, mpes tjowelepj yupj yupj lal. Tjowelepj:

—Püna Moisés popel tepyaca tsjan qjisí jütüta Dios. Ninana pjaní way yupj tepyacá: yom pe'e jats'om popa tulucj, más 'üçj yom jüpülcj mwayis ca tepe'e jats'om lal. Ca popa jana nsem tepe'e jats'om lal. Tepe'e ts'uyupj jin p'iyá ca nsem. Moisés nin tepyaca. **29** Nin mpes cupj lya 'yüyacj. Püna niyom siéteya tapatja, pjü yupj jis sejatjampan yupj. Mwalá way tjowaya, popa tulucj tepe'e yupj. **30** Tepe'e na, yupj tsüipe tjowaya tepe'e jats'om lal. Nin p'iyá popa tulucj tepe'e yupj. **31** Jupj tepe'e na, jüpülcj locopyaya way tjowaya wa jüpülcj

jats'om lal. Nin p'iyá popa tulucj tepe'e yupj. Nin p'iyá pjü jis pülücpán quepj pjaní lal tjewyayiñ. Pjü jis pülücpán sin popa tulucj tecya'lín. ³² Yupj pjü way tecya'lín na, tepe'e wa quepan. Lovin popa tulucj yupj. ³³ ¿Pjacj jats'om nsem yupj, tecya'lín sin müjünsüçj na jis la püt'üs niswá? Pjü way niyom siéteya tjewyayiñ yupj lal, tapatja na p'in – nin tjowelepj saduceopan.

³⁴ Jesús tjevele yupj jis lal:

—Niyom, nequem quina patja pjü wyayiñ.
³⁵ Dios lal patjam ma nin lajay. Dios vele yupj 'üsüs, ne yupj ca sin müjünsüçj tecya'lín sin popé, ca mpatjam Dios lal. Ne'aj ma mwayiñ yupj.
³⁶ Yupj ma polel cya'lín niswá ne nin. Angelpan jinwá yupj, mpes ma cya'lín. Dios ts'uyupj way yupj. Yupj sin jajünsüpj jis la püt'üs lovin Dios lal.
³⁷ T'üç' way tecya'lín ca sin müjünsüçj, ca mpatjam niswá. Selecj ca nin nsem Moisés tepyaca mpes 'ots'ipj. Tepyaca püna tepyalá, yo tsjicj pwetsja na, qjuis Jepa Dios ne'aj tjá'asa mpes. Jupj tjevele 'qjuis Jepa Dios Dios yupj Abraham lal, Isaac lal 'ots'ipj, Jacob lal 'ots'ipj'. ³⁸ Cupj selecj püna tecya'lín conas. Selecj wa Dios tecya'lín jis Dios tulucj. Patja jis Dios yupj. Nin mpes selecj patja yupj quinam. Dios selé newa patja pjü –nin tjevele Jesús.

³⁹ Moisés popel sin 'yüsa lajay nepénowa yupj wola tjowelepi:

—Po 'üsüs tjevelen jipj.

⁴⁰ Lacj tneyapj la p'a jis la 'üy.

*Jesús Jepa watsja jepa püna tüpü'ü lal.
 (Mateo 22.41-46; Marcos 12.35-37)*

41 (Jesús ma lecj tjeyá.) Jupj tjevele yupj jilal:

—Dios tjevele yupj ca jas majamas Jepa Püné jis capj la p'acj judiopan. ¿Tsjan mpes javelepj yom niná David popa yupj? **42** David p'iyá tjevele yupj po'ó Dios Popel mo'ó. Dios mpes nüejets'e tepyaca nt'a tjevele:

‘Nejepa Dios tjevele Nejepa Püné lal: “Nt'i'isa jipj napj li'inyampe.

43 Jipj ca müjü'tün napj lal napj ca la mpalan naya jipj enemigopan jis lal.

Napj ca la mejay tsjyam la p'a'á jatja jinwá yupj.
Nin ca la mejay jipj mpes, jipj napj lal jac' na.”’
David tjevele niná Dios tjevelá.

44 Jesús tjevele:

—David tjevele yom niná yupj Jepa way yupj.
¿Onin nacj ne David popa nacj yupj?

Moisés popel sin 'yüsa lajay malala lajaytsja yupj.

(Mateo 23.1-36; Marcos 12.38-40; Lucas 11.37-54)

45 Jesús tjevele yupj discipulopan jilal, pjü 'ücj jis la pjac:

46 —Moisés popel sin 'yüsa lajay malala yupj. Po ma nin p'iyá la tjüjí, yupj lajay jinwá. Yupj jisas la p'a yola yupj noypan, mpes sin quip campa jisas. Pülücj lyawuruñ nt'a jil na, po jisas la p'a 'üsüs javelepj yupj jilal, 'üsüs lal javelepj jinwá. Judiopan 'a si mulú nt'a jil na, sillla más 'üsüs nt'a la 'osos jisas, cocoypan p'in jatja nt'a. Pülücj 'a si mulú nt'a jil na jis la las, más 'üsüs nt'a quelel jatja lovin, noypan jatja nt'a. Nin lajay Moisés popel sin 'yüsa lajay. **47** Yupj pequeñ nequem jis

wa, nequem jis vayum tecya'liri. Newa jisas la p'a 'üsüs jin yola yupj, mpes püs way javelepj Dios lal, pülcj pjyacañ nt'a. Nin lajay mpes Dios ca mveles más malala la tjajay yupj la p'a jilal. Más ca jis capj ntülüs yupj pjü jilal —tjevele Jesús.

21

*Quepj t'emel cjuwá po 'üsüs tje'yaya.
(Marcos 12.41-44)*

¹ Caja nepenowá ne'aj tyatja Dios wo nt'a t'emel mo'o la 'onsos la 'ayas Dios mpes. Jesús jas tijiyünса, tjinyuca gente pülcj jatatj jis t'emel tjo'onsopj ne'aj. Pülcj tjo'onsopj yupj. ² Tjinyuca wa quepj pjaní centavito mát'eya tje'yonsa wa yupj. Quepj niná voyum tepe'e yupj. Pjü cjuwatsja yupj. ³ Tjinyuca na, Jesús tjevele yupj discipulopan jilal:

—Quepj niná más pülcj tje'yonsa pjü jilal. Quepj niná voyum tepe'e yupj. Pjü cjuwá yupj, quepan. Pjaní way tje'yonsa, pülcj jin p'iyá napj lal. T'üc'. ⁴ La p'a wa pülcj jatatj popé tja'ayapj yupj. Quepj niná cjuwá yupj. T'emel pjaní way ve jaylacj liji popé tje'yaya yupj. Cjuwá yupj quinam —nin tjevele Jesús quepj tje'yaya po'ó.

Jesús tjevele ca malala mpalas Dios wo Jerusalén nt'a.

(Mateo 24.1-28; Marcos 13.1-23)

⁵ Discipulopan nepenowa tjowelepj wa Dios wo po'ó.

—Po 'üsüs way justa —tjowelepj—. Pe po 'üsüs yustapj lal 'üsüs justa la tjajay. Tsjan 'üsüs yustapj tja'ayapj popé 'üsüs justa la tjajay wa Dios wo.

Jesús tjevele:

⁶ —Pjü ca malala mpalas niná nun nucú qui'á. P'a jawas judiopan jis enemigopan ca ncul. Yupj ca sin mojoyecj pjü way niná wosis. Pjü pwen ca palá la ncoyecj, wosis la tjajay sin popé. Pjü na'aj ca la ncoyecj, mpes pe pjaní ma ca p'a casá ma'ajam nsem —tjevele Jesús.

⁷ Jupj discipulopan la tjü'üy:

—¿'Ona ca malala mpalas Dios wo? ¿Tsjan ca la mijis Dios mwalá way p'in, mpes ca jus nlayecj leñ way ca nin mpalas?

⁸ Jesús jis wala tjevele:

—In tjajama. Pülücj ca ncul la ntsawilicj ca gente jis lal. Po ma toponé yupj javelepj. Yupj pjaní pjaní ca mvelecj yupj p'iyá Cristo. Ca mvelecj Dios sin tjejyama yupj. Ca mvelecj wa ca leñ way ncawajas pjü. Ma ca nin la müjí yupj javelepj jinwá. ⁹ Nun ca jus nlayé wa militarpan pülücj la palan p'a nt'a. Ca jus nlayé wa yuwá p'iyá la palan wa. Niná pjo'oqué na, po ma pajal locj tneyá. T'üç' way malala ca mpalas nosis nt'a. Ma leñ way ncawajas ca pjü niná malala tepyalá.

¹⁰ Jesús tjevele wa yupj jis lal:

—Nepénowa patja nt'a la mpa'nacj ca p'a nt'a patja jis lal. Ca jis mü'ü'nacj. Jepapan ca sin majamacj jis militarpan jis la palan p'a jepapan jis militarpan jis lal. ¹¹ Pajal ca jus nquits'is nosis 'ots'ipj. Nepénowa patja nt'a cjuwá ca nsem jis la las 'ots'ipj. Nenéyawa pjü way nin p'iyá ca malala jisas yupj 'ots'ipj. Dios ca la mijis p'a casá ca mpalas tsjun po'ó, nosis casá patja jis la nuc. Nin

mpes ca jus nlayecj Dios ca jis capj ntüls malala lajay. Tjunuc na ca lacj meyacj pajal.

12 "Niná tepyala secj p'in, nepénowa ca nu ntji'lin. Ca malala la nu mijicj ncapj coñcó mpes. Ca nu manucj judiopan 'a si mulú nt'a, cawilta nt'a 'ots'ipj. Ne'aj ca jat' mvelecj nun sin po'ó. Ca nu manucj jepapan jis walap'aá. Ne'aj p'in se jütütj nt'a ca nu manucj. Jepa noypan nt'a ca nu manucj wa. Yupj jis walap'a'a ca jat' mvelecj nun sin po'ó ncapj coñcó mpes. **13** Nin nu tepyala na, 'ücj ca mvelé nun yupj jis lal 'onin ne 'ücj potjaqué Dios lal napj mpes. **14** Mpes quina nujola t'as ma ca nin nujola mwalá way p'in tsjan ca jis wala cüwelé. **15** Nin pyala nam, napj ca nucopj mp'acj ne ca 'ücj mvelé nun. Nun ca jus nlayé t'üç' way. Nun ca pajal 'üsüs mvelé, mpes nun jis enemigopan pjü ca jus nlayecj t'üç' welé nun. Ma ca polel p'a casá mvelecj.

16 "Nenéyawa nun jis pülücpán p'iyá ca nu ntji'lin wa nun, ca quelel jat' mvelecj nun sin po'ó nun ncapj coñcó mpes. Nenéyawa nin ca la mijicj wa nun sejamicapan. Ca nu mü'ü'nacj nun nepenowá. **17** Pjü gente ma ca jisas nsem nun, nun ncapj coñcó mpes. **18** Newa 'üsüs ca mpatjaqué nun. Co'liqué naya, Dios newa ca nucopj ncoñcos. Nun newa 'üsüs ca mpatjaqué Dios lal. Ma tecyawaja nun ts'üil popa pjaní jinwá ca nsem. **19** Nun newa ncapj coñcó malala pyala na, lovin ca mpatjaqué Dios lal.

20 "Jerusalén ca pjü malala mpalas. Nun ca nucú Jerusalén t'asiyú lejeñ militar pajal pülücj, 'ücj jis la palan ne'aj patja jis lal. Niná tjunucú na, nun ca jus nlayé leñ way Jerusalén pjü malala ca

mpalas. ²¹ Nin quelel pyala na, más 'üçj Judea mo'o patja ts'equeneň, joc' mo'o ca mal. Pajal malala ca mpalas Judea nt'a. Más 'üçj Jerusalén mo'o patja Jerusalén mpe ca mal. Más 'üçj jis wa pjaní pjaní lejeň nt'a patja ma ca mal Jerusalén mo'ó. ²² Dios ca jis capj ntüüs israelpan, malala la tjajay mpes. Püna tapac Dios Popel mo'ó Dios ca jis capj ntüüs, ne pjü ca mpalas quinam yupj tapac jin. Nin mpes ca pjü malala mpalas Jerusalén.

²³ "Niná pyala na, pajal malala ca nsem nequem way jatja jis lal, nequem tsjictjacj sa manun jis lal 'ots'ipj. Pajal malala ca mpalas Judea mo'ó. Dios po quelel jis capj tyüla Judea mo'o patja, yupj malala la tjajay mpes. ²⁴ Jis enemigopan ca sey mojo'ocj nepenowá polomay lal. Jis ntji'lirň nepenowá, p'a'á ca jis manucj. Jun ta'á ca jis manucj, sin tjan, sin tjan jis la püt'üs, judiopan tulucj patja nt'a. Año pülücj judiopan tulucj müjü'tücj ca Jerusalén nt'a. Nin ca nsem Dios Popel vele jin. Dios selé nol año müjü'tücj. Locopyaya, Dios jos na, judiopan juts'a'á ca nsem Jerusalén niswá.

Jesús niswa ncuwim.

(Mateo 24.29-35, 42-44; Marcos 13.24-37)

²⁵ Jesús tjevele wa:

—Dios ca la mijis p'a casá justa ca mpalas lots'ac', mümüy 'ots'ipj, pjulacj 'ots'ipj, mpes nosis casá patja ca jus cülayecj quina ca nin mpalas napj velé jin. Nosis nt'a 'üsü püné pajal ca mpjac ca la mijis, pajal lo pjets'epjets'e ca mim. Mples p'a nt'a patja pajal pülücj ca lapj nyuca yola yupj pajal. Ma ca jus nlayecj 'oyń la mijicj. ²⁶ Pajal ca lacj meyacj, mpes

ca nca'liň nepenowá, pajal ca nin yola malala ca mpalas nosis. Noypan tsjun po'ó ca jus nquits'is, mpes nin. ²⁷ Nin tepyala na, ca nus nucucj, mol mo'o ca ncuwis. Pasal püné nsem napj, pjü 'üçj la cüjay. Napj nt'a pajal majawaques ca Mpapay Dios mpes. Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejyamá – tjevele Jesús.

²⁸ –Nepénowa nas tepyala na napj tjevelé jin, 'üçj jisas t'as nun. Po ma locj tjejyá la p'a wa jinwá. Nepénowa nas tepyala na napj tjevelé jin, nun ca jus nlayé leň way ca ncuwis nucopj la p'acj. Mpes la 'unucú Dios ca 'üsüs la numijis, ma ca malala nu mpalas –tjevele Jesús.

²⁹ Jesús parábola tjevele wa yupj jis lal sin la 'üsüs jis la jay niná. Tjevele:

–Nujola t'as ts'oway po'ó, pjü yo po'ó 'ots'ipj.

³⁰ Jis lo tecyala na, nun solejé leň way quelel jive.

³¹ Nin p'iyá nun ca nucú nepénowa nas tepyala napj tjevelé jin. Niná tjunucú na, nun jus nlayé wa leň way Dios müjü'tüs ca pjü nosis nt'a.

³² "Pjü niná napj tjevelé, pjü ca mpalas. Ju-diopan newa ca mpatjam pjü tepyala na. T'üç' way niná. ³³ Tsjun po'ó ca ncawajas, nosis ca ncawajas wa. Napj velé jin ma ncawajas ca lovin. Pjü tjevelé, pjü ca mpalas.

³⁴ ""In tjajama nun p'iyá. Po ma lowa p'a nt'a malala nyuca la müjí. Po ma nun sey 'üts'a t'as nun. Po ma pajal nujola t'as 'oyn nyuca mpatjaqué nosis nt'a. Nin la cüjí, ma lu nucú naya ca nin mpalas napj tjevele jin. ³⁵ Animal walán 'ityüla leň way pe'e. Nin p'iyá pjü napj tjevelé leň way ca mpalas pjü nosis casá patja mpes. ³⁶ Pajal 'in

tjajamá. Lovin Dios lal la moná nun ca 'ücj la müjí Dios jos jin lovin. Mpes nosis nt'a malala tepyala na, ma ca malala nyuca la müjí wa nun, la p'a jinwá. Mpes napj velé na nun lal ncu 'ücj la tjüjí, 'ücj nsem nun napj lal. Ma ca nu maycas nun napj lal. Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejyamá –nin tjevele Jesús jupj discipulopan jílal.

³⁷ Jesús lovin sin 'yüsa la síjitsja Dios wo nt'a jaw na. Püste na pülcj patja mpe tjemey lovin. Joc' Olivos ló nt'a tjejyá. ³⁸ Pajal püstapj sin tjüjünsüpj pjü, tjil Jesús nt'a Dios wo nt'a, jis la pjac jupj tjevelá.

22

*Jesús enemigopan queel el ja'ünantsja jupj.
(Mateo 26.1-5, 14-16; Marcos 14.1-2, 10-11; Juan 11.45-53)*

¹ Leñi way queel pyálatsja fiesta, israelpan pan levadura cjuwá jalá na. Fiesta niná "Dios Qquis Capa Nipj Tjemey" ló jupj. ² Sacerdote noypan yólatsja 'oyn la cquijicj cü'ü'nacj Jesús. Nin p'iyá yólatsja wa Moisés popel sin 'yüsa lajaj. Custjay ma malala la tajay Jesús lal. Lacj tjeypj ne'aj patja ca ts'i mi'inacj yupj jílal, ne nin.

³ Locopyaya Satanás Judas jos mo'o tjemey. Niná Judas, "Iscariote" apellido waytsja jupj. Apostolpan dóceya pópatsja jupj. ⁴ Jupj tjemey la veles jepapan jílal Dios wo nt'a, yupj sacerdote noypan nepenowá, militarpan nepenowá. Yuwá nin tjowelepj 'oyn ne Judas ca jis capj mp'a'sas 'ücj jis la tjilil Jesús. ⁵ 'Ücj jisastsja yupj. Tjowelepj Judas lal yupj ca jaylacj la mijicj Judas nin la mijis

mpes. ⁶ Judas tjevele nin ca la mijis yupj. Tjemey, la tjinyuca 'ona 'ücj jis lal ca mim la tjilil Jesús, ne'aj patja leñ na p'in.

Jesús tjelyaja yupj discipulopan jilal püts'í secj p'in.

(*Mateo 26.17-29; Marcos 14.12-25; Juan 13.21-30; 1 Corintios 11.23-26*)

⁷ Locopyaya ts'ac' mwalá way tjejyawca fiesta mpes, pan levadura cjuwá jalá na yupj. Fiesta niná “Dios Qjuis Capa Nipj Tjemey” lotsja. Nin jawas oveja tsjicj ja'ünan jis la las fiesta mpes.

⁸ Jesús sin tjejyama Pedro, Juan 'ots'ipj, 'ücj la mijicj fiesta mpes. Tjevele:

—Lowa, 'ücj la müjí qjuis la las fiesta mpes lyajacj, “Dios Qjuis Capa Nipj Tjemey” mpes.

⁹ Yupj la tjü'üy:

—¿Ca'aj jyas 'ücj la mijicj?

¹⁰ Jesús jis wala tjevele:

—Jerusalén nt'a lowa. Ne'as tjalawú na, nun la müjüsüqué yom jarro t'ya, 'üsü mo'o torica. Cjüil lowa wama jama nt'a. ¹¹ Ne'aj wo lal tjowelé: ‘Yom qjuisin 'yüsa liji qjuisin tjejyama jipj nt'a. Jupj tjevele cupj ca lya mü'üyacj ca'aj torica cuarto niná yupj ca nlajas nt'a. Ne'aj queel lyaja yupj discipulopan jis lal fiesta mpes, fiesta “Dios Qjuis Capa Nipj Tjemey” ló.’ ¹² Ne'aj wo 'esepj nun jis lal ca mim cuarto püné nt'a, wo casá torica. Jupj nasa 'ücj la tjiyi cuartas quinam. Ne'aj ca 'ücj la müjí cupj lyajacj mpes —nin tjevele Jesús Pedro lal, Juan lal wa.

¹³ Mpes tjal yupj. Pjü Jesús tjevele jin tepyala, ne 'ücj la tajay yupj jis la las fiesta mpes.

14 Quelel jalatsja na, Jesús tjá'asa mesa nt'a apostolpan jis lal. **15** Jupj tjevele yupj jis lal:

—Custjay ma malala ntepalá p'in, po najastsja 'a mulú nlajacj niná fiesta na. **16** Malala ntepalá na püs way ma ca nla napj fiesta niná mpes, fiesta 'Dios Qjuis Capa Nipj Tjemey' ló. Fiesta niná mpes quiyola pyala Dios 'üsüs la tjiji püná, ma malala jis mpalas judiopan. Po quina más 'üsüs ca la mijis püna la tjiji lal, mpes t'üc' way ca 'ücj mpatjam napj lal japon. Nin ca nsem Dios jyü'ta na nosis casá. Nin tepyala na, niswa ca nla niná fiesta mpes — tjevele Jesús.

17 Nt'ya yupj pocillo, uva 'üsü mo'o tóñcatsja. Tjevele Dios lal tjüwü'i 'üsü tje'yaya mpes. Locopyaya tjevele niyom jis lal:

—No'oté nun, vitvitj way pjü tjümüsiqué niná. **18** Ma niswa ca mü'üs napj quinam uva 'üsü. Dios nosis nt'a jyü'ta na niswa ca mü'üs p'in.

19 Locopyaya pan pjaní nt'ya, tjevele Dios lal tjüwü'i pan tje'yaya mpes. Nin la tjiji na, vitvitj la tütüeme, jis tje'yaya pjü. Tjevele:

—Pan niná napj mp'üy jinwá. Ma pats' ca napj, mpes Dios ma ca nin jola nsem nun malala la tjüjí. 'Ücj ca mpatjaqué nun Dios lal. Nenéyawa nin p'iyá pan 'alajá nun. Nujola tapalas nin la tjejay napj nun mpes —tjevele yupj.

20 Nin p'iyá la tjiji pocillo lal. Pocillo nt'ya t'üc' tjálá na. Tjevele:

—Uva 'üsü niná na'as jinwá. Ma pats' ca nun mpes. 'As ca ma palas napj, mpes Dios 'ücj ca perdonar la numijis. Jupj tjevele t'üc' nin ca la

mijis nun mpes ntipü'í na. P'a casá ca la mijis quinam püna la tjihi lal.

²¹ "Mop'in nin, nun popa pjani quelel malala liji napj lal. Jupj ca jis lal ncuwim napj ne'enemigopan, ca ma tjililiñ. Qui'á já'asa wa, lyaja wa napj lal. ²² Püna p'in Dios tjevele 'oyn la cüjay cüpats', ne nin ca nsem napj lal. Mop'in pajal malala nin, yupj ca jis lal ncuwim napj ne'enemigopan, ca ma tjililiñ. Ca malala mpalas yupj pajal, yupj malala la niji mpes. Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejyamá –tjevele yupj.

²³ Yupj discipulopan jis la tjü'üy yuwá cana yupj popé Jesús enemigopan jis lal ncuwim.

²⁴ Yuwá la tjoweel wa cana yupj popé más püné nsem la p'a jilal Dios jyü'ta nt'a. ²⁵ (Jesús ma jostsja nin yólatsja yupj.) Nin mpes yupj tjevele yupj jilal:

—Judiopan tulucj jis jepapan jajütütj la p'a wa, yupj noypan mpes. 'Ücj sa jajütütj jin lajay ne'aj patja jis lal. Niná lajay jis capj la p'acj, javelepj yupj. ²⁶ Nin tulucj ca nsem nun jilal. Nun jilal más püné, ppyapja jinwá ca nsem yupj. Jepa ca mozo jinwá nsem yupj. ²⁷ Yom yupj jomozopan tsji' lajay, más püné yom niná tsji' lajay jis lal. Nujola tapalas napj tsji' lejay nun mpes. Napj lejay jinwá la müjí nun.

²⁸ "Napj p'iyá ca nin la mejay nun más noypan ca nu mpalas. Nun ncapj tocoñcó lovin. Malala ntepala na, newa ncapj tocoñcó. ²⁹ (Nin mpes napj ca 'üsüs la numejay wa.) Mpapay ntje'aya la jütütj. Nin p'iyá napj nu 'ya wa ³⁰ 'ücj nun ca müjü'tü wa. Nun ca nlajá, ca müsiqué wa napj lal napj jyütütj nt'a. Jepapan noypan nsem nun. Napj auxiliarpan nsem nun. Nun ca mvelé israelpan pjü jilal ncu

t'üc' malala nyuca la tjajay yupj nosis nt'a. Nin ca nsem nun ncapj cořicó mpes.

Jesús tjevele Simón Pedro ca ntsüpünüs Jesús jomica jupj.

(*Mateo 26.31-35; Marcos 14.27-31; Juan 13.36-38*)

31 Jesús tjevele wa Simón lal:

—Simón, 'üsüs tjapjaca napj velé. Satanás la tjemyona Dios ca ma'ayas yupj ca pajal malala la numijis. Yupj ca nucus ncu t'üc' way quelel ncapj cořicó nun. Nin ca nsem yupj la tjemyona jinwá. **32** Nin mpes napj Mpapay Dios lal la tjemyon wa nun mpes. La tjemyon jipj lovin ca mponen napj lal. (Napj selé jipj ca malala nyuca la mijin. Locopyaya jipj ca 'üsüs jele mpalas niswá. Niswa ncapj cyoř na, najas jipj ca jis capj mp'a'san pyülüçpan más 'in 'üçj mponecj yupj napj mpes.)

33 Simón tjevele Jesús lal:

—Nejepa jipj. 'Üçj napj lal cawilta mo'o na 'onsopj napj jipj lal. Ma 'ü'nacj jipj lal 'üçj wa napj lal.

34 Jesús tjevele:

—Pedro, yacjaj p'iýá la con ca mvelen ma nus nyuc. Castlyaj cocoy la puyú secj p'in, ca nin la mijin.

35 Jesús tjevele wa discipulopan pjü jis lal:

—Nusin tjejyam nun jis t'emel cjuwá, nun jis ve cjuwá 'ots'ipj, nun jis caite pjaní p'in. ¿Ncu pjaní nujos cjuwatsja?

Yupj tjowelepj:

—Pjü qjuisastsja, pjü tya'actsja.

36 Jesús tjevele yupj jis lal:

—Quina ma ca nlawú nusin pjan. Nun popé t'emet to'á, t'o wa nun lowú nt'a. Ve to'á, t'o wa nun lowú nt'a. Nun popé polomay cjuwá, más 'ücj jas quip pje'apa vender ca la mijis, t'emet mpes polomay ca jaylacj la mijis yupj. ³⁷ Dios Popel vele: 'La p'a ca yola nsem malala nyuca lajay jin p'iyá napj'. Dios jos nin ca nsem napj lal, Dios Popel nin vele mpes. Pjü tapac napj nin po'ó, quina ca nin mpalas pjü —tjevele Jesús.

³⁸ Yupj tjowelepj:

—Qjuis Jepa, 'unyuca. Polomay mát'eya tyá'acj qui'á.

Jesús tjevele:

—Po ma p'a wa cüwelé quinam.

Malala pyálatsja na, Jesús tjevele Popay lal.

(Mateo 26.36-46; Marcos 14.32-42)

³⁹ Jesús tjemey nepé yacjayam. Joc' Olivos ló nt'a tjemey, janmacj jin líjitsja jin. Jupj discipulopan cjüil tjin. ⁴⁰ Ne'as tjemey na, tjevele yupj jis lal: "Dios lal la tjomoná ma ca malala la müjí nun, nun quelel malala lojí na". ⁴¹ Nin tjevele na, ne'aj p'in tjemey jusapj. Ne'aj tück' jin tjüjünsü, tjevele Dios lal. ⁴² Nin tjevele yupj: "Mpapay, nin la mijin ma ca nin ma palas. Newa najas ca jipj jyas jinwá nsem. Ma napj najas jinwá t'as", tjevele Jesús. ⁴³ Tjevele na, ángel tsjun mpe tjac', lay tepyala yupj nt'a, cus tjepl'ya'sa. ⁴⁴ Jesús 'aplilila waytsja pajal, ne pajal la tjemyona Dios lal. Pjü tji'yawa. Pajal noypan way ts'yósatsja 'ama'á, 'as jin jústatsja.

⁴⁵ T'ück' tjevele na Dios lal, Jesús jas nisa, tjemey discipulopan nt'a. Yus tjinyuca pjü tjjinañ. Yupj pajal 'aplilila waytsja, mpes ja sívetsja. ⁴⁶ Jesús

tjevele yupj jis lal: “¿Tsjan pjucj jünaqué nun? Nusin tjüjünsü, Dios lal la tjomoná ma ca malala la müjí nun quelel malala la müjí na.”

Yupj ntji'lin Jesús.

(Mateo 26.47-56; Marcos 14.43-50; Juan 18.2-11)

⁴⁷ Jesús nin véletsja na, leñi way niyom pülüçj 'a mulú tjiquil. Yom pjaní jis lal tjac' Jesús torica nt'a. Yom niná Judas p'iayatsja. Jupj apostolpan dóceya pópatsja. Judas jun 'asas tjac' Jesús nt'a la tjelyapaná. ⁴⁸ Jesús tjevele yupj lal:

—Jipj nlal velen sin la 'üsüs jis la jay napj niná yomen yupj quelel tji'lin. Napj p'iýá niná Yomen Dios jas tjejyamá —tjevele Jesús.

⁴⁹ Jesús discipulopan jus nlay yupj tjiquil jis la tjilil Jesús, mpes tjowelepj Jesús lal:

—¿Ncu jyas sey mojo'ocj polomay lal?

⁵⁰ Yupj popa pjaní polomay nt'ya, jay tjejyo'o yom pjaní. Pjots' li'inyampe taná tjejyo'o. Jupj ne mozo waytsja sacerdote más püné mpes. ⁵¹ Jesús ma jostsja pjots' tjejyo'o.

—Po ma la tapa'ná nun —tjevele yupj.

Jupj pjots' po la tje'yot'a, tji'yü'sa la tjihi yupj.

⁵² Pülüçj tjiquil jis la tjilil Jesús. Sacerdote noypan nepenowá, jepapan militar nepenowá Dios wo nt'a tsji' lajaytsja sin popé. Judío co'müypán nepenowá. Mpes Jesús yom pjots' tji'yü'sa la tjihi na, tjevele yupj jis lal:

—¿Tsjan mpes polomay t'o, yo pjwel t'o wa la tjilil napj? Niná lojí pwequepj la tjilil. ⁵³ Pjü jyawca Dios wo nt'a tjo'ostsja nun jilal. Lovin ma ntjutjililiqué ne'aj tjo'os na. Nun lojí diablo jos jin.

Po quina way p'in Dios 'yaya yupj jyü'ta, mpes nun malala lojí quinam nujisas jinwá —tjevele Jesús.

Pedro tsyüpünü Jesú斯 jomica yupj.

(*Mateo 26.57-58, 69-75; Marcos 14.53-54, 66-72; Juan 18.12-18, 25-27*)

⁵⁴ Jesús nin tjevele na, ntji'liň, lal tjal. Tjaman yupj sacerdote más püné wo nt'a. Pedro yupj cjüil tjemey, campapé. Sacerdote jis jepa wo nt'a tjemey wa yupj. ⁵⁵ Wo nt'a niyom nepénowa 'awa jus t'ol wosis t'asiyú tjüwüçj culupwen nt'a, 'a mulú 'atjalapj jis la sis. Pedro 'etjele wa yupj jilal. ⁵⁶ Pedro ne'aj 'etjele na, tsjücjüim jus tjinyuca Pedrú, 'awa jyawca nt'a tjá'asa yupj, ne nin. Tsjücjüim niná mozo waytsja yupj ne'aj. Püs way jus tjinyuca na, tjevele:

—Yom niná cus tecyořica Jesús.

⁵⁷ Pedro tsyüpünü.

—Nin tulucj. Ma si nuc —tjevele yupj.

⁵⁸ Locopyaya yom pjaní ne'aj jus tjinyuca wa Pedro, mpes tjevele:

—Jipj Jesús discipulopan popa wa.

Pedro wola tjevele:

—¡Nin tulucj!

⁵⁹ Locopyaya, hora pjaní tepyala na, más 'in püs ca nacj, más 'in leň way ca nacj, p'a wa ne'aj janmacj nin jólatsja Pedro po'ó, mpes tjevele:

—T'üç' way yom niná cus tecyořica wa Jesús. Jupj Galilea mpe 'esepj wa, Jesús jinwá.

⁶⁰ Pedro tjevele yupj lal:

—Ma nin 'yüsa jipj velen.

Pedro nin véletsja na, castlyaj cocoy nepé la tipiya. ⁶¹ Nepé la tipiya na, qjuis Jepa Jesús la

nujuya, tjinyuca Pedrú. Mpes Pedro jola tepyala jumpj tjevelá. Ninana jumpj tjevelá: “Yacjaj p'iyá la con ca mvelen ma nus nyuc. Castlyaj cocoy la puyú secj p'in, ca nin la mijin.” ⁶² Pedro tjemey wo nepé. Pajal 'aplijila waytsja, pajal la tipiya wa.

La tjüpjüts'ün Jesús mpes.

(*Mateo 26.67-68; Marcos 14.65*)

⁶³ Niyom nepénowa jamanuntsja Jesús. La tjüpjüts'ün jumpj mpes. Pajal mo'o süptsja wa jumpj.

⁶⁴ Jun tsupapj, tjowelepj:

—Qjuis wala mvelen pjacj jey syüpa. Dios ca jin 'yüsa la mijis.

⁶⁵ La p'a wa pajal pülücj malala tjowelepj Jesús po'ó, jumpj pajal tsjicj way jin tjowelepj.

Judiopan tjowelepj Jesús malala la tiji.

(*Mateo 26.59-66; Marcos 14.55-64; Juan 18.19-24*)

⁶⁶ Tjejyawca na, judiopan jis jepapan 'a jis tjimyula yupj, nepénowa sacerdote noypan, nepénowa Moisés popel sin 'yüsa lajay. Yupj lovin 'a jis tjimyula nt'a tjaman Jesús. Tjowelepj Jesús lal:

⁶⁷ —Dios tjevele jumpj ca jas majamas Jepa Püné judiopan nt'a qjuis capj la p'acj. Qjuis wala mvelen ncu ninana yomen jipj.

Jesús tjevele yupj jilal:

—Napj nin cüvelé nun jis lal, ma ca mponé napj velé. ⁶⁸ Napj nu la 'yüwa, nun ma ca nawala mvelé. ⁶⁹ Quina Dios li'inyampe ca mo'os lovin. 'A mulú ca müjü'tücj cupj. Pajal jas tjiyocj jumpj. Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejyamá —tjevele Jesús.

⁷⁰ Yupj pjü way la tjü'üy Jesús lal:

—¿Ncu Dios Jatjam jipj?
 Jesús tjevele yupj jis lal:
 —T'üc' tjowelé, Dios Jatjam napj.

71 Mpes yupj yuwá tjowelepj:
 —Quina ma qjuisas la p'a mvelecj tsjan niná
 yupj salejepj yupj po'o. Tjepjya'aquecj yupj p'iyá
 tjevelá. Selecj malala la tjiyi yupj; yupj tjevele yuwal
 yupj Dios lal.

23

Pilato nt'a tjaman Jesús.
(Mateo 27.1-2, 11-14; Marcos 15.1-5; Juan 18.28-38)

1 Locopyaya yupj pjü sin tjüjünsüpj, tjaman Jesús Pilato nt'a. Pilato jepa püné auxiliar waytsja yupj. Romano waytsja yupj, judío tulucj. **2** Ne'aj tjet' tjowelepj Jesús po'o. Tjowelepj:

—Cupj tjinyucucj, tjepjya'aquecj wa yom niná judiopan sin 'yüsa lis tjiyi jis la palan jepapan jilal. Qjuisí jütüta ma t'emel 'yayacj impuesto jaylacj, jepa püné jyü'ta jin. Jupj vele yupj jepa wa. Vele Dios jas tjejyama yupj jis capj la p'acj judiopan — nin tjowelepj co'müypan judiopan sin popé.

3 Mpes Pilato la tji'yüa Jesús lal:
 —¿Ncu judiopan jis jepa püné jipj?
 Jesús wola tjevele:
 —Nin napj.

4 Locopyaya Pilato tjevele sacerdote noypan jilal, la p'a pajal pülücj ne'aj tjelejeñtsja jilal 'ots'ipj. Tjevele:

—Napj velé yom niná malala tulucj. Ma polel la veles yupj malala li jam.

⁵ Yupj newa malala tjowelepj Jesús po'ó. Po jisastsja Pilato ca cus ntülsü Jesus. Tjowelepj:

—Jupj vele mpes judiopan ts'a 'in se palá jepa romanopan jilal, mpes quelel la palan nun jilal. Jun ta'á judiopan patja nt'a sin 'yüsa liji jupj. Galilea mo'ó sin tji'yüsa lis tjihi mwalá way p'in. Nepé qui'á tjac' Jerusalén nt'a. Nin p'iyá liji qui'á —tjowelepj yupj.

Herodes nt'a tjaman Jesús.

⁶ Pilato tjapjaca Galilea nepé tjac' Jesús. Niná tjapjaca na, jis la tji'yüya Jesús po'ó:

—Yom niná ¿ncu Galilea mpe tjac' jupj?

⁷ Yupj wola tjowelepj Galilea mpe tjac' Jesús. Pilato ma tjiyyü'ta Galilea nt'a. Herodes jépatsja jupj Galilea nt'a, mpes 'üçj lo jütütj wa Jesús. Nin mpes Pilato jas tjejyama Jesús Herodes nt'a. Herodes la nuc wínetsja Jerusalén nt'a quinam. ⁸ Mpes tjaman Jesús Herodes nt'a. Herodes Jesús tjinyuca na, po 'üçj jostsja jupj. Püna tjapjaca jupj Jesús po'ó, mpes quelel si nucutsja jupj. Pajal püna quelel si nucutsja jupj. Herodes quelel nyúcatsja Jesús 'üsüs la mijis, yom p'in ma polel liji jinwá. ⁹ Mpes Herodes pajal püs way la tji'yüya Jesús lal. Mop'in Jesús ma lal tjevele jupj.

¹⁰ Ne'aj tjelejeriñ wa sacerdote noypan, Moisés popel sin 'yüsa lajay 'ots'ipj. Yupj newa pajal tjet' tjowelepj Jesús po'ó. ¹¹ Locopyaya Herodes malala la tjihi Jesús lal. Nin p'iyá la tjajay wa jupj militarpan. Malala jin tjowelepj Jesús. La tjüpüts'ün Jesús mpes. Locopyaya jas tücüipap jepa jas quip. Pajal 'üsüs way jústatsja niná jas quip. Locopyaya Herodes jas tjejyama Jesús Pilato

nt'a niswá. ¹² Nin jawas sejamicapan jis tepyala yupj, Herodes Pilato lal. Püna p'in enemigopan waytsja yupj.

Pilato tjevele cruz po'o ca mvalacj Jesús, mü'ü'nacj.

(*Mateo 27.15-26; Marcos 15.6-15; Juan 18.39-19.16*)

¹³ Pilato 'a jis tjimyula sacerdote noypan, la p'a jepapan judiopan sin popé 'ots'ipj, la p'a judiopan 'ots'ipj. ¹⁴ Tjevele yupj jis lal:

—Nun tucumaná ntja'ayá niná yomen, jas la veles. Tjowelé yupj sin 'yüsa lis tiji judiopan jis la palan jepa romanopan jis lal. Mpes napj la tji'yüy yupj nun nuwolap'a'a. Napj nin velé yupj ma nin la tiji nun tjowelé yupj po'ó. ¹⁵ Herodes tjevele wa ma malala la tiji yupj, mpes jas tjejyama Jesús cupj nt'a, ne niswa tjac'. T'üc' ma pajal malala la tiji. Malala napj pajal si tül, 'yünampa, nujisas jin. ¹⁶ Más 'ücj napj ca jay nsüp, locopyaya ca jas majam.

¹⁷ Pilato janmacj pjaní way jas tjejyama cawilta mpe fiesta niná lajaytsja na. Ne'aj tapatja nin jisastsja mpes nin la tiji. ¹⁸ Pilato queel se jamatsja Jesús. Judiopan p'in ma jisastsja. Pjü 'a mulú la tupuyupj:

—¡Tjü'ü'ná niná yomen! Barrabás se jam qjisás.

¹⁹ (Barrabás ma jostsja jepá, mpes la tepya'na 'ücj pje'á la nts'iyas yupj. La p'a tji'yü'na wa yupj, mpes cawilta mo'o tjo'onsopj yupj.)

²⁰ Niswa yupj jilal tjevele Pilato. Tjevele queel se jamatsja Jesús. ²¹ Newa pajal la tupuyupj yupj:

—Cruz po'o tjevyala yupj, mpa'is. Cruz po'o tjevyala yupj, mpa'is.

22 Niswa jilal tjevele Pilato. La con nas tjevele yupj:

—¿Tsjan pjucj cüvalá yupj cruz po'ó? ¿Tsjan malala la tjiji yupj? Napj selé ma pajal malala la tjiji. Malala napj pajal si tül, si jütütj ja'ünan Jesús. Napj ca jis müjütütj mo'o nsüpüçj yupj; locopyaya ca jas majam —tjevele Pilato.

23 Newa nin pajal yumüçj tjowelepj, tjüjütütj cruz po'ó lo valas Jesús. Yupj pajal yumüçj tjowelepj mpes, Pilato la tjiji yupj jisastsja jin.

24 Tjijyü'ta yupj tjüjütütj jin ca nsem, mpes ca cus ntülüs Jesús. **25** Barrabás jas tjejyama yupj, yupj la tjomon mpes. Barrabás t'üç' way jepapan jilal quelel le palánatsja, yom tji'yü'na wa yupj, mpes cawilta mo'o tjo'onsopj yupj. Pilato jis tjijyü'ta yupj militarpan ca mal la 'ünan Jesús. Judiopan nin jisastsja, mpes nin la tjiji.

Cruz po'o tjovalapj Jesús, la 'ünan.

(Mateo 27.32-44; Marcos 15.21-32; Juan 19.17-27)

26 Militarpan Jesús lal tjil cruz po'ó ca mvalacj nt'a. Jümüçj nt'a jiltsja na, yom p'a wa ntji'lín yupj. Simón lotsja yupj, Cirene mpe 'eseptsja. Jupj nasa way jactsja Jerusalén nt'a yupj tüpü'ü mpe. Jis wa pjaní pjaní lejeñ mpe tjac' yupj. Cruz tja'ayapj tjyllanda yupj, ne Jesús cjüil tjemey yupj.

27 Pajal pülüçj cjüil tjil Jesús. Yupj sin popé nequem nepénowa pajal 'aplijila waytsja malala tepyala Jesús. Pajal yumüçj la tupuyupj yupj.

28 Mpes Jesús cjüipe tjinyuca, tjevele yupj jis lal:

—Po ma la tupuyú nun napj mpes. Nun p'iyá mpes la tupuyú, nuts'uyupj mpes la tupuyú. Nun p'in nequem Jerusalén mpe ne'espan. ²⁹ P'a jyawca pajal 'aplijila ca nsem nun. Malala ca nu mpalas nun Jerusalén mo'o potjaqué. Mpes nun ca mvelé: 'Más 'ücj jisas ts'uyupj cjuwá. Más 'ücj jisas lovin way tsjicj cjuwatsja. Más 'ücj jisas lovin ma tja'ayapj tsyo'o tsjicj way.' T'üç' niná. ³⁰ Malala nyuca jis tepyala na, ca quelel ts'equenerí, Dios ma jis capj la tül. Mop'in ma ca polel la mijicj. Ca quelel mvelecj joc' lal: 'Jipj 'amá jus nts'eptam cupj capá nt'a'. Ca quelel mvelecj neven jilal: 'Qquis tjepjya'na jipj 'amá mpes'. ³¹ T'üç' way malala nyuca ca nu mpalas nun. Quina malala la najay, napj ne malala tulucj. Mpes solejé más malala ca la mijicj nun jis lal —tjevèle Jesús.

³² Militarpan jis tjaman wa pwecapan mát'eya cruz po'o la valas, jis la 'ünan Jesús lal. ³³ Tjil nt'a 'amá ne'aj Jay Pjucj Cjüele ló. Ne'as tjil na, ne'aj cruz po'o tjovalapj Jesús. Cruz po'o jis tjovalapj wa pwecapan, la p'a wa cruzus po'o. Jesús culupwen tjovalapj yupj jilal. Pjaní way Jesús nancupwepe tjovalapj. Ma'ajapj jupj li'inyampe tjovalapj.

³⁴ Jesús cruz po'o tjevyala na, jupj tjevele:

—Mpapay, ma nin jele t'as yupj malala la ntjajay. Perdonar lis mijin. Ma sin 'yüsa tsjan lajay yupj.

Militarpan ne'aj tjelejerí Jesús jas quip jisast-sja. Tjepjelañ tjunuc pjacj nta'es jupj jas quip. ³⁵ Judiopan pülüçj ne'aj tjelejerí, Jesús jus tjunuc. Nin p'iyá la tjajay wa judiopan jis jepapan. La tjüpjüts'ün Jesús lal. Tjowelepj:

—La p'a wa jis capj tjep'ya'sa. Dios jas tjejyama jupj jis capj la p'acj judiopan, más 'ücj jupj ca cus mp'a'sas jupj p'iyá. 'Ücj nin la qjuijis, Dios la t'ya jupj.

36 Militarpan la tjüpjüts'ün wa Jesús lal. Jun 'asas tjiquil, uva 'üsü 'ona tja'ayapj lo müs Jesús.

37 Tjowelepj jupj lal:

—Jipj jepa püné judiopan jilal, cyapj tjep'ya'sa jipj p'iyá.

38 Nasa tabla tapac, tüpüntüpj Jesús jay nt'a. Tabla niná tapac tsjan mpes cus tül Jesús. Nin tjevele tablá:

NINÁ JUDIOPAN JIS JEPA.

39 Pecj pjaní Jesús lal tořica p'a cruz po'ó, jupj malala nyuca tjevele wa Jesús lal. Tjevele:

—Dios jin tjejyama jis capj la p'acj judiopan, cyapj tjep'ya'sa jipj p'iyá, qjuis capj tjep'ya'sa wa ncupj.

40 Pecj ma'ajapj cus tjeve'le jupj, nin tjevele na. Tjevele:

—¿Ncu ma lecj jeyan tsjan ca la mya jis Dios? Qjuis capj jatül wa ncupj yom niná lal. Qjuis tjovalapj wa ncupj cruz po'ó la mas. **41** 'Ücj qjuis capj jatül ncupj. Malala nyuca la tjjicj, mpes 'ücj nin lajay. Yom niná ma malala nyuca la tiji jupj.

42 Pecj nin wa tjevele Jesús lal:

—Jesús, ninpe jele tapalas cuy jyütütj na.

43 Jesús tjevele jupj lal:

—T'üç' way yacjaj p'in ncapj ncoñcon Dios pü'ü nt'a. Pajal 'üsüs way ne'aj.

Tepe'e Jesús.

(*Mateo 27.45-56; Marcos 15.33-41; Juan 19.28-30*)

⁴⁴ Jesús nin tjevele na, lots'ac' culupwen nt'a tjá'asa quinam. Püste tepyala pjü nosis nt'a. Püstetsja hora cónt'eya. ⁴⁵ Lots'ac' ma tjejayawca la tjiji. Dios wo nt'a pülül p'omp'om jupj sin la tücüeme. Pülül niná wo t'em pjaní jinwatsja. Jas tüpwes la tücüeme, mat'e tepyala jupj. ⁴⁶ Nin tepyala na, Jesús pajal yumüçj tjevele Dios lal:

—Mpapay, neqjues 'e 'a cyapj la coř.

Nin tjevele na, tepe'e.

⁴⁷ Jepa militar tjinyuca pjü tepyalá Jesús tepe'e na. Tjinyuca na, 'üsüs tjevele Dios po'ó. Tjevele:

—T'üç' way yom niná 'üsüs waytsja jupj, malala tulucj.

⁴⁸ Nin nt'a pajal pülcj 'a si mulutsja nas, jis la nuc jis la 'ünan cruzus po'ó. Pjü tjunuc na, tjil jis wa nt'a. Jisas suna tül tjil. 'Aplijílatsja Jesús tjü'ünan mpes. Yupj jus nlay malala nyuca la tajay. Lacj tjejayapj yupj. ⁴⁹ Jesús jomicapan custjay campa 'in tjelejeri, tjunuc pjü tepyalá. Yupj nepénowa nequem. Yupj Jesús cus tocoř, Galilea mpe tjac' na.

Pe jul mo'ó, neven nt'a, tüpüntüpj Jesús jüp'üy.

(*Mateo 27.57-61; Marcos 15.42-47; Juan 19.38-42*)

⁵⁰ Judío pjaní José lotsja. Arimatea mpe 'eseptsja jupj, judiopan patja nt'a. Jupj judiopan jis jepapan pópatsja. 'üsüs líjitsja jupj. Dios lal 'üsüs waytsja 'ots'ipj. ⁵¹ José ma jostsja yupj tjowelepj ca cus ntülüçj Jesús. Malálatsja jupj lal nin la jaympa.

Ma jostsja tjü'ünan jupj. José jólatsja leñ way Dios ca müjü'tüs nosis nt'a. ⁵² Jesús tepe'e na, José tjemey Pilato nt'a. Jesús jüp'üy la tjemyona la toc la püntüs. Üctsja niná Pilato lal. ⁵³ Mpes José Jesús jüp'üy palá nt'ya cruz mpe. Jas tjivyü'ünü pülül 'üsüs mpes. Pe jul nt'a tipyünta jupj, neven nt'a, tepe'e 'üçj la püntüs nt'a. Püna p'in tjifyü'ta la toc jomwen jul, tepe'e tulucj p'in. Nin lajaytsja judiopan. Mop'in ma tepe'e ne'aj tüpüntüpj cust-jay. ⁵⁴ Jesús tepe'e na, nin jawastsja pjü 'üçj lajay judiopan, ya ma ca tsji' la mijicj. Leñ way ca sábado mpalas, yupj ma tsji' lajay na. Mpes leñ way queel líjitsja pjü. Ma polel pjü líjitsja Jesús jüp'üy mpes, jupj queel líjitsja jin.

⁵⁵ Nequem nepénowa cjüil tjin José, Jesús jüp'üy tipyünta nt'a. Yupj Galilea mpe tjiquil wa Jesús lal nawaja'a. Yupj queel 'üçj lajaytsja Jesús jüp'üy, tepe'e mpes, lovin lajaytsja jin tecya'lin jilal. Ma polel lajaytsja quinam, sábado pyala na. Mpes tjunuc yupj Jesús jüp'üy tüpüntüpj nt'a, tjunuc wa 'oyn nyuca tüpüntüpj jupj. Domingo na queel jiqualtsja 'üçj la mijis jüp'üy.

⁵⁶ Yacjaya jis wa nt'a tjin. Ne'aj 'üçj la tjajay Jesús jüp'üy jas la cjolol tepe'e mpes, lo 'üsüs cjumsu nepénowa, pomada 'üsüs cjumsu 'ots'ipj. Ya sábado waytsja, mpes ma tsji' la tjajay. Moisés popel nin tjevele püná. Dios jis tjifyü'ta ma ca tsji' la mijicj sábado na, mpes la nuctsja yupj.

24

*Jesús jas tjifyünsa. Pü'ü jupj niswá.
(Mateo 28.1-10; Marcos 16.1-8; Juan 20.1-10)*

¹ Domingo tjejyawca na, nequem jomwen jul nt'a tjil, Jesús jüp'üy tüpüntüpj nt'a. Pajal püstapj tjil yupj. Yupj tjat' lo pajal 'üsüs cjumsu, tjat' wa pomada 'üsüs cjumsu, yupj 'üçj la tjaxay t'añ yas-apé. Pomada lal quelel sa cjaloltsja Jesús jüp'üy, lovin lajaytsja jin tecya'liri jis lal. ² Ne'as tjil na, jomwen jul nt'a, tjunuc pe püné jomwen jul jun tapá tjo'onsopj; jomwen jul jun cjal quinam. Nasa jas tentené tepyala pe püné quinam. ³ Nequem wama tjil jomwen jul mo'ó. Wama tjil na, Jesús jüp'üy ma tjunuc, yupj ne cupj cjuis Jepa. Leñtsja ne'aj. ⁴ Nequem ne'aj tjelejeri, pajal yólatcja tsjan mpes nin. Leñ way niyom mat'e lay jis tepyala, ne'aj p'in lejeritsja nequem lejeritsja nt'a. Niyom sin quip sin jyáwcatsja. ⁵ Pajal lacj tjeypaj nequem, ne sey tococj yupj. Mpes niyom tjowelepj yupj jis lal:

—¿Tsjan pjucj lo palá yom jun 'yüna tepe'e japüntüpj nt'a? ⁶ Leñ yupj qui'á. Jas tjiyyünsa. Nyucunú tepyala niswá. Nujola tapalas yupj tjevele ca nin mpalas; newa Galilea mo'o tüpü'ü na tjevele niná. ⁷ Tjevele niyom malala nyuca lajay ca ntji'liri yupj, yupj jisas jin ca mijicj yupj lal. Tjevele cruz po'o ca mvalacj yupj, mpes ca mpa'is. Tjevele locopyaya, ts'ac' cont'e tepyala na, ca jas müjünsüs, ca mpü'üm niswá. Jupj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejyamá. Dios jostsja ca nin nsem —nin tjowelepj niyom mat'eyá.

⁸ Locopyas yola tepyala Jesús tjevelá. ⁹ Pje'á tjiquil quinam yupj, jomwen jul mpe. Jesús discipulopan tapatja nt'a tjil yupj. Jesús apostolpan once jilal tjowelepj pjü tepyalá jomwen jul nt'a. P'a discipulopan jis lal 'ots'ipj, pjü jis lal tjowelepj pjü

tепyalá jomwen jul nt'a. ¹⁰ Nequem nenem María Magdalena lotsja pjaní wa, p'a wa Juana lotsja, María Jacobo jamaytsja pjaní wa. La p'a nequem jis lal tjiquil. ¹¹ Discipulopan ma topón nequem tjowelepj. Nequem ma yola javelepj yólatsja yupj.

¹² Locopyaya Pedro jas nisa jupj tjá'asa mpe, ts'üequené pe jul mo'ó. Quelel nyúcatsja min t'üc' tjowelepj locopyas. Ne'aj jun vilicj nt'a palá nipi'tje, wama tjinyuca. Pülül jas tjüwü'üntsja jas tjan já'asa tjinyuca. Tjinyuca na, wo nt'a tjemey Pedrú. Pajal jólatsja, ma jas tji'yüsa tsjan mpes nin tepyala.

*Jesús lay tepyala jümüçj nt'a, niyom jilal tjevele.
(Marcos 16.12-13)*

¹³ Nin jawas p'iyá discipulopan mát'eya tjl Emaús nt'a, nepénowa patja nt'a. Legua mót'etsja Emaús Jerusalén mpe. ¹⁴ Jümüçj casá jiltsja, nin javeleptsja pjü tepyalá Jesús tepe'e mpes. ¹⁵ Yuwá p'in tjowelepj 'oyn nyuca tepyala pjü. Nin javeleptsja na p'iyá, Jesús p'iyá tjac' ne'aj, jis capj tecyoñica jümüçj nt'a. ¹⁶ Ma jus nlay pjacj niná. Dios ma jis tje'yaya ne'as tjunuc jupj. ¹⁷ Jesús tjevele yupj jis lal:

—¿Tsjan welé lowú p'in?

Jesús nin tjevele na, jis tyantaná yupj, pajal 'aplijila jin yus tjunuc yupj. ¹⁸ Pjaní way Cleofas lotsja. Jupj Jesús lal tjevele:

—Jipj tjacuy wa la nuc Jerusalén nt'a, mpes ca jus nlayers Jerusalén nt'a tepyalá nawaja'a p'in. Pjü salejepj ne'aj tepyalá.

¹⁹ Jesús tjevele yupj jis lal:

—¿Tsjan tepyala?

Yupj Jesús lal tjowelepj:

—Jesús lal tepyalá velecj cupj. Nazaret nepé 'eseptsja yupj. Profétatsja yupj. Pajal 'üsüs la tiji, Dios p'in 'üçj liji jinwá. Pajal 'üsüs tjevele wa, 'üçj la jütütj jinwá. Dios selé. Pjü gente salejepj wa niná. ²⁰ Jupj pajal 'üsüstsja, yupj sin nin tjü'ünan yupj. Qjuis jepapan Jesús ntji'lín, tjaman yupj Pilato nt'a. Nin la tjaxay sacerdote noypan, la p'a jepapan 'ots'ipj. Pilato tjevele 'üçj cus la tül, la 'ünan Jesús. Cruz po'o tjovalapj mpes tepe'e yupj. ²¹ Pajal malálatsja niná cupj qjuilal. Cupj tepyonecj Dios jas tjejyama yupj judiopan jis capj la p'acj. Tepyonecj yupj ca 'üçj la mijis ma ca qjuis müjü'tüçj romanopan quinam. P'a wa mpes qjuiyola: newa nin p'iyá; t'añ yasapé nin tepyala. Ts'ac' cont'e quinam.

²² "Pajal qjuiyola nequem nepénowa qjuis wala tjowelepj mpes. Discipulopan popa yupj, cupj jinwá. Pajal püstapj ne'as tjal jomwen jul nt'a, Jesús jüp'üy tüpüntüpj nt'a. ²³ Ne'aj ma tjunuc jüp'üy. Niswa tjqUIL, tjowelepj angelpan ne'aj lay jis tepyala yupj nt'a. Angelpan tjowelepj Jesús nyucunú niswá. ²⁴ Mpés nepénowa ne'aj tjal cupj popé, jomwen jul nt'a tjal, Jesús jüp'üy tüpüntüpj nt'a. Nin p'iyá tjunuc yupj, nequem tjowelepj jin. Ma jus tjunuc Jesús lovin —nin tjowelepj discipulopan mát'eya.

²⁵ Jesús tjevele yupj jis lal:

—Nun ma nujola jinwá lojí. Nusey c'a pajal. Po ma quelel poné pjü way profetapan tjowelepj. ²⁶ Dios jas tjejyama yupj jis capj la p'acj judiopan. T'üç' way pjü nin tepyala, Dios jostsja jin tepyala

jupj. Jostsja wa pajal püné ca nsem yupj pjü jis lal, pjü niná t'üc' tepyala na –tjevele Jesús.

²⁷ Jesús jis wala tjevele Moisés tepyaca popé, locopyaya tjevele wa pjü profetapan tapac popé 'ots'ipj. Pjaní pjaní 'üsüs jis wala tjevele tsjan mpes pjü tapac yupj po'ó. Yupj tapac, Dios Popel niná.

²⁸ Yacjaya ne'aj p'intsja quinam yupj quelel jilt-sja nt'a, nepénowa patja nt'a. Jesús jümüçj casá ca mim jinwá la tjihi. ²⁹ Yupj ma jisastsja yupj ca mim. Pajal la tjomon ma lo winin quinam. Tjowelepj:

—Qui'á mpü'üm, majan ncupj nt'a. Quina quelel t'yaja. Leñi way ca ncawajas jaw na.

Yupj tjowelepj mpes, jis lal tjemey mpü'üm, ca majas yupj patja nt'a. ³⁰ Wo nt'a wama tjemey. Yacjaya mesa nt'a tjá'asa yupj jis lal, quelel jalatsja na. Jesús pan nt'ya, tjevele tjüwü'i Dios lal pansas tje'yaya mpes. La tjelepta, jis tje'yaya pansas. ³¹ Nin la tjihi na, jus nlay pjacj ne yupj. Yun la tapacj tjunuc jinwatsja yupj. Yupj jus nlay na Jesús yupj, leñi tjevyala yupj, tjá'asa nt'a. ³² Niyom tjowelepj yuwá:

—Jesús p'iyatsja yupj. Nin mpes pajal 'ücj qjuisatsja qjuis lal tjevele na jümüçj nt'a. Yupj 'üsüs qjuis wala tjevele tsjan mpes pjü nin tapac Dios Popel mo'ó, mpes pajal 'ücj qjuisastsja cupj.

³³ Leñi way tjal yupj tyatja mpe, discipulopan mat'eyá. Jerusalén nt'a tjal niswá. Ne'aj apostolpan 'ónceya 'a mulú tyatja tjunuc. La p'a wa 'a mulú tyatja wa yupj jis lal. ³⁴ Apostolpan javeleptsja: “T'üc' way jas tjiyünsa, pü'ü niswá qjuis Jepa Jesús. Lay tepyala yupj Simón nt'a.”

³⁵ Locopyaya niyom mat'e tjowelepj wa tsjan jis tepyala jümüçj nt'a. Tjowelepj Jesús pan la tjelepta yupj jis wa nt'a. Nin la tjihi na, jus nlay yupj p'iyá ne Jesús.

*Jesús lay jis tepyala discipulopan tyatja nt'a.
(Mateo 28.16-20; Marcos 16.14-18; Juan 20.19-23)*

³⁶ Yupj nin tjowelepj na, leñi way Jesús lay jis tepyala, culupwen nt'a toñca. Tjevele yupj jis lal:

—'Üsüs mpatjaqué; ma nujola t'as.

³⁷ Pajal tüpwectaň, lacj jeyapj lejeňtsja yupj. Cjües p'in tjunuc jin yólatsja yupj. ³⁸ Jesús tjevele yupj jis lal:

—¿Tsjan mpes lapj nyuca nujola nun? ¿Tsjan mpes nusey c'a nun? Nun ma poné napj pü'üs niswá. ³⁹ Namas jus tjunucú, ntsjam jus tjunucú wa. Jus nlayé ca napj Jesús. Nin po la tjo'ot'é, nus 'unuca wa. Cjües p'in jüp'üy tulucj, cjüele tulucj wa. Nun nus nucú mp'üy jana wa, neqjuele jana wa — tjevele Jesús.

⁴⁰ Nin tjevele na, jis tje'yaya tjunuc yupj mos, yupj tsjom, clavo mo'o tjil mpe. ⁴¹ Pajal 'üçj jisatsja yupj. Jesús jin yólatsja, newa Jesús tulucj jin yólatsja. Ma polel japontsja custjay, mpes yupj tjevele yupj jis lal:

—¿Ncu to'á qui'á napj nla?

⁴² Mpes cjal tjü'üm tsjicj way tja'ayapj. Tsjininicj ts'osis tja'ayapj wa yupj. ⁴³ Jupj nt'ya, tjelyaja wa tjunuc yupj. ⁴⁴ Locopyaya yupj jis lal tjevele:

—Niná nin ntepalá tjevelé nun jis lal nin ca ma palas. Newa nun lal tüpü'üs na tjevelé niná.

Tjovelé pjü nin po'o tapac Dios Popel mo'ó, Dios jostsja pjü nin tapac jinwá tapalas pjü. Pjü Moisés nin po'o tepyaca, profetapan nin po'o tapac wa, nejets'eñ tapac nin po'o tapac wa, jupj jostsja nin tapac jinwá tapalas pjü –tjevele Jesús.

⁴⁵ Locopyaya jis capj tjep'ya'sa sin la 'üsüs, mpes sin tji'yüsa Dios tjevelá jupj Popel mo'ó. ⁴⁶ Tjevele yupj jis lal:

—Püna tapac Dios ca nin majamas nosis nt'a jis capj la p'acj nosis casá patjá. Tapac pajal ca malala ma palas, ma pats' ca. Locopyaya ts'ac' cont'e tepyala na, ca nin müjünsü, mpü'üs niswá. Nin tapac yupj. ⁴⁷ Napj pjü la tjejay mpes, napj mpes japon p'a lal ca mvelecj nin po'ó. Pjü nosis nt'a ca mvelecj yupj. Ca mvelecj Dios jos pjü way 'aplijila nsem malala nyuca la tjajay mpes, ca 'üsüs la mijicj quinam Dios jos jinwá. Napj mpes topon na, Dios ma ca nin jola nsem yupj malala la tjajay. Mwalá way p'in Jerusalén nt'a jis wala ca mvelecj niná. Locopyaya jun ta'á ca mal, pjü p'a nt'a patja nt'a ca mvelecj napj la tjejay.

⁴⁸ "Nun pjü tjunucú pjü tepyalá, mpes la p'a jis lal tjowelé tepyalá. ⁴⁹ Nusin tjü'üsüs niná: napj Dios Cjües ca jas majam nun nt'a. Püna Mpapay tjevele ncuwim jupj. Mpes ma lowa quepem, Jerusalén mpe quinam. Jupj tjac' naya, 'ücj lowú. Tsjun popé jac' qui'á. Jupj tjac' na nun nt'a, jupj ca nucopj mp'a'sas 'ücj la müjí Dios jos jin. Nucopj mp'a'sas 'ücj tsji' la müjí Dios mpes –tjevele Jesús.

*Tsjun po'ó tjemey Jesús.
(Marcos 16.19-20)*

50 Locopyaya Jesús tjemey yupj jis lal Jerusalén mpe. Betania ne'aj p'in nt'a tjemey yupj jis lal. Ne'aj mos sin tijiyünса, la tjemyona yupj Popay lal yupj ca 'üsüs lis mijis yupj. **51** Newa véletsja na, jas tjan tjemey, ne Dios tsjun po'o jas tjemyana yupj. **52** Yupj ne'aj tjelejeri pajal 'üsüs pjac tjowelepj yupj po'ó. Pajal püné yupj jin yólatsja yupj. Pajal 'üçj jisastsja yupj niswa tjl na Jerusalén nt'a. **53** Ne'aj lovin Dios wo nt'a tjátjatsja yupj, 'üsüs pjac tjowelepj Dios po'ó, tjowelepj tjuwi'iñ Dios lal.

Dios Tjevele Jupj 'Üsüs La Qjuisiji Jesucristo Mpes New Testament in Tol (HO:jic:Tol)

copyright © 2010 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Tol

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tol [jic], Honduras

Copyright Information

© 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Tol

© 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files
dated 29 Jan 2022

862f7b53-73e6-5bbc-ac1d-63d3b228d0fb